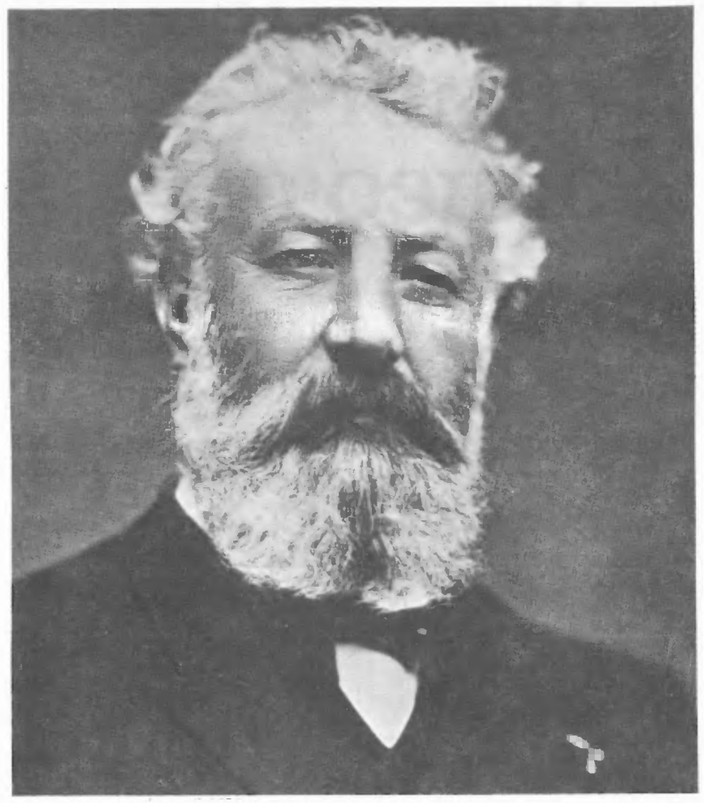

CALATORIE PRIN IMPOSIBIL

Piesă feerie în trei acte
de d-nii d'Ennery și Jules Verne

Traducere, comentariu și concepție grafică
de
ION HOBANA

EDITURA ARTA GRAFICĂ

1994

© 1994, Ion Hobana pentru traducere, comentariu şi concepţie grafică
© 1994, Editura Arta Grafică pentru această ediţie

Călătoria lui Jules Verne prin imposibil (1)

Înainte de a începe elaborarea acelui corpus unic de naraţiuni cunoscut sub numele de «Călătoriile extraordinare», Jules Verne a sperat că destinul său literar se va împlini în teatru. La douăzeci de ani, el era autorul unor tragedii în versuri, al unei comedii şi al unui vodevil. Stabilit la Paris, tînărul student în drept şi publicist şi-a continuat incursiunile pe tărîmul fascinant al Thaliei. Norocul a părut să-i surîdă în 1850 cînd, graţie bunăvoinţei lui Alexandre Dumas, Théâtre Historique i-a jucat *Les pailles rompues*. Dar

nici acest romanţios act în versuri, nici operele-comice *Le Collin-Maillard, Les compagnons de la Marjolaine, L'Auberge des Ardennes* şi opereta *Monsieur de Chimpanzé* (toate în colaborare cu Michel Carré) sau comedia *Onze jours de siège* (în colaborare cu Charles Wallut) nu i-au adus decît aprecierile moderat-favorabile ale criticii. Succesul, se poate spune chiar gloria teatrală avea să se datoreze tot «Călătoriilor extraordinare», mai precis adaptării pentru scenă, împreună cu Adolphe d'Ennery, a romanelor *Ocolul lumii în optzeci de zile, Copiii căpitanului Grant* şi *Michel Strogoff*. Erau piese de mare spectacol, care îngăduiseră publicului să se minuneze văzînd un elefant şi cîţiva lei în carne şi oase, un tren tras de o locomotivă cu aburi, o balenă de cauciuc, un naufragiu, cai, tunuri, un fluviu de naft în flăcări...

Alte două texte verniene au constituit punctul de plecare, mărturisit sau nu, al unor fastuoase montări pe muzică de Offenbach, compozitorul preferat al publicului parizian. Voi întîrzia asupra lor din motive pe care le veţi înţelege curînd.

Libretul operei-feerie *Le voyage dans la lune* (1875), semnat de Vanloo, Leterrier şi Mortier, ne propune un divertisment fără pretenţii. Sătul de ceea ce-i poate oferi planeta natală, prinţul Caprice vrea să viziteze Luna. La porunca tatălui său, regele Vlan, savantul Curţii, Microscope, construieşte un tun uriaş, al cărui proiectil îi va purta pe cei trei pînă la ţinta cerească. Regele Lunii, Cosmos, are o fată frumoasă şi emotivă, Fantasia, iar pămîntenii au adus cu ei o boală necunoscută, iubirea... După o seamă de mici întîmplări menite să acopere spaţiul celor patru acte, cosmonauţii avant la lettre se întorc pe Terra, împreună cu Fantasia, graţie unei providenţiale erupţii vulcanice.

«Împrumuturile» sînt evidente: tunul uriaş, nava-proiectil, periplul spaţial — din *De la Pămînt la Lună;* propulsia vulcanică — din *Călătorie spre centrul Pămîntului.* Jules Verne, căruia nu i se ceruse consimţămîntul, n-a fost deloc încîntat, cum reiese şi dintr-o scrisoare trimisă editorului său, Pierre-Jules Hetzel: «Dacă mă las furat în felul ăsta, o să mi se ia tot şi nu va mai rămîne nimic atunci cînd voi dori să utilizez aceste romane.» După doi ani, deci în 1877, el va fi totuşi de acord ca pe canavaua *Doctorului Ox* să fie brodat subiectul operei-bufe cu acelaşi titlu — poate şi pentru că îl preţuia pe autorul partiturii, citat elogios în textul original: «... una dintre rapidele măsuri 2/4 care au creat renumele lui Offenbach...». Înzestrîndu-l pe erou cu naţionalitatea daneză, libretiştii Mortier şi Gille l-au «umanizat», inventîndu-i o parteneră, o temperamentală prinţesă caucaziană, cu care se va căsători în final.

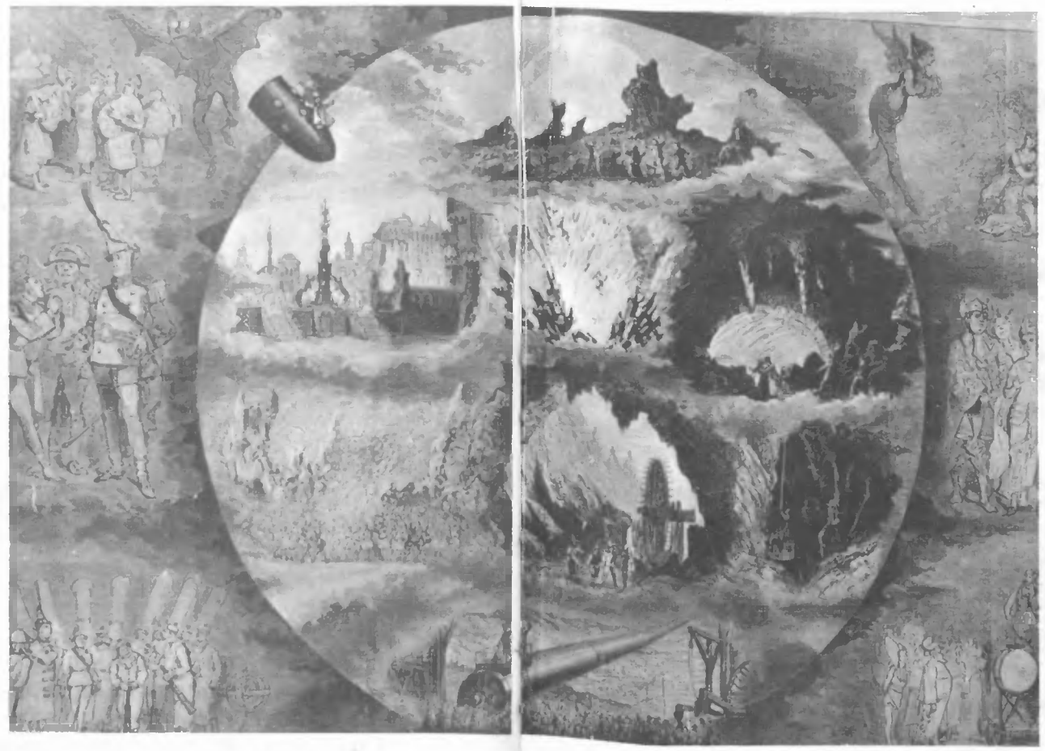

Încuviinţarea dată compozitorului şi libretiştilor operei-bufe nu înseamnă că scriitorul ar fi abandonat proiectul utilizării romanelor sale ca materie primă a unui grandios spectacol. Într-o scrisoare pe care am aflat-o la Biblioteca Naţională din Paris, Departamentul manuscrise, în Arhivele Hetzel, Dosarul 17006, editorul «Călătoriilor extraordinare», Pierre-Jules Hetzel, îl informa la 9 februarie 1882 pe fiul şi asociatul său, Louis-Jules:

«Verne a sosit ieri dimineaţă, pentru a pleca din nou, în această dimineaţă, la Antibes — unde va rămîne încă 15 zile sau trei săptămîni. Termină

acolo drama Michel Strogoff — şi va începe o lucrare pe care mă tem că n-o va duce la bun sfîrşit; este o *călătorie în imposibil.* Titlul îl seduce — dar ce să pui sub el. L-am sfătuit să înceapă prin a scrie o carte. I-ar putea veni ceva sub condei de unde, apoi, să iasă o piesă. Dar să visezi la asta cu un creier obosit, cum este cel al lui d'Ennery şi cu al său, obişnuit cu o altă manieră (de creaţie — I.H.), să faci ceva realizabil în teatru cu acest titlu, mi se pare a fi o tentativă fără sorţi de izbîndă.

În orice caz, nu m-aş bucura să-l văd începînd cu teatrul. Ideea de a scoate apoi o carte, de a face să iasă o carte dintr-o piesă, nu mi se pare practicabilă şi, dacă va încerca, eu nu-l voi încuraja.»

Iată şi răspunsul, datînd din 15 februarie:

«Verne este pasionat de ideea de a realiza „Prin imposibil", el i-a propus-o lui d'Ennery şi nu d'Ennery lui. E o nebunie: chiar dacă volumul sau piesa ar fi o capodoperă, titlul ar fi de ajuns pentru a da o lovitură genului său de producţie (literară — I.H.). El trebuie să creeze „extraordinar" şi nu „imposibil", dar nu putem spera să-l facem pe acest breton să renunţe la ideile sale iniţiale.»

Dezaprobarea tacită sau manifestă a celor doi Hetzel îl determină pe obstinatul dar abilul breton să se justifice, într-o misivă adresată lui Pierre-Jules, la 3 aprilie:

«Nu puteam refuza să scriu piesa *Imposibilul,* din pricina promisiunilor făcute mai demult. Dar dacă nu iese bine... nu va fi reprezentată.»

Piesa a ieşit însă bine, de vreme ce, la 25 noiembrie 1882, a avut loc premiera ei, pe scena popularului Théâtre de la Porte Saint-Martin, care mai găzduise *Ocolul lumii în optzeci de zile* şi *Copiii căpitanului Grant* (*Michel Strogoff* văzuse lumina rampei la Théâtre du Châtelet).

Timp de aproape un seccol, textul acestei *Călătorii prin imposibil* a fost considerat pierdut, ceea ce a dat naştere unor speculaţii oarecum îndreptăţite. Referindu-se la filmul cu acelaşi titlu, din 1904, al lui Méliès, Georges Sadoul afirma că el «pare să fi transpus liber o feerie scrisă în 1882 de Jules Verne, în colaborare cu d'Ennery, fără îndoială pentru Théâtre du Châtelet (sic)» [1] Pornind, probabil, de la această notaţie prudentă, dacă facem abstracţie de propoziţia finală, René Prédal declara peremptoriu: «...este indiscutabil că mulţi scenarişti s-au inspirat, fără a recunoaşte, pentru a nu

1. *Notes sur Jules Verne et le cinéma,* «Europe», Nr. 112-113, Avril-Mai 1995, p. 101.

plăti drepturi de adaptare sau din cu totul alte motive, din operele lui Jules Verne, de pildă Méliès în *Călătorie prin imposibil* (1904, după o feerie scrisă în 1882 de Verne şi d'Ennery).»[1] La capătul atîtor decenii de incertitudine, ştim astăzi că piesa şi filmul au subiecte întru totul diferite, graţie descoperirii exemplarului păstrat în arhiva Serviciului de cenzură teatrală şi oferit curiozităţii noastre într-o primă ediţie din 1981. Înainte de a încerca să-i desluşim semnificaţiile, să vedem ce se petrece în această «piesă feerie în trei acte şi douăzeci şi cinci de tablouri», cum suna prezentarea de pe coperta revistei «L'Illustration».[2]

1. *Le cinéma fantastique*, Editions Seghers, Paris, 1970, p. 206.
2. No 2075, Samedi 2 Décembre 1882

ION HOBANA

L'ILLUSTRATION
JOURNAL UNIVERSEL
SAMEDI 3 FEVRIER 1877

CĂLATORIE PRIN IMPOSIBIL

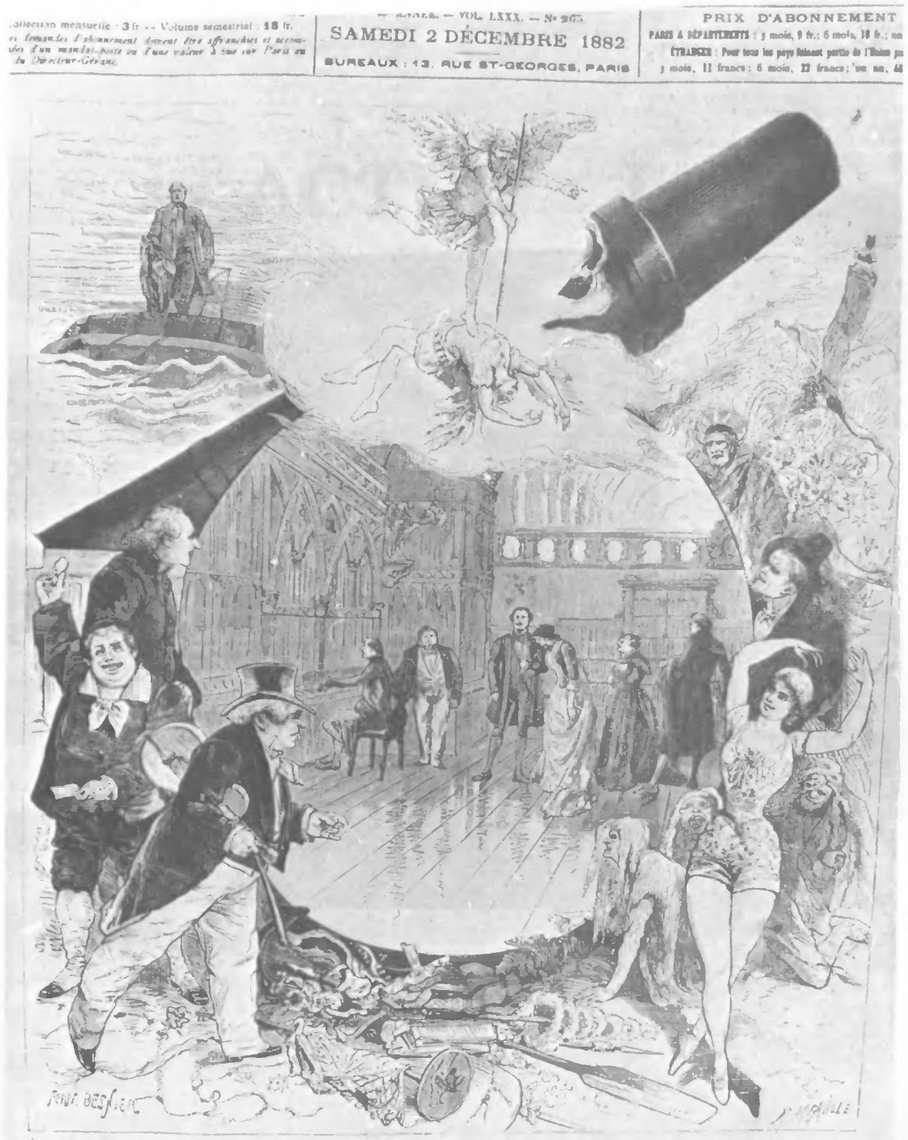

THÉATRE DE LA PORTE-SAINT-MARTIN : LE *Voyage à Travers l'Impossible*, PIÈCE FÉERIE EN TROIS ACTES ET VINGT-CINQ TABLEAUX PAR MM. D'ENNERY ET JULES VERNE

1. Le docteur Ox sur le *Nautilus*. — 2. Le mauvais génie terrassé par le bon génie. — 3. Le canon La Colombiade. — 4. Medaillon central : la famille de Georges Hatteras au château d'Andernak. — 5. Le bon génie sous les traits du docteur Lidenbrok, Wahlemar et le professeur Tartelet. — 6. Un habitant du centre de la terre et un indigène de la planète Alhor.

ACTUL I

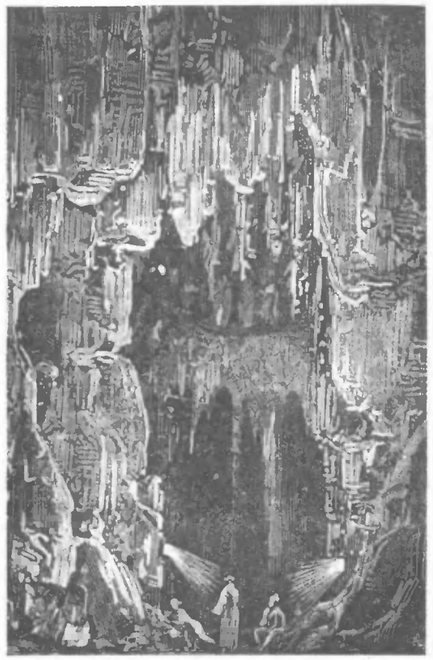

Tabloul I
Castelul Andernak

Marea sală a unui castel danez, cu arhitectură saxonă. Uşi în fund şi în stînga. În dreapta, o orgă al cărei trup e sprijinit de perete. E noapte.

SCENA I
D-na de Traventhal, Eva.
D-na de Traventhal este aşezată în stînga şi lucrează la o tapiserie. Eva, în faţa unei mese, priveşte hărţi şi volume pe care le răsfoieşte.

Eva: Iată deci însemnările de călătorie şi hărţile pe care sărmanul nostru Georges le parcurge fără odihnă. Paginile lor sînt acoperite de note care mărturisesc prea limpede tulburarea spiritului său! Priveşte, bunico: pretutindeni semne cu creionul datorate unei mîini febrile! Aceşti călători au descoperit regiunile cele mai îndepărtate ale globului! Ei şi-au primejduit viaţa pentru a le străbate, de la un Pol la altul! Şi asta nu i-ar fi satisfăcut ambiţia! Pe un colţ de hîrtie, aceste cuvinte: «Înainte! Mai departe! Şi mai departe!» Vai, Georges nu-şi va regăsi liniştea niciodată!

D-na de Traventhal: Eva, scumpa mea, nu trebuie să-ţi pierzi nădejdea. Georges te iubeşte, ştie că-l iubeşti şi tu! N-a cunoscut o altă familie decît a noastră, de cînd cu nenorocirea abătută asupra tatălui său, care şi-a pierdut judecata în ambiţioasele sale expediţii. Dar curînd se vor împlini douăzeci de ani de cînd Georges trăieşte aici, în castelul Andernak şi grija pe care i-o purtăm va tempera, în cele din urmă, imaginaţia lui exaltată. Va înţelege că fericirea se află în viaţa de familie şi Dumnezeu se va îndura de el.

Eva: Să sperăm, bunico, să sperăm.

D-na de Traventhal: Dar vreau să ignore pururi din cine se trage.

Eva: Fiu al căpitanului Hatteras, pe care cutezanţa l-a condus pînă la Polul Nord şi care a venit să se stingă, vai, într-un ospiciu! Ai dreptate, nu trebuie să ştie asta niciodată, pentru că spiritul lui şi aşa prea exaltat ar putea să primească o lovitură fatală.

D-na de Traventhal: Bietul copil... Unde este acum? Cum şi-a petrecut noaptea?

Eva: La fel de agitat. Bătrînul nostru Niels mi-a spus că s-a plimbat îndelung prin cameră. Rostea cuvinte fără şir şi aceste îndemnuri, care-i trădează gîndirea: «Înainte! Şi mai departe!» Ce-i de făcut? N-am putea consulta un doctor?

D-na de Traventhal: Am şi luat măsuri. Dar pentru ca Georges să nu ştie că starea lui ne nelinişteşte, doctorul va veni să mă consulte pe mine.

Eva: Pe dumneata...

D-na de Traventhal: Îl aştept chiar în această dimineaţă. L-am chemat prin bunul domn Tartelet.

Eva: Prin domnul Tartelet?

D-na de Traventhal: Care părea foarte fericit că ne poate fi de folos.

Eva: Îl înţeleg. Acest om de treabă venea de la Paris fără recomandări şi fără resurse, se prezenta drept profesor de dans...

D-na de Traventhal: Da, profesor de dans şi de ţinută.

Eva: Iar dumneata l-ai primit sau mai curînd l-ai adăpostit şi cum nimeni, aici, n-are chef de dans...

D-na de Traventhal: A rămas printre noi ca prieten...

Eva: Dar un prieten foarte frămîntat, foarte chinuit.

D-na de Traventhal: De ce?

Eva: Pentru că are o fire sensibilă şi-l apasă gîndul că primeşte bani fără ca nimeni să profite de lecţiile sale.

D-na de Traventhal: Totuşi, nu ne purtăm cu el ca şi cum ar face parte din familie?

SCENA 2
Aceleaşi, Tartelet.
Tartelet intră printr-o uşă laterală, cu vioara sub braţ.

Tartelet: Iată-mă, doamnele mele.
D-na de Traventhal: A, domnul Tartelet... Ei bine?
Tartelet: Celebrul doctor va fi aici într-o clipă.
D-na de Traventhal: Mii de mulţumiri, domnule Tartelet.
Tartelet: Şi... mai departe, doamnă?
D-na de Traventhal *(mirată)*: Cum, mai departe?
Tartelet: Oare n-aţi avea altceva să-mi porunciţi? Un lucru cît de mic?...
Eva: Să vă poruncească, domnule Tartelet?
Tartelet: Da, domnişoară, da... Nu trebuie să credeţi că nu sînt bun decît să fac salturi graţioase şi să scîrţîi din vioară. Un flăcău tomnatic cum sînt eu, nevoit să-şi rezolve singur toate problemele, trebuie să cunoască multe meserii mărunte. Ştiu să repar mobilele deteriorate, să lipesc faianţele de preţ, să cos nasturi; la nevoie, aş putea chiar să spăl cu săpun.
Eva *(rîzînd)*: Săpuniţi, domnule Tartelet?
Tartelet: Da, domnişoară, dar, din păcate, nu ştiu deloc să calc.
D-na de Traventhal: N-are rost să vă frămîntaţi, bunul meu domn Tartelet, ştim că ne iubiţi... şi... *(întinzîndu-i mîna)* asta ne e de ajuns.
Tartelet: Asta vă e de ajuns... asta vă e de ajuns, doamnă, dar asta nu-mi ajunge mie! În fiecare dimineaţă, mă prezint la ora stabilită pentru lecţie... şi... lecţia nu are loc niciodată... şi dumneavoastră mi-o plătiţi totdeauna.
Eva: Ei bine... nu sînt dispusă să iau lecţii.
Tartelet: Atunci, domnişoară, nici eu nu trebuie să fiu dispus să le primesc preţul... Locuiesc în acest castel de şase luni, ceea ce înseamnă, socotind o lecţie pe zi, o sută optzeci de lecţii pe care nu le-am dat, a cîte doi scuzi fiecare, se ajunge la un total de trei sute şaizeci de scuzi pe care i-am primit şi pe care voi avea cinstea să vi-i înapoiez. *(Îşi scoate punga din buzunar.)*
Eva: Să n-o mai văd în faţa ochilor, om rău ce sînteţi!
D-na de Traventhal: Credeam, domnule Tartelet, că vă socotiţi prietenul nostru.
Tartelet: Eu, prietenul dumneavoastră!... E o mare cinste, doamnă... aş fi fericit, dar... n-aş vrea să fiu un prieten... cu doi scuzi pe zi.
D-na de Traventhal: Este un acont din ceea ce va trebui să vă plătim mai tîrziu...

Tartelet: Mai tîrziu?... Nu înţeleg...
D-na de Traventhal: Pentru viitorii dumneavoastră elevi!
Tartelet: Viitorii mei elevi?... Nu înţeleg deloc.
D-na de Traventhal: E totuşi foarte simplu. Ştiţi că Georges şi Eva sînt logodiţi, se vor căsători într-o bună zi, poate curînd şi... în viitor... *(cu voce joasă)* Nu întrezăriţi o întreagă clasă de mici elevi drăguţi?
Tartelet: Da, da, înţeleg, sesizez!... Să iei copiii de mici, să-i înveţi cum să-şi mişte picioruşele lor drăguţe de cum vin pe lume, să le dezvolţi graţia copilărească, pregătindu-i pentru graţia adolescenţei, ce bucurie, ce vis, ce fericire!
D-na de Traventhal: Se va împlini, domnule Tartelet. Vedeţi, deci, că nu ne puteţi părăsi. De altfel, ce aţi putea face? V-aţi întoarce la Paris, ca să daţi lecţii la domiciliu.
Tartelet: La Paris? O, nu, doamnă, în nici un caz!... Acolo nu se mai dansează, se fac sărituri şi atîta tot.
Eva: Se sare?
Tartelet: Da, domnişoară. Şi nu numai în saloane, se sare la bancă, se sare la bursă, se sare pretutindeni... Avem chiar coregrafi abili care fac să sară în aer prefecţii, miniştrii şi care sînt ei înşişi faimoşi dansatori.
D-na de Traventhal: Ce spuneţi!
Eva: Aşadar, nu se mai dansează la Paris.
Tartelet: La Paris, domnişoară, nu se mai cunoaşte decît dansul scuzilor!
Eva: Sst!... Iată-l pe Georges.

SCENA 3
Aceiaşi, Georges.
El intră prin stînga, îngîndurat, sumbru, fără să vadă pe nimeni, se aşază la masă şi răsfoieşte maşinal cărţile deschise sub ochii săi.

Eva *(aparte)*: Sărmanul meu prieten!
D-na de Traventhal: Ai dreptate, e mai descurajat ca oricînd.
Georges *(cu mîinile pe hărţi)*: Ei au ajuns acolo, aceşti eroi extraordinari, în măruntaiele pămîntului, în adîncul mărilor, prin spaţiu! Lidenbrok, Nemo, Ardan, acolo unde nimeni nu pusese piciorul înaintea lor! Şi celălalt, căpitanul Hatteras, cuceritorul Polului Nord, către care nu ştiu ce stranie simpatie mă atrage şi mai puternic! Iar eu, care simt că am forţa de a-i egala, poate de a-i întrece,eu n-am făcut încă nimic... nimic! *(Rămîne copleşit, cu capul în mîini.)*
Eva *(care s-a apropiat de el)*: Mîna ta arde, Georges.
Georges *(ridicînd capul)*: Tu eşti, Eva!... *(către d-na de Traventhal)* Dumneata eşti, mamă.

D-na de Traventhal: Suferi, Georges?
Georges: Da... E ca o febră fără sfîrşit, care mă istoveşte. Împotriva căreia orice leac omenesc ar fi neputincios.
Eva: Chiar şi prietenia?
D-na de Traventhal *(cu voce joasă, arătînd spre Eva):* Chiar şi iubirea?
Georges: Eva!... *(apropiindu-se de ea)* Scumpa mea Eva, ştii că te iubesc, inima mea este a ta, este a dumitale, mamă, dar imaginaţia e mai puternică decît ea! În fiecare oră din zi şi din noapte, mă poartă departe de acest castel, departe de această ţară, dincolo de limitele terestre, aproape în lumile necunoscute şi aud o voce care îmi strigă: «Înainte! Mai departe! Şi mai departe!».
Eva: Linişteşte-te, Georges, te implor! Ah, dacă m-ai iubi cu adevărat...
Georges: Te iubesc, Eva! Vieţile noastre vor fi una, într-o zi... dar după ce-mi voi împlini visele!... Acum, nu ţi-aş aparţine cu totul!... O simt... Voi merge mai întîi acolo unde mă poartă destinul.
Tartelet: Şi va fi nevoie de picioare zdravene pentru a-l urma!
Eva *(luîndu-i mîna):* Deci vrei să ne părăseşti.
Georges: Am să revin la tine, Eva.
Eva: Şi dacă nu m-ai găsi la întoarcere?
Georges: Să nu te regăsesc... ce vrei să spui?
Eva: Nu ştiu, dar mi se pare că mă ameninţă un pericol.
Georges: Un pericol? Ce anume?
D-na de Traventhal: Despre ce-i vorba, fata mea? Vorbeşte!
Eva: De cîtva timp, de fiecare dată cînd ies din castel, însoţită de bătrînul Niels, sînt urmărită de un bărbat a cărui prezenţă mă înspăimîntă.
Georges: Cine este acest bărbat?
Eva: Nu ştiu, dar are o atitudine ciudată, bizară, care mă înfricoşează. S-ar părea că ştie dinainte ce voi face şi unde mă voi duce.
Georges: Şi spui că te urmăreşte pretutindeni?
Eva: Pretutindeni, dar, împrejurare stranie, nu se opreşte decît în clipa în care intru în biserică şi acolo... în pragul Locaşului sfînt, privirea lui devine şi mai ciudată... o ironie amară îl face să-şi strîngă buzele şi flacăra mîniei îi străluceşte în ochi.
Georges: Şi după ce ai pătruns în biserică?
Eva: Pacea îmi coboară atunci în suflet... mai ales cînd maestrul Volsius face să răsune orga.
Georges: Maestrul Volsius?
Eva: Da, noul organist, venit, cred, de la catedrala din Aalborg, un artist de geniu, aş spune chiar un artist mai presus de cele omeneşti! Cînd acompaniază psalmii penitenţei, în faţa ochilor tăi se ivesc tenebrele infernului. Cînd cîntă slava Atotputernicului, te poartă în Paradis. Atunci, ca printr-un miracol, zidurile se îndepărtează, biserica dispare şi geniul său evocă o viziune celestă, însoţită de cele mai sublime armonii.
D-na de Traventhal: Da, Eva, da! Am trăit şi eu acest extaz ascultîndu-l.
Eva: E mai mult decît extaz. Vezi... ceea ce vrea să exprime acest mare artist, vezi cu adevărat.

Tartelet: Am văzut şi eu, da, domnule, am văzut această minune şi Volsius nu este doar un organist fără pereche. El scoate sunetele cele mai uimitoare din biata mea vioară, ar face să danseze şi casele.

SCENA 4
Aceiaşi, Niels

Niels: Doamnă, doctorul este aici.
Georges *(cu insufleţire):* Un doctor?
D-na de Traventhal: Da, copii... Un medic pe care l-am chemat pentru mine... Mi s-a spus că la Aalborg se află un doctor renumit... L-am rugat să vină... Îmi va da cîteva sfaturi utile... Şi ţie, Eva, lui Georges, domnului Tartelet.
Tartelet: Dar eu nu sînt bolnav!
D-na de Traventhal: Sîntem mereu bolnavi... mai mult sau mai puţin... Am observat că medicii vindecă mai ales...
Tartelet: Mai ales cînd eşti sănătos.
D-na de Traventhal: Invitaţi-l pe domnul doctor Ox.
Georges: Doctorul Ox, care a făcut experienţe atît de uimitoare, amplificînd facultăţile vitale sub influenţa oxigenului?
D-na de Traventhal: Întocmai.
Georges: Sînt curios să-l văd.
Tartelet *(aparte):* Totuşi, domnul Georges n-are nevoie de un supliment de oxigen, ar trebui mai curînd să i se ia puţin.
Niels *(anunţînd):* Domnul doctor Ox!
Tartelet: Vreun şarlatan, fără îndoială!

SCENA 5
Aceiaşi, doctorul Ox
Ox intră prin uşa din fund.

Eva *(aparte, înfricoşată):* Ce văd!... El... bărbatul care mă urmăreşte neîncetat!
Ox *(către d-na de Traventhal):* M-aţi chemat, doamnă. Iată-mă.
D-na de Traventhal: Doctore, am aflat despre prezenţa dumneavoastră la Aalborg, unde aţi fost precedat de o mare faimă... şi v-am invitat să consultaţi...
Ox: Pe această tînără?
Eva *(imediat):* Pe mine? Nu!
D-na de Traventhal: Eva se simte foarte bine.
Ox: Sînteţi foarte sigură? Totuşi această paloare, această agitaţie... *(îi ia mîna)*
Eva: Ah!
Ox: Şi această mînă atît de plăpîndă, care tremură în mîna mea *(Eva vrea să şi-o retragă, el i-o reţine)*

Parc-ar fi de spaimă, chiar de teroare... Vom găsi un remediu.

Eva *(îndepărtîndu-se de el):* Vă înşelaţi... Nu e nici spaimă, nici teroare... *(aparte)* Presimt că, odată cu acest om, în casa noastră a intrat nenorocirea...

Georges *(către doctor):* Doctore... Sînt fericit să vă cunosc. Am urmărit de la distanţă, dar cu un profund interes, admirabilele dumneavoastră experienţe.

Ox: Adevărat?

Georges: A face să crească proporţia oxigenului în aer, a transforma trupul şi sufletul! A dubla, a tripla capacităţile pasionale. Magnific!...

Ox: Şi foarte simplu, domnule. Corpul omenesc e ca o sobă aprinsă! Am descoperit mijlocul de a introduce puţin mai mult cărbune. Dar să vorbim fără înconjur, domnule. Dumneavoastră sînteţi cel pe care trebuie să-l tratez.

Georges: Eu?

D-na de Traventhal: Ce spuneţi, doctore!...

Ox: Doamnă, fără menajamente inutile... Ţineţi la sănătatea acestui tînăr.

D-na de Traventhal: Foarte mult, desigur.

Ox: Şi dumneavoastră, domnişoară.

Eva *(rece):* Georges este logodnicul meu, domnule.

Ox *(aparte):* Logodnicul ei... *(cu voce tare)* Ori spiritul său nutreşte visuri care vi se par nesăbuite şi vreţi să-l vindecaţi de ideile care-i clocotesc în creier.

Georges: Aşadar aţi fost adus pentru mine.

Ox: Pentru dumneavoastră, numai pentru dumneavoastră.

D-na de Traventhal: Cine v-a spus asta, domnule?

Ox: În acest ţinut, doamnă, numele dumneavoastră este cunoscut de toţi, iar povestea acestui tînăr este ignorată doar de el însuşi.

Georges: Ce spune?

Ox: Contaţi pe mine pentru a-l vindeca... Ei bine, fie, voi aplica tratamentul cuvenit. Dar să nu vă aşteptaţi că-i voi abate gîndul de la ţelul glorios spre care tinde de atîta vreme...

Eva: Cum?

Ox: Credeţi că aburul poate fi împiedicat să izbucnească prin comprimare? Nu, nu! Lăsaţi-l, dimpotrivă, să-şi cheltuiască ardoarea generoasă, nu-i înăbuşiţi nobila exaltare, să ne spună pînă unde vrea să ajungă şi să ne străduim să-i deschidem drumul.

Georges: Ceea ce vreau, doctore, este să fac mai mult decît au făcut eroii ale căror nume sînt scrise în aceste cărţi, să trec dincolo de limitele pe care ei nu le-au putut depăşi. Profesorul Lidenbrok a pătruns în centrul Pămîntului, eu vreau să merg pînă la focul central. Căpitanul Nemo, prizonier în «Nautilus», şi-a căutat independenţa sub mări, eu vreau să trăiesc în acest element şi să-l parcurg de la un Pol la celălalt. Îndrăzneţul Michel Ardan s-a închis într-un obuz pentru a merge să graviteze la cîteva mii de leghe de Pămînt; eu vreau să gonesc de la o planetă la alta. Iată ce vreau, doctore! Este oare imposibil?

Ox *(cu voce puternică):* Nu!

Eva: Ce cutezaţi să spuneţi, domnule?

Ox: Nu, de o mie de ori nu! Ceea ce aspiri să cunoşti, vei cunoaşte şi ochii tăi vor vedea ceea ce aspiri să vezi, dacă îndrăzneala ta nu va slăbi.

Georges: Voi îndrăzni totul, vorbiţi, dar nu e vorba despre o himeră?

Ox: Te voi călăuzi în lumi cum nu se poate mai reale.

Georges: Reale!

Ox *(scoţînd un flacon din buzunar):* Vezi acest flacon? Oricine va sorbi cîteva picături din această licoare, va fi purtat cu viteza trăsnetului şi în condiţiile unei vieţi noi pe tărîmuri interzise omului! Nu vor mai fi intervale de timp, nici intervale de distanţă! Zbori iute ca fulgerul, zilele trec în cîteva secunde, anii în cîteva minute.

Georges: Şi voi merge pînă la focul central?

Ox: Da!

Georges: Şi pînă pe fundul mărilor?

Ox: Da!

Georges: Şi pînă unde voi avea chef, în spaţiu?

Ox: Da!

Georges: Ah, asta ar însemna cu adevărat imposibilul!

Ox: Imposibil pe care-l vei înfăptui, pentru că voi înzestra corpul tău cu facultatea de a nu arde acolo unde ar arde, de a nu se îneca acolo unde s-ar îneca, de a respira acolo unde nu mai există aer respirabil. Şi, după ce vei fi dus ca de un vîrtej, vei reveni ca erou al imposibilului, după ce vei fi explorat cele mai insondabile mistere ale naturii.

Eva: O astfel de tentativă este nu numai nesăbuită, ci şi condamnabilă, Georges, ea este nelegiuită.

D-na de Traventhal *(înspăimîntată):* Fiica mea are dreptate! În numele cerului, domnule, nu mai spuneţi nici un cuvînt!...

Georges: Lasă, mamă, lasă! Doctore, cred în dumneavoastră şi sînt gata să vă urmez.

Eva: Georges, ai fi în stare să ne abandonezi? Pe ea care te-a primit, te-a iubit ca pe copilul ei... Şi pe mine, Georges.

Ox *(cu vigoare):* Haide, rugaţi-vă, plîngeţi, înduioşaţi-l şi aruncaţi-l din nou în copilărie pe acest fiu al lui Hatteras, din care voiam să fac un bărbat.

D-na de Traventhal *(către Eva):* Dumnezeule mare!

Georges *(cu însufleţire):* Fiul lui Hatteras, aţi spus?... Sînt fiul lui Hatteras, fiul îndrăzneţului navigator care a ajuns pînă la Polul Nord?

Ox: Da, acest om ilustru era tatăl tău!

Georges: Tatăl meu! Cel ale cărui minunate relatări le devoram!... Cel pe care aş fi vrut să-l egalez!

Ox: Şi pe care-l vei întrece, dacă vrei asta.

Georges: Ah, de acum înainte nimic nu mă va mai opri!

D-na de Traventhal: Totul e pierdut.

Eva: Acest om este geniul rău al familiei noastre.

Ox *(aparte):* Acum e al meu!

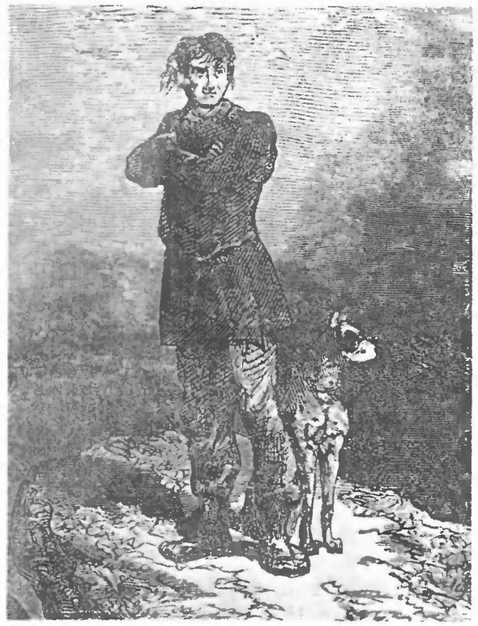

SCENA 6
Aceiaşi, maestrul Volsius.

Maestrul Volsius: Iertaţi-mă, doamnelor şi domnilor, mă aflu la doamna de Traventhal?
D-na de Traventhal: Da, domnule. Aş putea să ştiu...
Volsius: Doamnă, ieşind din catedrală, am găsit din întîmplare această carte de rugăciuni şi crezînd că aparţine vreunei persoane de la castel... mi-am îngăduit... Este a dumneavoastră, doamnă?
D-na de Traventhal: Nu.
Volsius *(către Ox):* Atunci a domnului? Da, trebuie să fie a domnului.
Ox *(dînd înapoi):* A mea?
Volsius: Luaţi-o... luaţi-o, domnule!
Ox *(dînd înapoi mereu):* A mea, cartea asta?... Nu... Nu, vă spun!
Volsius: Nu vă temeţi, nu arde degetele!
Eva *(înaintînd):* Este cartea mea de rugăciuni pe care am uitat-o azi dimineaţă la biserică... şi vă mulţumesc că mi-aţi adus-o.
Ox: Cine sînteţi dumneavoastră, domnule?
Volsius: Organistul catedralei, domnule.
Eva: Maestrul Volsius!
Toţi: Maestrul Volsius.
Georges: Volsius... marele artist!...
Volsius: Volsius, modestul organist, domnule.

Ox *(aparte):* Ce caută aici?
Eva: Ah, domnule, de cîte ori v-am ascultat la catedrală! De cîte ori am fost pătrunşi de acordurile dumneavoastră sublime!
Volsius: Domnişoară, nu sînt decît un biet artist.
D-na de Traventhal: Căruia castelul Andernak îi va fi deschis totdeauna.
Ox *(aparte):* Mai vedem noi.
D-na de Traventhal *(făcînd prezentările):* Nepoata mea, Eva.
Volsius: Domnişoară...
D-na de Traventhal: Logodnicul său... Georges...
Georges *(cu vioiciune):* Georges Hatteras.
Volsius: Fiul celebrului căpitan Hatteras?
Georges *(insufleţindu-se):* Da!... E tatăl meu... Tatăl meu ale cărui descoperiri le voi egala... le voi întrece, graţie savantului doctor Ox.
Volsius *(întorcîndu-se către Ox):* Doctorul Ox!... Am auzit multe despre doctorul Ox!... Ce mai faceţi, doctore Ox?
Ox *(întorcîndu-i spatele):* Foarte bine... maestre... Volsius!
Volsius: Se spune, domnule doctor, că aveţi puterea de a înzestra corpul omenesc cu puterea de a călători prin imposibil...
Ox: Şi ceea ce se spune e adevărat, maestre Volsius.
Volsius: ...şi de a se înălţa pînă la cunoaşterea acelor mistere pe care Dumnezeu pare să le fi păstrat doar pentru El.
Ox: Da, vom pătrunde aceste mistere impenetrabile.
Volsius: Şi-i propuneţi fiului căpitanului Hatteras să reia pe contul său aceste tentative, eşuate chiar în legendele mitologice, să reia experienţele lui Icar?
Ox: Da... şi fără a-şi frînge aripile.
Volsius: Aventurile lui Prometeu?
Ox: Da... şi fără a se expune ghearelor vulturului.
Volsius: Eforturile Titanilor?
Ox: Da... şi fără teama de a fi trăsnit de Jupiter!
Volsius: Într-adevăr, sînteţi foarte puternic!
Tartelet *(aparte):* Am impresia că organistul e mai şiret.
Ox: Maestre Volsius, mi se pare că glumiţi pe seama puterii pe care o dă această licoare!... Ei bine, sorbiţi cîteva picături şi nu vă veţi mai îndoi.
Volsius: Mulţumesc, doctore, nu am nevoie!
Georges *(vrînd să ia flaconul):* Daţi-mi-l mie! Daţi-mi-l!
Volsius *(oprindu-i braţul):* Tinere, zadarnicele tentative pe care le-am pomenit n-au ajuns, poate, la inima dumitale. Nimeni nu mai crede în aceste ficţiuni mitologice!... Dar deschide cărţile sfinte şi vei găsi în ele orgolii mai ambiţioase, răzvrătiri mai cutezătoare, pedepse mai de temut! Şi acelea sînt reale, şi acelea sînt atît de teribile, încît doctorul Ox însuşi s-ar teme să le înfrunte.
Ox *(furios):* Ce pedepse?... Spuneţi! Răspundeţi odată!
Volsius *(cu blîndeţe):* Iertare, de o mie de ori iertare, doctore... nu mă exprim... se spune că nu grăiesc bine decît.. cu vîrful degetelor... Voi încerca să mă fac înţeles. *(Se îndreaptă spre orgă şi se*

aşază în faţa claviaturii.) Voi încerca să vă arăt în ce abisuri se pierde un orgoliu nelegiuit.

Ox: Ce are de gînd?

Eva: Inspiră-l, Doamne!... Salvează-l pe Georges!... Doamne... Salvează-ne pe toţi!

Se aude sunetul orgii.

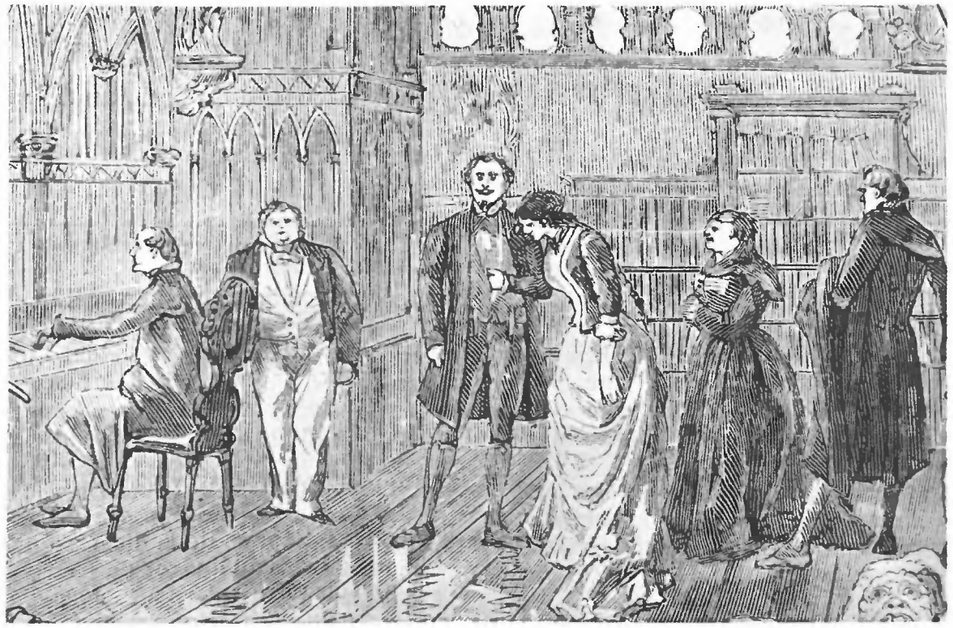

Tabloul II
Îngerul decăzut

Fundul salonului s-a deschis, pereţii laterali au dispărut şi se vede decorul care înfăţişează căderea îngerului. Ox mai întîi a dat înapoi, dar revine şi priveşte.

Ox: Este căderea îngerului.

Volsius *(apropiindu-se de el):* Este pedeapsa orgoliului.

Ox: Sînteţi un minunat artist, maestre Volsius, dar îngerul s-a prăbuşit în mod glorios, măreţia căderii sale i-a perpetuat numele aproape tot atît cît îndrăzneaţa lui răzvrătire, el a cucerit gloria! Gloria înainte de orice.

Georges: Da, gloria, gloria!

Ox: Spre glorie te voi călăuzi.

Volsius: Spre glorie, sau spre nebunie!

D-na de Traventhal: Nebunie!

Volsius: Dar mă va găsi pretutindeni în drumul său.

(Iese împreună cu ea.)

Ox: Haide, Georges Hatteras, ia acest flacon şi bea!

(Georges bea.)

Eva *(smulgîndu-i flaconul):* Ei bine, nu te voi părăsi, Georges, voi împărtăşi primejdiile cu tine *(bea la rîndul ei şi aruncă flaconul).*

Georges: Eva! Ce-ai făcut?

Ox: Şi ea! Ei bine, fie!

Tartelet *(ridicînd de jos flaconul):* Cum adică, doar cu această licoare aş putea... *(bea)* La drum!

Tabloul III
Hanul

Terasa unui han italian, al cărei acoperiş grilajat este acoperit cu viţă de vie. În dreapta, clădirea hanului, cu uşi şi ferestre. Pe terasă, mese şi bănci. În fund, în stînga, se vede Vezuviul; deasupra craterului său, un panaş de fum. În dreapta, o parte din golful Napoli. E ziuă.

SCENA 1
Georges, Eva, Ox, Tartelet

Tartelet: Unde ne aflăm? Nu mai văd oraşul Aalborg, nici turnurile catedralei.
Georges *(către Ox):* Unde ne aflăm, doctore?
Ox: La Napoli... nu departe de Vezuviu, al cărui vîrf poţi să-l zăreşti.
Georges: Vezuviul? Da, prin acest crater a ieşit profesorul Lidenbrok!
Ox: Şi prin acest crater vom ajunge pînă în centrul globului.
Eva: Pînă la lacul incendiat!... Georges! E încă timp să te opreşti.
Georges: Nu te teme, Eva!
Tartelet: Ia te uită... mi se pare că mi-e foame... Nu parcurgi şase sute de leghe, fără să mănînci ceva.
Ox: Iată un han! Cere şi vei fi servit! În acest timp, noi vom pregăti periculoasa noastră coborîre.
Tartelet: Pregătiri? Pentru ce, cînd dintr-un singur salt veţi străbate sute de leghe?
Ox *(către Georges):* Să fie vorba doar de a atinge ţelul, fără să fi văzut nimic, fără să fi înţeles nimic, fără să fi cercetat nimic?
Georges: Nu, desigur.
Ox: Pentru a evita pericolele, vrei să ignori toate secretele şi toate misterele?
Georges: Nu, nu!
Ox: Atunci, vino.
Tartelet: Duceţi-vă, mă veţi găsi aici... *(Cei trei ies)* Şi acum să comandăm... Hei, garson!

SCENA 2
Tartelet, hangiul.

Hangiul *(privind spre cei care se îndepărtează):* Ia te uită, un călător!
Tartelet: Asta pare să te surprindă.
Hangiul: Asta mă surprinde mult, domnule!
Tartelet: Eşti deci singur aici, hangiule?
Hangiul: Singur cu un danez, sosit ieri.
Tartelet: Un danez... Ştiu unul cu labe înalte, urechi superbe şi botul prelung, un cîine frumos.
Hangiul: Asta de aici e un bărbat tînăr.

Tartelet: Aha, un danez cu două labe... Spune-mi, hangiule, cu ce poţi să mă serveşti?
Hangiul: Cu nimic. Danezul a mîncat tot.
Tartelet: Nu-mi pasă! Adu-mi, totuşi, ceva şi să nu fie prea copt.
Hangiul: Îndată, domnule. *(Iese)*

SCENA 3
Tartelet, Valdemar, apoi hangiul.

Valdemar *(intră şi-i spune lui Tartelet, salutîndu-l):* Am mîncat bine, poate chiar puţin prea bine!
Tartelet *(aparte):* Danezul!... N-are botul prelung.
Valdemar *(aparte):* Un străin... *(cu voce tare):* Domnule...
Tartelet *(salutîndu-l):* Domnule... *(aparte):* Ce maniere, cît e de stîngaci, nu ştie nici măcar să salute cum se cuvine!
Valdemar: Bună ziua, domnule!... De obicei, în timpul călătoriei... cînd întîlneşti pe cineva... la capătul lumii şi chiar mai departe... faci lesne cunoştinţă!... Pot îndrăzni să vă întreb cine sînteţi?
Tartelet: Profesorul Tartelet.
Valdemar *(aparte):* Un profesor!... Trebuie să fie un savant. *(cu voce tare)* Din ce ţară, domnule?
Tartelet: Sînt francez, născut la Asnières.
Valdemar: Asnières... Cunosc un Asnières în Bigorre.
Tartelet: Nu e acela.
Valdemar: Sînteţi căsătorit, domnule Tartelet?
Tartelet: Nu... Dar de ce mă întrebaţi?
Valdemar: Atunci n-aveţi mici Tarteleţi?
Tartelet: Nu.
Valdemar *(rîzînd):* Şi nici mici Tarte... lete?
Tartelet: Nici. *(aparte)* Ce l-o fi apucat pe umflatul ăsta? *(cu voce tare, privind picioarele lui Valdemar)* Ah, picioarele astea!...
Valdemar: Ce spuneţi?
Tartelet: În afară, tinere, mai în afară!
Valdemar *(uimit):* Mai în afară? Mă dă afară, vrea să rămînă singur.
Tartelet: Unde plecaţi?
Valdemar: Mi-aţi spus «în afară».
Tartelet: E vorba despre poziţia picioarelor dumneavoastră, ceea ce noi numim unghiul coregrafic.
Valdemar: Poftim?
Tartelet *(atingîndu-l cu vîrful arcuşului):* Încă mai depărtate... încă... încă... *(Valdemar e gata să cadă)* Acum e foarte bine.
Valdemar: Vi se pare că e bine aşa?... *(aparte)* Ce savant trăsnit!
Tartelet: Am cinstea de a vorbi cu domnul...?
Valdemar: Axel Valdemar... din Copenhaga.
Tartelet: Admirabil! Ei bine, domnule Axel Vladimir...
Valdemar: Pardon, Valdemar!
Tartelet: De acord, de acord.

Valdemar: Şi dumneavoastră veniţi...?
Tartelet: De la Aalborg.
Valdemar: Cu trenul?
Tartelet: Nu.
Valdemar: Cu vaporul?
Tartelet: Nu.
Valdemar: Cu diligenţa?
Tartelet: Nu. Adus de curent.
Valdemar: Curent?
Tartelet: Electric!
Valdemar: Curent electric?
Tartelet: Da!
Valdemar: Şi unde mergeţi?
Tartelet *(arătînd în jos)*: Acolo.
Valdemar: În beci?
Tartelet: Mai jos!
Valdemar: Mai jos?
Tartelet: Sub pămînt... pînă în centru!
Valdemar: Pînă în centrul Pămîntului?
Tartelet: Prin crater!
Valdemar: Nu e posibil!
Tartelet: Nu e posibil... dar o vom face, prietene!... Picioarele dumneavoastră *(corijîndu-i poziţia)* Picioarele!
Valdemar: Iar!... Ce savant trăsnit!...
Tartelet: Şi dumneavoastră, domnule Vladimir?
Valdemar: Val-de-mar, vă rog!
Tartelet: Bine... Confidenţă pentru confidenţă: unde mergeţi, domnule Vladimir?
Valdemar *(aparte)*: Ţine la numele ăsta. *(cu voce tare)* Eu, domnule Tartelet... eu merg... într-un loc unde se poate face avere.
Tartelet: Nu cunosc încă un asemenea loc...
Valdemar: Închipuiţi-vă că iubesc o tînără încîntătoare din Copenhaga, domnişoara Babichok.
Tartelet: Şi, evident, domnişoara Babichok nu vă iubeşte, domnule Vladimir.
Valdemar: Iar Vladimir! Doar v-am spus că mă numesc Valdemar!
Tartelet: Iertaţi-mă, tinere domn, sînt nume pe care nu reuşesc să le pronunţ şi simt că nu voi putea niciodată să-l rostesc pe al dumneavoastră. Aş prefera să vă spun Mathieu! De acord?
Valdemar: Mi-e indiferent. Am cunoscut bine un Mathieu.
Tartelet: Şi eu.
Valdemar: Era un astronom.
Tartelet: Atunci e vorba de Mathieu Laensberg... Şi ce spuneaţi, domnule Valdemar?
Valdemar: Vasăzică îmi rostiţi numele.
Tartelet: Iertare, am greşit. Spuneaţi deci că Babichok...?
Valdemar: E nebună după mine... Ah, ce femeie! Ce suflet! Ce inimă! Şi frumoasă... Cînd mă gîndesc la ea, simt aici... bătăi *(cu sentiment)*. Cunoaşteţi bătăile?

Tartelet: Dacă le cunosc? Sînt cele mari şi cele mici.
Valdemar *(uimit)*: Cele mari şi cele mici?
Tartelet: Care permit să ridici un picior şi să-l mişti de jos în sus, în timp ce celălalt suportă toată greutatea corpului. Încercaţi!
Valdemar: Să încerc... ce?
Tartelet: Bătăi... ca asta *(efectuează o bătaie)* Încercaţi!
Valdemar *(aparte)*: E bolnav!... *(cu voce tare)* Dar nu la bătăile astea mă refeream! *(aparte)* Ce savant trăsnit!
Tartelet: Mă întreb: de ce, dacă vă adoră, nu v-aţi însurat cu Babichok?
Valdemar: Existau două obstacole în calea însoţirii noastre: în primul rînd, Babichok mă găsea prea gras şi prea slab.
Tartelet: Cum?
Valdemar: Prea gras ca persoană şi prea slab ca avere.
Tartelet: Aha!...
Valdemar: Ei bine, e adevărat că sînt cam rotofei, îi spuneam, dar cu cît ai mai mult din ceea ce iubeşti, cu atît e mai bine: în ceea ce priveşte proporţiile, poate că ar fi cedat, pentru că, fiind prea slabă ea însăşi, am fi realizat amîndoi o medie acceptabilă, un menaj împănat...
Tartelet: Da, era o compensaţie... Nu mai rămînea deci decît...
Valdemar: Decît averea!... Dar imposibil să o fac să renunţe la ea. Mă iubeşte prea mult! «Dragul meu Valdemar, spunea ea, vreau să fii bogat, foarte bogat, să ai o trăsură frumoasă, mîini frumoase... nu, cîini frumoşi... dar şi mîini frumoase... Un palat în care să pot să-mi ador idolul în voie... Dar să te văd strîmtorat, în mizerie... Aş suferi prea mult şi aş prefera să aleg pe un altul, decît să suport durerea de a-ţi împărtăşi sărăcia.» Este asta sau nu o dragoste adevărată? Spuneţi, domnule Tartelet!
Tartelet: O dragoste perfectă, de prima calitate.
Valdemar: Aşa că am plecat, sperînd să fac avere şi pentru a-mi dezvolta, călătorind, strălucitele însuşiri ale spiritului meu...
Tartelet: Aţi făcut bine... Mathieu, picioarele!...
Valdemar: Am văzut nu puţine ţări şi, îndrăznesc să spun, cu bune rezultate... Am studiat moravurile... Am observat costu... cutumele şi mi-am notat impresiile poetice în acest carneţel.
Tartelet: Trebuie să fie original!
Valdemar: Ascultaţi: Franţa, admirabil loc!... Parisul, loc admirabil!...
Tartelet: E concis, dar e limpede.
Valdemar: Trebuie să mă fac înţeles!... La Paris, mîncat vacă, viţel şi berbec!... Elveţia.
Tartelet: Berbec elveţian?!
Valdemar: Nu, între cuvinte e un punct. Elveţia: admirabil loc! Geneva: loc admirabil! Mîncat viţel, berbec şi vacă. Italia: Roma! Roma!
Tartelet: Mîncat viţel, vacă şi berbec.
Valdemar: Nu, v-am lăsat să vorbiţi din politeţe, dar acolo nu se mănîncă decît carne de capră, cum aici se mănîncă macaroane.
Tartelet: Notaţi toate aceste impresii pentru domnişoara Babichok?
Valdemar: Evident! Asta o s-o distreze, ca şi vărul Finderup, pe care l-am lăsat lîngă ea.

Tartelet: Există deci un văr Finderup?
Valdemar: Da!... Un bun prieten... Un băiat de treabă... care trebuie să-mi scrie pretutindeni unde mă opresc şi să-mi dea veşti despre logodnica mea... Şi îndată ce voi face avere...
Tartelet: Şi aţi făcut?
Valdemar: Nu... nu încă. Dar nu-mi pierd speranţa! Voi reuşi! Pentru ea, voi încerca imposibilul!
Tartelet: Imposibilul... tocmai acolo mergem! Veniţi cu noi?
Valdemar: Unde anume?
Tartelet: Acolo... dedesubt.
Valdemar: Tot în beci!
Tartelet: În centrul Pămîntului.
Valdemar: Pentru ce?
Tartelet: Pentru a face avere! Oare nu acolo se află rezerva generală a lucrurilor de preţ? Argint, aur, diamante? Nu din măruntaiele globului se scoate tot ce e mai preţios în lume?
Valdemar: Chiar aşa, acolo e casa centrală! Trebuie doar să iei din ea! Dar îmi lipseşte cheia.
Tartelet: Noi o avem!
Valdemar: Şi m-aţi lua cu dumneavoastră?...
Tartelet: Dacă veţi bea cîteva picături dintr-o anumită licoare, care vă va transporta acolo într-o secundă.
Valdemar: Dus de curent?...
Tartelet: ...Electric!
Valdemar: Şi licoarea asta...
Tartelet: Am flaconul! Şi dacă eu am băut din neatenţie, dumneavoastră veţi bea... din ambiţie!
Valdemar: Ah, domnule Tartelet, ce noroc am avut să vă întîlnesc!... O picătură... doar o picătură!
Tartelet: Da, dar cu o condiţie.
Valdemar: O accept dinainte!
Tartelet: Timp de două ore pe zi, veţi sta cu picioarele în poziţia a treia.
Valdemar: Ce înţelegeţi prin poziţia a treia?
Tartelet: Priviţi... Aşa.
Valdemar *(uimit dar ascultător):* Aşa, de acord; dar ce interes prezintă pentru dumneavoastră faptul că eu stau cu picioarele în poziţia a treia — dumneavoastră, un profesor...
Tartelet: ...De dans, prietene.
Valdemar: De dans!... Şi eu care vă credeam un savant.
Tartelet: Haideţi să bem o picătură din licoarea cu pricina!
Valdemar: Da, da, picătura! Haide să bem picătura! *(ies)*

SCENA 4
Aceiaşi, Georges, Ox, Eva.

Georges: Totul e pregătit... Şi dacă vor fi primejdii de înfruntat, nu vei tremura.
Eva: Nu, desigur!
Ox *(către Georges):* Vrei să pornim?
Georges: Chiar acum!... Craterul Vezuviului e aici, deschis cutezătorilor cărora nu le e teamă să coboare în el. Chiar dacă s-ar închide apoi deasupra noastră, ce contează? Să pornim!
Ox: Bine! Spre centrul Pămîntului!

SCENA 5
Aceiaşi, maestrul Volsius (cu înfăţişarea profesorului Lidenbrok).

Volsius: Spre centrul Pămîntului!... Ha! Ha! Ha!... Iată nişte cuvinte mari foarte sonore!... Şi pretenţia de a ajunge acolo mi se pare de-a dreptul o nebunie... Ha! Ha! Ha!
Georges: Cu cine avem onoarea, domnule?
Volsius: Cu profesorul Lidenbrok.
Georges: Profesorul Lidenbrok care a fost...
Volsius: La cîteva sute de leghe sub pămînt şi nimic mai mult... pentru că ar fi imposibil să mergi mai departe. Şi dacă m-aţi găsit la Napoli, în faţa Vezuviului, este pentru că am urcat din nou la suprafaţa pămîntului, ridicat de o erupţie de lavă... Regiunea mi s-a părut frumoasă şi am hotărît să rămîn aici un timp.
Ox: Declaraţi deci, domnule profesor, că e imposibil să fie depăşite limitele pe care nu le-aţi putut depăşi dumneavoastră.
Volsius *(rîzînd):* Exact, domnule, exact.
Georges: Este oare interzis să încerci să ajungi la glorie pe un drum pe care alţii nu l-au putut urma?
Volsius: Dar acest drum este croit, domnule: paralel cu această gură a Vezuviului pe care o vedeţi fumegînd, există o alta, stinsă; dacă vreţi, ea vă va conduce acolo unde am fost eu!
Ox: Trebuie să pătrundem mai departe.
Volsius *(rîzînd):* Mai departe... Ha! Ha! Ha!
Georges: Şi vom pătrunde!
Volsius: Dar eu m-am oprit cînd n-a fost posibil să merg mai departe, domnilor.
Ox *(ironic):* Cînd n-aţi îndrăznit să mergeţi mai departe.
Volsius: Credeţi? Pe cinstea mea, domnilor, sînteţi foarte curajoşi! Tentativa dumneavoastră îndrăzneaţă mă încîntă şi mi-a trezit dorinţa de a reîncepe călătoria împreună.

Georges: Nimic nu vă împiedică s-o faceţi!
Eva: Da, da, veniţi, domnule!... Nu ştiu de ce, dar prezenţa dumneavoastră mă linişteşte.
Volsius *(ezitînd)*: Ei bine... v-aţi decis... vreţi să pătrundeţi...
Ox: Pînă în centrul globului.
Volsius: Nu ştiu de ce vă primejduiţi viaţa în astfel de aventuri, dar voi fi călăuza dumneavoastră şi vă voi însoţi.
Ox: Veniţi odată?
Eva: Georges, în numele cerului!...
Volsius *(încet, către Eva)*: Nu vă opuneţi, domnişoară! Există limite în faţa cărora vor fi obligaţi să recunoască neputinţa omenească... şi nu vor trece de ele. Veniţi, copila mea, veniţi!
(Ies toţi)

Tabloul IV
La cinci sute de leghe sub pămînt

Scena reprezintă o peşteră imensă, cu profunzimi şi deschizături cît vezi cu ochii şi în toate direcţiile. Stalactite atîrnînd pretutindeni. În fund, stînci practicabile, care permit să se coboare pînă pe solul acestor catacombe naturale.

SCENA 1
Georges, Ox, maestrul Volsius, Eva, apoi Tartelet şi Valdemar

Tartelet *(făcîndu-şi apariţia)*: Vino, tinere Valdemar!
Valdemar *(ivindu-se în partea de sus a stîncilor)*: Iată-mă!
Tartelet: Drace! Drumul nu e potrivit pentru picioarele unui dansator. *(către Valdemar)* Fii atent să nu-ţi scrînteşti picioarele.
Valdemar: Nici o grijă.
Ox: Hai, Georges Hatteras, înainte, mereu înainte!
Georges: Vă urmez, doctore! Aici e abisul!... Şi abisul mă atrage şi voi merge pînă la ultimele lui adîncimi!
(Încep să coboare)

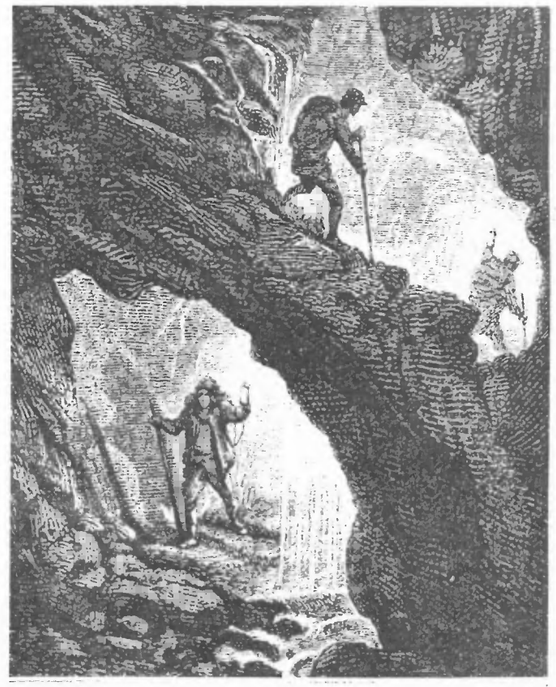

Volsius *(către Eva):* Nu-ţi fie teamă, copila mea, primejdia nu ne pîndeşte aici!
Eva: Nu mi-e teamă pentru mine, ci pentru el!
Volsius: Aici vom face un popas.
Georges: Unde ne aflăm?
Volsius: La mine acasă.

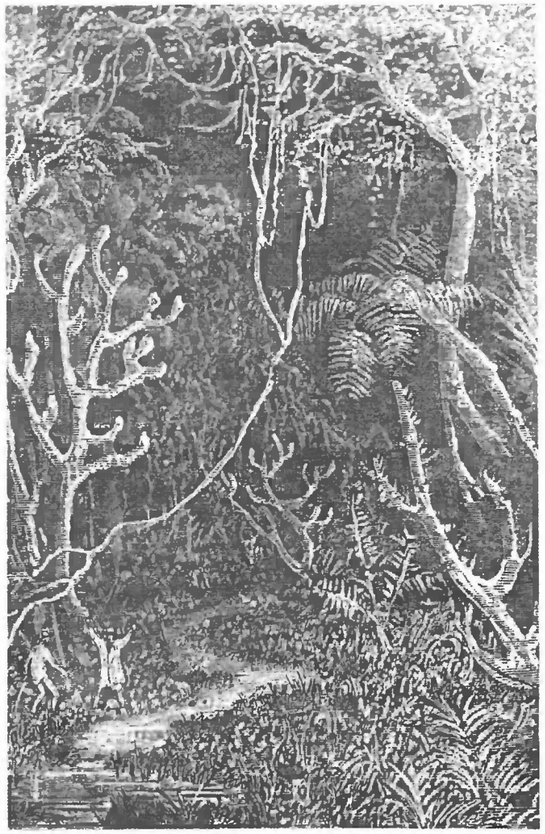

Ox: Adevărat! Aici este, cred, limita călătoriei profesorului Lidenbrok.
Volsius: Şi dacă asta poate să vă intereseze, vă voi spune că aceste cavităţi se află sub Europa vestică, sub Franţa şi, mai exact, sub Paris, în locul unde am ajuns.
Valdemar: Sub Paris! E acolo, deasupra capului meu, acest Paris pe care l-am vizitat cu dragoste — şi nu se aude zgomotul marelui oraş!... *(se aud vuiete îndepărtate)* Ba da! S-ar zice că e un puternic uruit de trăsuri! Probabil că ne aflăm sub răspîntia strivitilor!
Eva *(către Volsius):* Aceste vuiete...?

Volsius: Un zgomot care se produce, din cînd în cînd, în structura globului.
Valdemar: Un cutremur!... Să plecăm *(iese)*
Ox: Ei bine, Georges Hatteras! Ce părere ai despre aceste imensităţi care se prelungesc la infinit sub mări, sub continente şi care suportă oraşe şi munţi? Te aşteptai să găseşti aici o întreagă vegetaţie subterană, cele mai modeste plante de la suprafaţă transformîndu-se în arbori sub influenţa unui mediu cald şi umed? Şi aerul acesta care, devenit luminos din cauza presiunii, luminează catacombele tăcute...
Volsius: Contemplarea acestor minuni nu e de ajuns pentru a satisface ambiţia dumitale de călător?
Georges: La ce ar sluji noua forţă vitală dăruită corpurilor noastre de doctorul Ox, dacă n-ar fi vorba decît de a merge acolo unde alţii au mers înaintea noastră, unde aţi mers dumneavoastră înşivă?... Aici este extraordinarul şi nu imposibilul!
Ox *(aparte):* Foarte bine!...
(De afară, se aude un strigăt puternic, scos de Valdemar)
Eva: Ce se aude?
Tartelet: E vocea lui Valdemar!
Valdemar *(reintrînd, speriat):* Ah, bine că vă regăsesc!
Tartelet: Ce s-a întîmplat?
Valdemar *(arătîndu-le o piatră):* Vedeţi piatra asta?
Tartelet: O piatră ciudată.
Valdemar: Nu e una obişnuită, aşa că o păstrez. Dar la fel de puţin obişnuită este şi forţa cu care mi-a fost aruncată în spate!
Tartelet: Aruncată? De cine?
Valdemar: De cine, vă întreb şi eu? Înseamnă că e lume pe aici! ...Şi ia puneţi mîna: vedeţi cît de grea e, faţă de volumul ei?
Volsius: Totul e greu aici, tinere!
Valdemar: Cum adică, totul e greu aici?
Ox: Desigur!... Este efectul firesc al atracţiei.
Valdemar: Atracţia!
Volsius: Şi dacă am ajunge chiar în centru, portmoneul dumitale ar deveni atît de greu, încît ţi-ar rupe buzunarul.
Valdemar: Portmoneul meu să-mi rupă buzunarul!... Iată un lucru care m-ar uimi.
Ox: Şi asta nu-i tot! Acustica însăşi se modifică în acest mediu, în care aerul este supus unei presiuni enorme.
Georges: Vreţi să spuneţi că zgomotele, sunetele dobîndesc aici o intensitate uriaşă?
Tartelet: Adevărat! Strigătul scos adineauri de tînărul Valdemar... semăna cu un muget.
Valdemar: Un muget?!
Tartelet: Dar atunci vioara mea de profesor de dans ar avea aici o cu totul altă sonoritate!
Volsius: Încercaţi!
Tartelet: Imediat. *(Îşi ia vioara şi cîntă o gavotă; intensitatea sunetului e surprinzătoare)*
Valdemar: Fantastic!

Tartelet: Admirabil, să continuăm!
(În timp ce Tartelet cîntă, printre stîncile din fund apar cîteva ființe bizare, cu fruntea foarte teșită, privirea sălbatică, părul zburlit, care ascultă dînd semnele celei mai mari surprize.)
Eva *(arătînd spre ele, scoate un strigăt):* Ah! Ce monștri!...
Georges *(îndreptîndu-se într-acolo):* Dumnezeule!

Eva: Georges! Georges! Oprește-te!
(Tartelet nu mai cîntă. Monștrii au dispărut.)
Ox: Da, rămîi!... De altfel, cum vezi, au dispărut.
Georges: Cine sînt aceste ființe stranii?
Ox: Acesta este primul dintre misterele care ne vor fi revelate. În adîncurile subterane există o populație de ființe vii.
Georges: O populație!
Valdemar: O populație!
Tartelet: De ființe vii!... Ei bine, le vom învăța primele principii ale dansului!
Valdemar: Poate că unul dintre domnii aceștia a aruncat piatra!
Georges: Dar cum ar fi putut o rasă umană să se formeze și să trăiască în aceste adîncuri?
Volsius: Întreabă-l pe savantul doctor Ox.
Ox: Nimic mai simplu! Ar fi fost de ajuns ca, în urma uneia dintre catastrofele naturale care au avut loc acum cîteva mii de ani, locuitori ai Pămîntului să se fi pomenit aici! Ei vor fi populat aceste vaste pustietăți și descendenții lor, transformați puțin cîte puțin de mediul în care trăiau, vor fi încetat să mai semene oamenilor, devenind ființele degenerate pe care le-ați văzut.
Valdemar: Haideți!
Eva: Adineauri, se părea că muzica exercită asupra lor un fel de fascinație.

Volsius: Adevărat!
Georges: Unde-or fi? Să-i căutăm!
Eva: Nu! Nu!
Ox: Ceea ce trebuie să căutăm acum este calea pe care vom ajunge la ținta noastră.
(Se aude un mare zgomot subteran.)
Georges: Ascultați aceste zgomote care circulă prin scoarța terestră!
Valdemar: Pămîntul are convulsii...
Ox: Și poate că focul ne va deschide curînd drumul care unește centrul cu craterul Vezuviului.
Volsius: Ați îndrăzni să parcurgeți acest drum?
Georges: Da!
Ox: Vom îndrăzni!
Volsius: Dar, repet, este mai mult decît cutezanță, este...
Ox: Este pur și simplu curaj!... Știți ce înseamnă curajul, domnule profesor Lidenbrok?
Volsius: Mergeți deci acolo unde vă împinge orgoliul! *(către Eva)* Mă voi ruga din tot sufletul pentru dumneata, sărmană copilă, care întruchipezi resemnarea, virtutea, pietatea... *(către Ox)* Pietatea, virtutea... Știți ce înseamnă asta, domnule doctor Ox? *(iese)*
Eva: Pleacă...
Ox: Să plece! Să ne scutească de mustrările lui lașe! *(un nou zgomot și mai puternic)* Ascultați! Ascultați!... Acolo se va deschide drumul pe care-l căutăm!
Georges: Veniți! Îl vom căuta împreună!
Eva: Georges... *(Ox și Georges ies)* Georges!
Valdemar: Celălalt mi se pare mai precaut! Am să încerc să-l ajung din urmă *(iese prin partea opusă).*
Eva: Vai, nici nu-mi mai aude glasul...
Tartelet: Nefericită idee a avut bunica dumneavoastră cînd l-a invitat pe blestematul ăsta de doctor la castel!
Eva: Ar fi venit oricum, prietene, mai devreme sau mai tîrziu...
Tartelet: Ce vreți să spuneți?
Eva: Mai devreme sau mai tîrziu, ar fi pus stăpînire pe imaginația lui Georges, așa cum a făcut-o, nu pentru a-i reda liniștea, nu pentru a-l vindeca, ci pentru a-l pierde.
Tartelet: Și motivul?
Eva: Omul acesta este cel care mă urmărea fără încetare...
Tartelet: El!... Ah, înțeleg! Îndrăznește să vă iu... Ah, dacă aș avea puterea, domnule doctor Ox, ce dans frumos v-ar învăța maestrul de dans!...
Eva: Nu-l înfruntați, prietene! E înzestrat cu o forță stranie, supranaturală... *(Ox apare în fundul scenei)* Totul în el mă înspăimîntă: dominația imperioasă a vocii, irezistibila fascinație a privirii... *(Ox a coborît încet și se apropie de Tartelet)*
Tartelet: Fapt este că ochii lui au o expresie diavo...
Eva: El!...
Tartelet *(zărindu-l pe Ox care-l privește în față):* O expresie diavo... nu... eu... eu vreau să spun...

(Ox întinde braţul şi-i face semn să se îndepărteze)
Tartelet: Permiteţi, domnule doc... doriţi... vreţi... *(aparte)* Privirea asta... privirea asta...
Ox: Lasă-ne singuri!
Eva: Rămîneţi, domnule Tartelet!
Ox *(şi mai imperios, privindu-l pe Tartelet):* Supune-te!
Eva: Nu!...
Ox *(acelaşi joc):* Pleacă!
Tartelet: Ce se întîmplă cu mine? Încerc zadarnic să... nu pot... nu pot! *(iese de-a îndăratelea).*

SCENA 2
Eva, Ox.

Eva: Georges!... Georges!...
Ox: Georges e departe şi nu vă poate auzi...
Eva: Voi şti să-l regăsesc!... Georges!
Ox *(ţinîndu-i calea):* Trebuie să vă vorbesc!... Eva... Ştiţi de ce, odinioară, vă urmăream pretutindeni? De ce rătăceam în jurul castelului dumneavoastră?
Eva: Nu vreau să ştiu!
Ox: Pentru că vă iubesc!
Eva *(ironică):* Mă iubiţi? Dumneavoastră?...
Ox: Dacă am venit la castelul Andernak, n-am făcut-o nici pentru bunica dumneavoastră, nici pentru logodnicul dumneavoastră Georges! Era pentru dumneavoastră, numai pentru dumneavoastră! Voiam să fiu aproape de dumneavoastră, voiam să vă văd, să vă aud, pentru că vă iubesc!
Eva: Destul, nici un cuvînt mai mult!
Ox: Şi ştiţi de ce i-am dezvăluit lui Georges numele tatălui său, de ce l-am împins pe acest drum, de ce i-am dat puterea de a împlini toate aceste vise? Pentru că nu vreau ca Georges să devină soţul dumneavoastră!... *(cu putere)* Şi pentru că vă iubesc!
Eva: Cînd Georges va afla care vă sînt planurile şi de ce îl împingeţi către această lume imposibilă, îşi va recăpăta judecata şi vă va izgoni ca pe un geniu rău care s-a demascat, în sfîrşit.
Ox: Veţi tăcea, Eva!... A vorbi ar însemna să ne puneţi faţă în faţă, ca doi rivali şi ştiţi că înfruntarea ar fi mai de temut pentru el, decît pentru mine!
Eva: Voi vorbi...
Ox: Atunci îl veţi ucide... Nu va mai fi nevoie să-l conduc spre nebunie... Îl veţi conduce dumneavoastră spre moarte!
Eva *(înspăimîntată):* Dumnezeule, Georges! Georges, acest om te-ar ucide!
Ox: Vă rog să mă înţelegeţi!... Vă iubesc! Vă iubesc!
Eva: Nu profanaţi acest cuvînt! Ameninţaţi-mă! Prefer ameninţările rugăminţilor dumneavoastră!
Ox: Ei bine, fie!... Renunţ la rugăminţile zadarnice, dar amintiţi-vă ultimele mele cuvinte!... Curînd, veţi veni să-mi cerşiţi milă pentru acest Georges...

Mă veţi implora să-l opresc din drumul pe care-l parcurge! Îmi veţi cere să mă îndur de raţiunea... de viaţa lui!... Dar va fi prea tîrziu! *(se îndepărtează)*
Eva: Milă! Milă pentru el!...
Ox *(întorcîndu-se spre ea):* Va fi prea tîrziu! *(iese)*

SCENA 3
Eva (coboară pe scenă, pierdută, distrusă.)

Eva: Dumnezeule! Ce-i de făcut? Ce se va întîmpla? Îl va ucide!... Nu mai am putere... Nu mai pot... Simt că mor... *(strigă)* Georges! Georges!... *(Vocea îi slăbeşte şi cade, pierzîndu-şi cunoştinţa. Din spatele stîncilor, în fund, pe laturi, reapar sălbaticii locuitori ai acestei regiuni subterane. Înaintează cu precauţie. Unul dintre ei, şeful, îi călăuzeşte pînă în mijlocul scenei. Acolo se află tînăra, leşinată. Sălbaticii se apropie de ea. O privesc cu cea mai vie surprindere. Se apleacă asupra ei. Şeful a îngenuncheat, îi ridică încet capul, îi despleteşte părul, îi atinge faţa şi mîinile, apoi ascultă dacă mai respiră şi, privind în jur, face semn celorlalţi să se dea la o parte, o ridică şi vrea să o ia cu el. Eva îşi revine şi, văzînd monştrii care o înconjoară, scoate un strigăt de spaimă)*
Eva: Ah!
(Reuşeşte să se desprindă şi vrea să fugă, dar şeful o opreşte).
Eva *(zbătîndu-se):* Ajutor!
(Şeful o ridică în braţe şi se precipită spre fundul scenei.)

SCENA 4
Aceiaşi, Georges.
(Georges intră prin stînga, alergînd.)

Georges: Aceste strigăte... *(o vede pe Eva în mîinile sălbaticilor)* Eva!
Eva: Ajutor! Ajutor!
Georges: Am să te salvez, Eva! Sau vom muri împreună! *(Se aruncă asupra şefului, dar e prins de ceilalţi şi doborît.)*

SCENA 5
Aceiaşi, Ox, intrînd prin dreapta, urmat de Valdemar şi Volsius.

Tartelet *(intrînd prin stînga):* Dumnezeule!
Valdemar: Aceşti monştri oribili...
Ox *(impasibil):* Sînt pierduţi.
(Sălbaticii se întorc spre ei, pregătindu-se să-i sugrume pe Georges şi Eva.)

Eva şi Georges: Ah!
Georges: Salvaţi-o!... Salvaţi-o pe Eva!
Tartelet: Să alergăm!
Volsius: Linişte! *(Ia vioara lui Tartelet.)*
Ox: Dar Eva...
Volsius: Nimeni să nu mişte!
(Face să vibreze vioara, ale cărei sunete au o intensitate stranie. Sălbaticii se opresc, ascultă şi par fascinaţi. Volsius cîntă mereu. Şeful a lăsat-o din braţe pe Eva. Se apropie încet, cu urechea aţintită, de Volsius. Ascultă de aproape, cu capul lîngă instrument. Ceilalţi se apropie şi ei, tîrîndu-se, parcă hipnotizaţi de mişcările arcuşului. Volsius porneşte, urmat de sălbatici. Dispar cu toţii, cîntecul viorii continuînd să se audă în depărtare.)

SCENA 6
Aceiaşi, mai puţin Volsius.

Georges *(alergînd spre Eva, pe care o îmbrăţişează):* Eva!... Scumpă Eva!...
Eva: Să plecăm din acest loc blestemat!... Du-mă de aici... Du-mă, te implor!
Valdemar: Da, să plecăm!
Tartelet: Ah, acest maestru Lidenbrok, ce om!... Nici vorbă să fi putut cînta ca el!
Valdemar: Prietene, bunul meu prieten, credeţi-mă, să plecăm!
Georges: Da, da, au dreptate, să ne întoarcem... Eva, vreau să te duc departe de aici... Nu mai vreau să te expun unor astfel de primejdii... Să plecăm!
Ox: Să plecăm... Cînd dintr-o clipă în alta obstacolul care ne separă de ţintă se va prăbuşi!
Georges: Ce spuneţi?
Eva: Nu-l asculta pe omul acesta, Georges, nu-l asculta!
(Vuiete.)
Ox: Auzi?... Este solul care se întredeschide, în sfîrşit!... Priviţi!... Priveşte, Georges Hatteras!... Este prima treaptă a renumelui tău, a gloriei tale!... Primul pas prin imposibil!

Tabloul V
Focul central

Scena reprezintă centrul Pămîntului. Pretutindeni flăcări, jerbe scînteietoare, lave incandescente. Torente de metale lichide, argint şi aur, în fuziune.

SCENĂ UNICĂ
Ox, Georges, Eva, Tartelet, Valdemar.

Ox: Ei bine, crezi acum în puterea pe care ţi-am dat-o? Şi făgăduieşti să mă urmezi?
Georges: Pretutindeni, doctore! Pretutindeni unde vei dori să mă conduci!
Eva *(aparte):* L-am pierdut!
Georges *(care a parcurs scena, privind totul cu ochi rătăciţi):* Da, e într-adevăr centrul incandescent al Pămîntului! Pretutindeni foc... pretutindeni. Îl simt cum mă învăluie fără să mă mistuie, îl inhalez în lungi aspiraţii... Şi ce existenţă nouă, ce forţă de neîmblînzit se vădeşte în mine!... Focul este sufletul naturii, este viaţa universală şi sîngele de o mie de ori înfierbîntat de el îmi clocoteşte în craniu şi-mi circulă prin vene ca un torent de lavă!
Ox *(ironic):* Bine! Foarte bine!
Georges: Îmi electrizează spiritul!... Dezvăluie privirilor mele uluite misterele ignorate de oameni!
Ox *(arătîndu-l Evei cu degetul):* Ascultă-l!... Priveşte-l!...
Georges: Nu, nu mai sînteţi vane şi fabuloase ficţiuni, miraculoşi locuitori ai focului! Iviţi-vă, fenicşi, spiriduşi şi salamandre! Voi proclama în lume realitatea existenţei voastre... căci eu vă voi fi văzut! Vă văd!... Vă văd!...
(Fenicşii, spiriduşii şi salamandrele şi-au făcut apariţia.)

BALET

Ox *(readucîndu-l pe Georges, spre sfîrşitul baletului, în mijlocul scenei):* Fiu al lui Hatteras! L-ai învins pe profesorul Lidenbrok!... Vino acum să eclipsezi, la rîndul ei, gloria căpitanului Nemo!
(Pleacă amîndoi, înconjuraţi de balerinii care-şi reiau ultimul dans de ansamblu.)

SFÎRŞITUL ACTULUI ÎNTÎI

ACTUL II

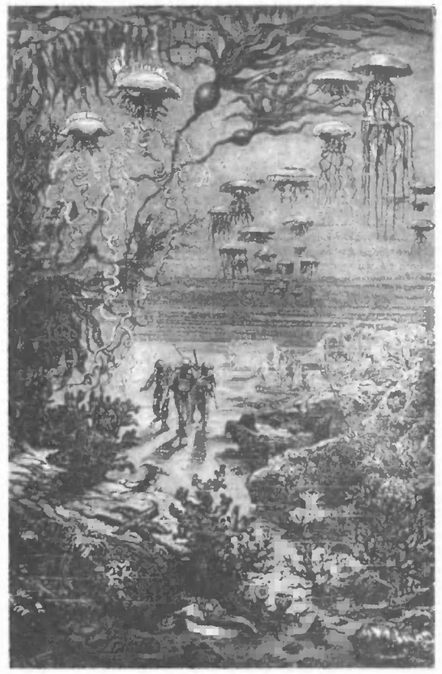

Tabloul VI
Rada portului Goa

Scena reprezintă o piață din Goa, dînd spre radă. În dreapta, orașul în amfiteatru cu moschee și case indiene, cu vile pierdute printre copaci.

În stînga, un hotel cu parasol și verandă; în dreapta, magazinul unui bijutier. În fund, o parte din radă cu bastimente, șalupe de pescuit și, mai departe, un vas de comerț gata de plecare, cu pînzele pe jumătate desfășurate, purtînd pavilionul englez. Acțiunea se desfășoară în toiul zilei.

SCENA 1

Un englez, căpitanul Anderson, un ofițer, un bijutier, indieni, hamali, mateloți, mulțime alcătuită din bărbați și copii.

(Mulțimea umblă încoace și-ncolo prin piața a cărei extremitate este închisă de o balustradă formînd cheiul dinspre radă.)

Indian: Acest monstru teribil a apărut iar?

Bijutierul: Nu încă, dar dacă se întoarce, n-aș da un țechin pe toate navele din radă!

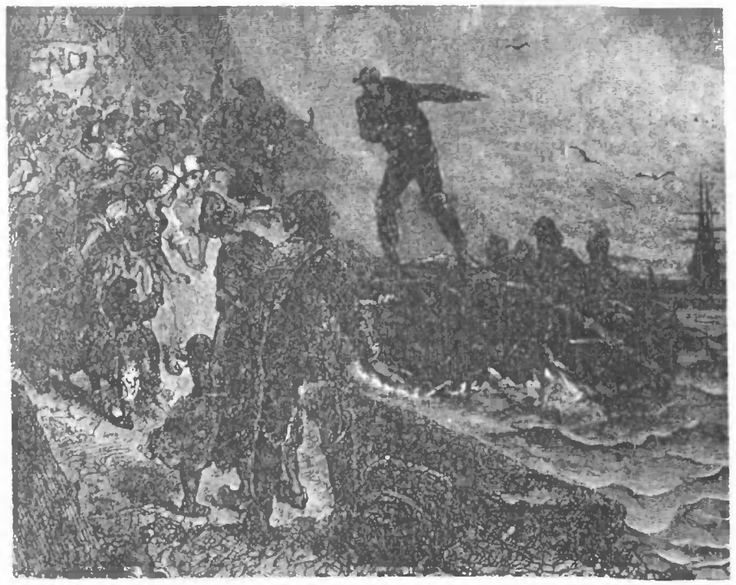

Indian: Hotărît lucru, marea Indiilor nu mai e sigură și deplîng navele care se aventurează pe meleagurile noastre.

(Strigăte în mulțime): Iată-l!... Iată-l!...

Indian: Nu e decît reflexul soarelui la orizont.

(Mulțimea, foarte agitată, se îngrămădește în acele puncte ale pieței care se învecinează cu cheiul.)

Bijutierul: Teribilul animal îmi va aduce pagube! Navele nu vor mai îndrăzni să se aventureze în rada Goa... Și dacă nu vor mai fi nave, nu vor mai fi nici călători! Ce se va întîmpla atunci cu comerțul nostru de bijuterii și de pietre prețioase?

Englezul *(către căpitan):* Acest monstru marin înfierbîntă destule capete, nu-i așa, căpitane?

Ofițerul: Dar este vorba, într-adevăr, de un monstru marin?

Anderson: Ce altceva ar putea să fie? Un mare număr de navigatori l-au văzut și mai multe bastimente atacate de el au reușit cu greu să scape! E chiar posibil ca lui să i se datoreze dispariția unor nave despre care nu se mai știe nimic.

Ofițerul: Nu contest catastrofele pricinuite de prezența unei ființe puternice care, de cîțiva ani, se arată la suprafața mărilor — azi în Atlantic, mîine în marea Indiilor, pentru că pare să fie înzestrată cu o prodigioasă facultate de locomoție.

Anderson: E un adevărat pericol pentru navigație... Dar iată niște pasageri cu care trebuie să stau de vorbă... Permiteți?

Ofițerul: Voia dumneavoastră, căpitane!

(Anderson se îndepărtează).

SCENA 2

Valdemar *(singur, ieșind din hotel):* Drum bun, domnilor! Acum li s-a năzărit să viziteze fundul mării! Ei bine, n-am să-i urmez!... Am fost cu ei pînă în centrul Pămîntului... e bine!... M-am întors... e și mai bine!... Mi-e de-ajuns... fără să mai pun la socoteală că n-am găsit nimic nici în foc, nici în sol... n-am adus de acolo decît... *(scoțînd o piatră din buzunar)* această piatră care mi-a fost aruncată în spate și care-mi îngreuiază inutil buzunarul... La ce bun s-o mai păstrez? *(O aruncă, lovindu-l fără să vrea pe bijutierul care ieșea din magazinul său.)*

SCENA 3

Valdemar, bijutierul.

Bijutierul: Au!... Ce-i asta?
Valdemar: Iertare, domnule, e o piatră care mi-a căzut din mînă...
Bijutierul *(supărat)*: O piatră, o piatră...
Valdemar: Da, uitați-vă... O piatră destul de curioasă, pe care am adus-o din centrul Pămîntului.
(I-o arată.)
Bijutierul: Din centrul Pămîntului... Ce spuneți?... *(privind piatra)* Ei, dar... Nu mă înșel... Această piatră... Să fie posibil?... Este un... da, este o piatră prețioasă!
Valdemar: Prețioasă!... Dacă o socotiți de preț, cît ați da pe ea?
Bijutierul: Aș da... aș da... 200 de țechini! Vă convine?
Valdemar *(uimit)*: 200 de țechini asta... *(rîde)* Ha! Ha! Ha!
Bijutierul: Acceptați?
Valdemar *(rîzînd)*: Vă bateți joc de mine... Haida de! Piatra asta 200 de țechini?
Bijutierul *(aparte)*: Știe cît valorează... *(cu voce tare)* Ei bine, da, oferta mea a fost...
Valdemar: O glumă.
Bijutierul: O simplă glumă, într-adevăr.
Valdemar: Am bănuit eu...
Bijutierul: Și pentru a vorbi serios, vă ofer zece mii de țechini!
Valdemar *(supărat)*: Zece mii!... Dar dumneavoastră vă bateți joc de mine, domnule... Nu voi îngădui!
Bijutierul: Iertare... iertare, nobile domn! Nu vă enervați... Văd că știți cît valorează diamantul dumneavoastră brut și sînt gata să vă dau...
Valdemar *(reluîndu-și «piatra»)*: Cum? Ați spus...
Bijutierul: Diamantul dumneavoastră brut...
Valdemar *(foarte tulburat)*: Diamantul meu... brutul meu... diamantul meu? E un diamant!... Și încă brut!... Haide să ne înțelegem: afirmați că este chiar un diamant?
Bijutierul: Nu știați?
Valdemar: Nici pomeneală!
Bijutierul *(exclamînd)*: Nu știa!...
Valdemar: Dumneavoastră mi-ați spus-o! *(strîngîndu-i mîna)* Mulțumesc, cinstite bijutier, mulțumesc!... Piatra... un diamant! Un diamant pe care l-ați cumpăra cu cît?
Bijutierul: Cu cinci sute de mii de țechini!... De acord?
Valdemar: Un diamant! Și ce mărime!... Un diamant pentru care mi se

oferă cinci sute de mii de țechini și care valorează, deci, cel puțin un milion. *(dansînd)* Tra deri dera...deri...deri, dera...
Bijutierul: Renunțați să-l vindeți?
Valdemar: Deloc!... Am să-l vînd! Am să-l vînd în Europa... în Franța.
Bijutierul: În Franța!
Valdemar: Și voi face avere... Și ce avere!... Ah, scumpă Babichok!... Credincioasa mea logodnică, așteptîndu-mă acolo, departe, cu vărul Finderup... Cum am să te iau în căsătorie... cu vărul... în căsătorie imediat, prin telegraf!... Și cît vei fi de fericită! Nu-ți va mai fi teamă că mă vezi sărac!... Și vărul Finderup... Cît se va bucura!... Bogat! Sînt foarte bogat! *(dansînd)* Traderi... dera...deri, dera...dera...Ah, dacă m-ar vedea Tartelet!... Și picioarele în afară... Ah, ce bucurie! Ce fericire!
Bijutierul *(aparte)*: O să-și piardă capul...
Valdemar: Prietene, există un telegraf în acest oraș?
Bijutierul: Da... cu fir de Europa!
Valdemar: Și se poate trimite o depeșă?
Bijutierul: Desigur!
Valdemar: Și plătind de zece ori... de o sută de ori prețul depeșei, se poate obține răspunsul imediat?
Bijutierul: Probabil.
Valdemar: Ah, Babichok!... Scumpă Babichok... Milionar! De șaptesprezece ori milionar!... Vei avea trăsuri, castele... un șal de cașmir din Indii. *(către bijutier)* În India trebuie să se găsească șaluri de cașmir din Indii!...
Bijutierul: Admirabile!... Vin de la Paris.
Valdemar: Am să cumpăr nouă... Telegraful!... Unde e telegraful?
Bijutierul *(aparte)*: Își iese din minți!

SCENA 4
Aceiași, Anderson, apoi Georges, Ox, Eva, Tartelet.

Valdemar *(către Anderson)*: Telegraful, vă rog, domnule?
Anderson: Acolo, în dreapta...
Valdemar: Mulțumesc, domnule... Mă duc s-o anunț pe Babichok că m-am îmbogățit, domnule...
(Iese alergînd.)
Bijutierul: Am ratat o afacere grozavă...
(Reintră în magazinul său.)
Ox *(ieșind din hotel, urmat de Georges, Tartelet și Eva)*: Ei bine, domnule, totul e pregătit pentru a ne primi pe nava dumneavoastră?
Anderson: Da, domnule.
Georges *(febril)*: Să plecăm! Să plecăm cît mai repede... Să ajungem în largul mării... Și odată aflați acolo, doctore...
Ox *(încet)*: Tăcere!
Anderson: Nava mea este foarte rapidă, domnilor și mă angajez să vă duc la Valparaiso în mai puțin de șase săptămîni.

Georges: La Valparaiso... noi? Ha! Ha! Ha!
Eva *(privindu-l cu nelinişte)*: Georges!...
Ox: Nu vom debarca la Valparaiso, domnule.
Anderson: Dar eu merg de la Goa direct pe coasta americană, domnilor şi dacă nu vreţi să vă las în mijlocul oceanului...
Ox: Cine ştie?... Poate că în mijlocul oceanului...
Georges: Da, în mijlocul oceanului!... Acolo începe drumul pe care vrem să-l urmăm... Să ne scufundăm prin valuri... Să ajungem la capătul abisului...
Eva: Georges, mă înspăimînţi...
Georges *(venindu-şi în fire)*: Eva, scumpă Eva... linişteşte-te... Tu nu vei înfrunta aceste primejdii... N-am să îngădui...
Eva: Să mă despart de tine?... Niciodată!
Anderson *(aparte)*: Ciudaţi pasageri!
Tartelet *(care se amestecase cu mulţimea, revine în scenă)*: Ştiţi ce spun aceşti oameni de treabă?... Că un monstru marin se plimbă în apele radei!
Ox *(rîzînd)*: Un monstru?
Anderson: Nu rîdeţi, domnilor! Există, într-adevăr, o fiinţă redutabilă care bîntuie, de o lună, apele indiene.
Georges: Cu atît mai bine!
Anderson: Ce spuneţi?
Georges: Îl vom combate, căpitane!
Ox: Vreo caracatiţă himerică, vreun Kraken legendar...
Anderson: Nu, e un soi de cetaceu, un monstru fosforescent, lung cam de două sute cincizeci de picioare, a cărui deplasare provoacă un vîrtej înfricoşător şi care lasă în urma lui un siaj de un alb strălucitor... *(Strigăte în mulţime)*: Iată-l!... Iată-l!...
Anderson: Îl văd în clipa aceasta, fără îndoială...
Georges: Veniţi!... Să alergăm!...
(Urcă împreună cu Ox şi Anderson. Toţi trei parcurg cheiul din fundul scenei, în mijlocul mulţimii.)
Tartelet: Exaltarea bietului domn Georges creşte mereu; şi, graţie unei puteri de neînţeles, dominaţia pe care o exercită asupra lui doctorul Ox e tot mai evidentă... Trebuie să ne purtăm singuri de grijă! *(privind în jurul lui)* Dar unde o fi tînărul Valdemar?
(Eva urcă şi ea, alăturîndu-se lui Georges.)

SCENA 5
Aceiaşi, Valdemar.
(Valdemar intră grăbit prin stînga.)

Valdemar: Domnule Tartelet! Bunul meu domn Tartelet!
Tartelet: Ce s-a întîmplat, tinere Valdemar?
Valdemar: Ce s-a întîmplat?... Ce s-a întîmplat?... Sînt atît de tulburat încît nu mai pot să vorbesc... Imposibil să scot un cuvînt, Tartelet, sînt prea tulburat.

Tartelet: Şi cînd eşti tulburat, picioarele se întorc spre înăuntru! Haide! Haide!... Picioarele!
Valdemar: Chiar îmi arde de astfel de prostii!
Tartelet *(ofensat)*: Prostii?!
Valdemar: Mai tîrziu!... Tot ce vei dori... Lecţii cu zece centime ora, cu o sută de franci, cu o mie de franci ora!
Tartelet: Şi-a lăsat judecata în focul central! Creierul lui e fiert!
Valdemar: Nu, nu e fiert... Dar fierbe! Fierbe! Fierbe!... Închipuieşte-ţi că piatra care m-a lovit în spate...
Tartelet: Ei bine?
Valdemar: Un diamant!... E un diamant care valorează milioane!
Tartelet: Nu se poate!
Valdemar: Mi s-au oferit, aici, cinci sute de mii de ţechini!
Tartelet: Cinci sute de mii!
Valdemar: Da, bunul meu domn Tartelet!... Sînt milionar! Adică sîntem milionari!
Tartelet: Ai spus «sîntem milionari»? Noi... ai spus noi? Ah, prietene! Bunul meu prieten... Ai spus noi, nu-i aşa?
Valdemar: Bineînţeles, sîntem milionari, domnişoara Babichok şi cu mine.
Tartelet: A, domnişoara Babi... De fapt, aşa e drept!... Complimentele mele, Vladimir... Te va lua de bărbat, fără îndoială...
Valdemar: Să mă ia de bărbat? Cred c-ar fi în stare şi de două ori! Tocmai i-am expediat o depeşă la Copenhaga, anunţîndu-i vestea îmbogăţirii mele şi apropiata mea plecare spre Europa... şi aştept răspunsul! Îţi imaginezi ce fel de răspuns va fi?
Tartelet: Îmi imaginez, desigur... Aşadar ne părăseşti?
Valdemar: Da... dar eu nu sînt egoist... eu ţin la dumneata, Tartelet!
Tartelet: Mulţumesc.
Valdemar: Îţi voi înfrumuseţa sfîrşitul vieţii, Tartelet! Cînd vei fi bătrîn, vei veni să-ţi sfîrşeşti zilele în casa noastră... în castelul nostru, Tartelet, căci va fi un palat...
Tartelet: Bătrîn? Dar sînt de pe acum, prietene!...
Valdemar: O, nu, nu eşti încă destul de bătrîn, Tartelet... Vreau să înfrumuseţez ultimele dumitale zile.
Tartelet *(aparte)*: E prostuţ, dar e bun la inimă!... *(cu voce tare)* Dragul de Mathieu... Picioarele în afară, prietene!... Picioarele în afară!...
Valdemar: Da, profesore, da!... Adică nu! Sînt bogat!... Am dreptul să stau cu picioarele înspre înăuntru!... Iată cum vreau să merg în viitor... *(merge cu picioarele spre înăuntru)* şi am să lansez moda... Sînt bogat! Şi de acum înainte îmi voi respecta rangul! Iată moda! Adevărata modă!

SCENA 6
Aceiaşi, căpitanul Anderson.
(O ambarcaţie putînd să conţină şapte-opt oameni a acostat la chei.)

Anderson: Îmbarcaţi-vă! Îmbarcaţi-vă!
(Georges şi Ox se îmbarcă.)

Actul II — *Tabloul VI — Rada portului Goa*

Tartelet: Adio, tinere Valdemar!
Valdemar: Adio, scumpul meu profesor!
(În clipa în care Tartelet e gata să se îmbarce, este adusă o depeşă.)
Amploiatul: Domnul Valdemar!... O depeşă pentru domnul Valdemar!
Valdemar: Eu sînt!... Eu sînt!... Este răspunsul adoratei mele Babichok...
Tartelet: Răspunsul?
Valdemar: *(citind):* «Dragă Valdemar! Fii fericit.» *(vorbind)* O, da, sînt... sînt... *(citind)* «...fără mine, eu tocmai m-am căsătorit...»
Tartelet: Ce spui?
Valdemar *(citind):* «Fără mine, eu tocmai m-am căsătorit...» *(vorbind)* Nu înţeleg...
Tartelet: Nu se poate...
Anderson: Haideţi, domnilor!
Tartelet: Acum! Acum!
Valdemar *(furios):* Nenorocita!... N-am s-o mai văd niciodată...
Tartelet: Ascultă, Valdemar... Uit-o pe infidelă şi vino cu noi!
Valdemar: Ei bine... Ei bine... da, merg şi eu! ...Iar ea îşi va da seama, pierzîndu-mă, ce erou a pierdut!
Anderson: Haideţi, domnilor, haideţi!
(Se îmbarcă amîndoi.)

Tabloul VII
Decorul se schimbă

(El loveşte cu piciorul peretele navei, care se deschide, şi coboară în submarin. «Nautilus» dispare, apoi revine în scenă; se întredeschide şi lasă să se vadă camera interioară.)

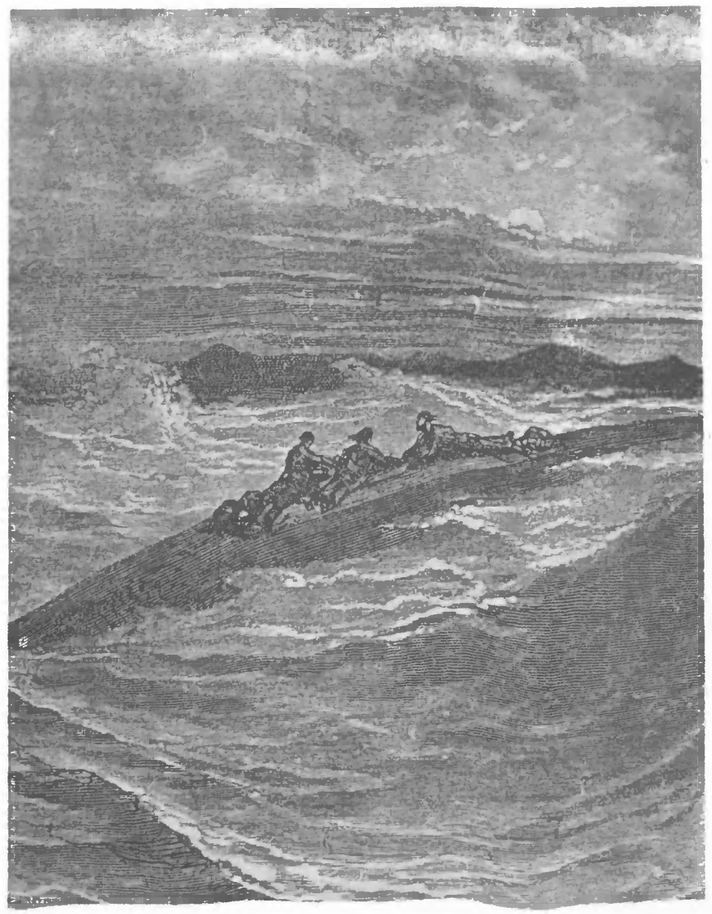

Tabloul VIII
Nautilus

Interiorul lui «Nautilus» văzut în secţiune, din faţă. O cameră interioară elegant mobilată, luminată electric. Divanuri de fiecare parte. În fund, sala maşinilor. În exterior, laturile «Nautilus»-ului, care este complet scufundat, sînt în contact cu apa care-l acoperă pe deasupra platformei. În fund, uşi care dau în sala maşinilor.

SCENA 1
Eva, Georges, Ox, apoi Volsius.

Georges: Ce navă stranie şi misterioasă!

Ox: Poate să plonjeze pînă în adîncul mărilor, sau să plutească la suprafaţa apei. Navighează fără ajutorul pînzelor sau al aburului, doar graţie puterii electricităţii.

Georges: Este înarmat, fără îndoială, cu un formidabil pinten, pentru că atunci cînd vasul nostru a vrut să-i bareze trecerea, s-a năpustit şi a deschis în coasta lui «Tranquebar» o spărtură datorită căreia era gata să se scufunde.

Eva: Atunci am fost aduşi aici... Dar ce s-a întîmplat cu tovarăşii noştri de călătorie?

Georges: Vor fi rămas la bord.

Eva: Sau poate că au fost aruncaţi în mare.

Ox: În acest caz, n-ar avea de ce să se teamă, descoperirea mea îngăduindu-le să respire în mediul acvatic.

Georges: Dar noi ce facem aici? Ce este această navă şi cine o comandă?

SCENA 2
Aceiaşi, Volsius, cu înfăţişarea Căpitanului Nemo.

Volsius: Vă aflaţi la bordul lui «Nautilus»! Sînteţi în puterea Căpitanului Nemo!

Georges şi Eva: Căpitanul Nemo!

Ox *(către Georges):* Ai vrut să-l cunoşti pe acest erou al lumii submarine. Acum îl cunoşti.

Volsius: Sînteţi foarte siguri că mă cunoaşteţi, domnilor?

Georges: Numele şi faptele dumneavoastră ne sînt demult cunoscute.

Eva: Nu presupunem că vreţi să ne trataţi ca pe nişte duşmani.

Georges: Şi să ne ţineţi prizonieri la bordul navei dumneavoastră...

Volsius: Cînd veţi cunoaşte mai bine «Nautilus»-ul, poate că nu veţi mai cere să-l părăsiţi...

Toţi: Să nu-l mai părăsim!

Volsius: Viaţa este de o sută de ori mai liniştită pe nava mea decît în lumea voastră... Aici n-aveţi a vă teme

nici de furtunile oceanului, nici de persecuţiile oamenilor. Oricît de puternic ar fi uraganul care bîntuie acolo sus, la treizeci de picioare dedesubtul valurilor este linişte deplină. Oricare ar fi despotismul care domneşte pe Pămînt, «Nautilus» coboară în sînul mării, iar eu desfid toate tiraniile lumii! Doar la o sută de picioare sub apă mai poate fi găsită libertatea!

Ox: Libertatea... într-o închisoare!

Georges: Libertatea unui mizantrop, sau a unui sălbatic, dar nu a unui om civilizat!

Volsius: Resping într-adevăr acest titlu, domnilor, nu, nu sînt ceea ce dumneavoastră numiţi un om civilizat. Am rupt toate legăturile cu societatea. Am părăsit pentru totdeauna uscatul. De altfel, m-am exilat într-o destul de bună companie. Tocmai fusese proscris bunul Dumnezeu... «numitul Dumnezeu», cum spun ei acum.

Ox *(ironic)*: După cum văd, Căpitanul Nemo este un credincios fervent.

Volsius: Foarte fervent şi mai convins decît sînt cei care afişează astăzi un ateism născut din orgoliu, sau din teamă.

Ox: Din orgoliu sau din teamă, spuneţi?

Volsius: Desigur. Orgolioşi sau timoraţi, iată ce sînt, în cea mai mare parte, aceşti pretinşi atei. Dacă ar exista un Dumnezeu, spun unii, un om superior, un om de geniu ca mine, ar vegeta ignorat? Nu există Dumnezeu, spun ceilalţi şi teama este aceea care le dictează afirmaţia.

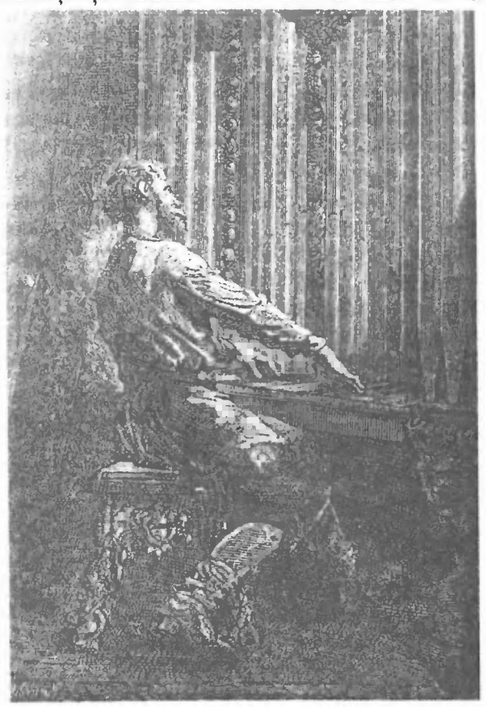

Ox: Teama?

Volsius: Da, domnilor, teama: cercetaţi viaţa acestor oameni, scormoniţi în trecutul lor şi scrutaţi-le conştiinţa, veţi găsi totdeauna vreun motiv misterios şi sumbru, vreo amintire tenebroasă care-i face să se teamă de un tribunal suprem. Le e frică, vă spun şi dacă strigă şi proclamă peste tot că Dumnezeu nu există, e mai puţin pentru a-i convinge pe alţii, cît pentru zadarnica speranţă că se vor convinge pe ei înşişi...

Ox *(rîzînd)*: Ha! Ha! Ha! De pe fundul mării, Căpitanul Nemo vrea să reanime credinţa şi să reformeze civilizaţia!...

Volsius: Admirabilă civilizaţie! Şi pe ce temelii de neclintit este aşezată societatea modernă, care răpeşte dezmoştenţilor acestei lumi speranţa într-o lume mai bună! Dar dacă nu există altă viaţă decît viaţa terestră, dacă nu trebuie să aşteptăm nici pedeapsă nici răsplată viitoare, virtutea este o înşelătorie, iar crima nu trebuie decît să ştie cum să se sustragă, cu abilitate, legii. Şi cu condiţia de a avea în fruntea statului cîţiva guvernanţi demni şi cinstiţi, practicînd o dulce filozofie burgheză, care să se complacă în a comuta sentinţele pronunţate de justiţie, veţi vedea criminalii încurajaţi înmulţindu-se fără răgaz şi omorul nefiind pedepsit mai sever decît furtul, hoţii vor deveni asasini, iar asasinii îşi vor spune: «Putem să ucidem fără teamă; nu vom fi condamnaţi la moarte! Putem tăia beregatele fără remuşcare, remuşcarea este un cuvînt fără sens, căci Dumnezeu nu există!»...

Georges: În concluzie, ce intenționați să faceți cu noi?
Eva: Vă implor, domnule, nu ne rețineți aici, nimeni dintre noi nu va trăda secretul dumneavoastră.
Volsius: Sînt un om înțelegător și consimt ca nava mea să vă conducă... acolo unde voiați să mergeți.
Georges: Dar noi mergem spre cucerirea imposibilului, prin foc, prin spațiu...
Volsius: Și prin apă, desigur. Dați-mi cîteva picături din prețioasa dumneavoastră licoare și vă voi însoți, domnule doctor Ox.
Ox: Deci știți...
Volsius: Adineauri, discuția dintre dumneavoastră ajungea pînă la mine prin pereții «Nautilus»-ului. Da, cunosc numele dumneavoastră, doctore, și minunata dumneavoastră descoperire, după cum știu cine sînteți, Georges Hatteras...
Georges: Sînt fiul unui om care n-a dat înapoi din fața nici unui obstacol și care s-a dus...
Volsius: Și care s-a dus să moară... ceea ce vă amenință și pe dumneavoastră.
Georges: Destul cu lecțiile, domnule, nu accept să le primesc nici măcar la bordul navei dumneavoastră.
Volsius *(cu tristețe)*: Veți primi, vai! și mai teribile decît ale mele. Vreți să părăsiți «Nautilus»-ul pentru a străbate adîncurile mărilor, fie, așa cum v-am spus, vă voi însoți.
Ox: Chiar dacă nu vă ofer mijlocul de a trăi acolo unde nu veți găsi elementele vieții?
Volsius: Chiar și așa!
Georges: Atunci, cînd veți dori, domnule.
Volsius: În clipa asta.
(«Nautilus»-ul se închide și se îndepărtează printre valuri.)

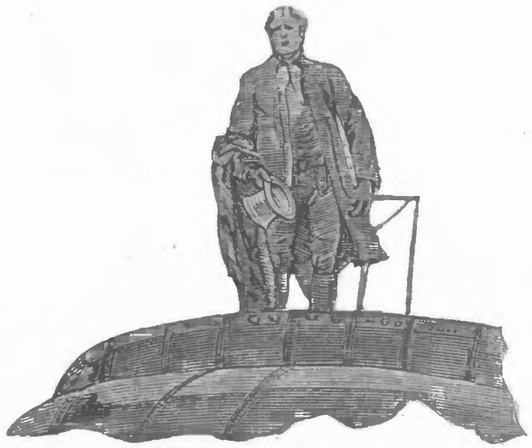

Tabloul IX
Navigație submarină

Partea deschisă a «Nautilus»-ului se închide puțin cîte puțin, apoi submarinul înaintează, astfel încît să i se vadă partea din spate, cu elicea în mișcare. «Nautilus» iese din scenă oblic.

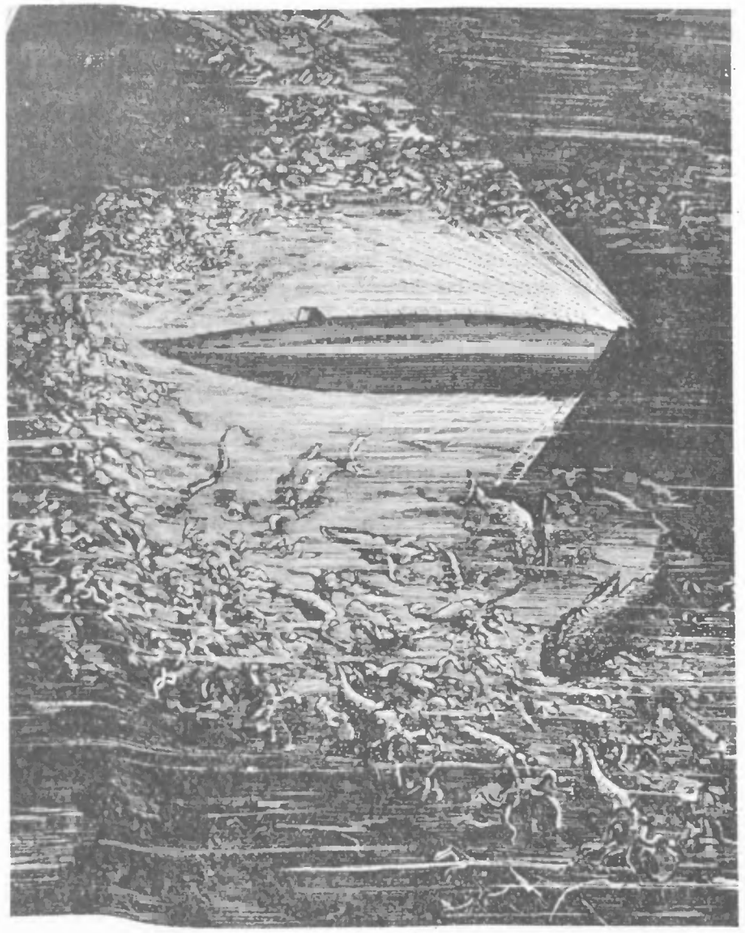

Tabloul X
Adîncurile submarine

Scena reprezintă fundul mării.

SCENA I
Valdemar, singur.
(Apare din dreapta. Cîrduri de peşti se ridică de sub paşii lui şi dispar în valuri.)

Valdemar: E cu adevărat fundul mării şi trăiesc, merg, respir în apă... cum ar face un simplu hering!... Ce ţinut ciudat! Drumurile sînt prost întreţinute... dar foarte bine udate!... Nu e prea mult soare! *(privind în jur)* Şi însoţitorii mei? Pe unde-or fi? Mi s-a părut că Tartelet se cufunda odată cu mine... O fi fost dus departe de un curent. *(Cîrduri de peşti îi trec pe deasupra capului.)* A, peşti!... Frr... frr... Îşi iau zborul... ca nişte păsări. Iată şi meduze! Parcă ar fi umbrele multicolore! Dar dedesubtul lor nu sînt doamne pe care să le rog să-mi arate drumul! *(În timp ce vorbeşte, un crab mare se îndreaptă oblic spre el. Valdemar îl vede.)* Un crab! ...Un crab!... Ce animal urît!... Mi-a pus gînd rău! *(fugind de colo-colo)* Nu te cunosc... Nu te cunosc!... O să mă ajungă, animalul! ...Lasă-mă în pace!... *(Un rechin enorm îşi face apariţia în straturile superioare şi coboară încet spre sol)* Şi peştele ăsta! Ce gură! ...Ce dinţi... Un rechin... E un rechin!... Ajutor!... Ajutor!... *(Înnebunit, fuge dintr-o parte într-alta, dar crabul se ţine scai de el, rechinul se apropie, deschizîndu-şi fălcile formidabile.)* Ajutor! *(Fuge, urmărit mereu.)*
Decorul se schimbă.

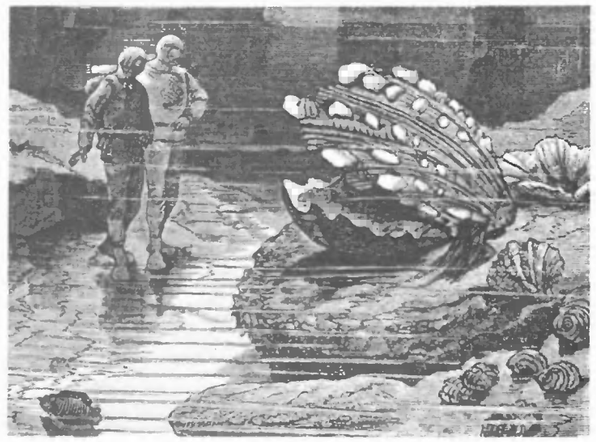

Tabloul XI
O pădure submarină

SCENA 1
Valdemar, singur

Valdemar: Uf! Nu mai văd cele două oribile animale. Unde mă aflu?... O pădure... Nu credeam să întîlnesc aşa ceva sub apă. *(oprindu-se în faţa unei scoici imense)* Ia te uită, o stridie! Frumoasă stridie! O duzină de mărimea asta ar oferi un delicios început de prînz. Dacă aş gusta? Nu, sîntem în august, lună fără R, probabil că stridia nu e proaspătă. *(Apare o caracatiţă gigantică; Valdemar o vede.)* Dumnezeule, ce mai e şi asta? O caracatiţă... O oribilă caracatiţă!... Şi asta mă urmăreşte!... Sînt pierdut... Unde să fug?... Unde să mă ascund?... Ah, scoica asta... scoica asta ospitalieră. *(Valdemar se precipită spre scoica deschisă, intră în ea şi cele două valve se închid brusc. Caracatiţa dispare.)*

SCENA 2

Tartelet

(Tartelet intră privind cu atenţie, se opreşte din cînd în cînd şi strigă.)

Tartelet *(strigînd)*: Valdemar! Valdemar! *(coboară în scenă)* Nimeni! Şi totuşi, l-am văzut cufundîndu-se odată cu mine... Degeaba strig şi privesc în toate părţile, nimeni!... Îl caut de multă vreme şi mă simt foarte obosit. *(Se aşază pe scoica uriaşă în care e închis Valdemar)* Să mă odihnesc puţin... Ce s-o fi întîmplat cu tovarăşii mei de călătorie?... Doctorul Ox? Dar nu soarta lui mă neliniştеşte... Domnul Georges şi mai ales domnişoara Eva. *(În timp ce vorbeşte, scoica începe să se deschidă, puţin cîte puţin)*. Ce efect straniu produce oboseala... mi se pare că stînca pe care sînt aşezat se ridică. *(simţindu-se ridicat de valva superioară)* Hei, ce se petrece sub mine? Dacă nu mă înşel... asta se ridică într-adevăr... asta se mişcă... asta se ridică... *(tremurînd)* Dumnezeule, ce-o fi asta? *(apasă, scoica se închide)* E un animal înăuntru... asta se ridică... se ridică şi mai mult...

Valdemar *(din scoica puţin întredeschisă)*: Cine apasă pe cochilia mea? Ei, acolo sus!

Tartelet *(tremurînd)*: Acum şi vorbeşte... Vorbeşte!...

Valdemar *(ridicînd mai mult valva şi scoţînd capul)*: Tartelet!

Tartelet: Îmi cunoaşte numele... Scoica se numără printre cunoştinţele mele.

Valdemar: Sînt eu, domnule Tartelet!

Tartelet: Valdemar!

SCENA 3
Tartelet, Valdemar

Valdemar *(în scoică, stînd în genunchi):* Prezent, domnule Tartelet.
Tartelet: Dumneata erai...
Valdemar: Eu însumi.
Tartelet: Într-o scoică?
Valdemar: Da — şi nu mă simţeam rău înăuntru... eram ca la mine acasă! Cît sînt de fericit că te revăd! Îţi merge bine, domnule Tartelet?

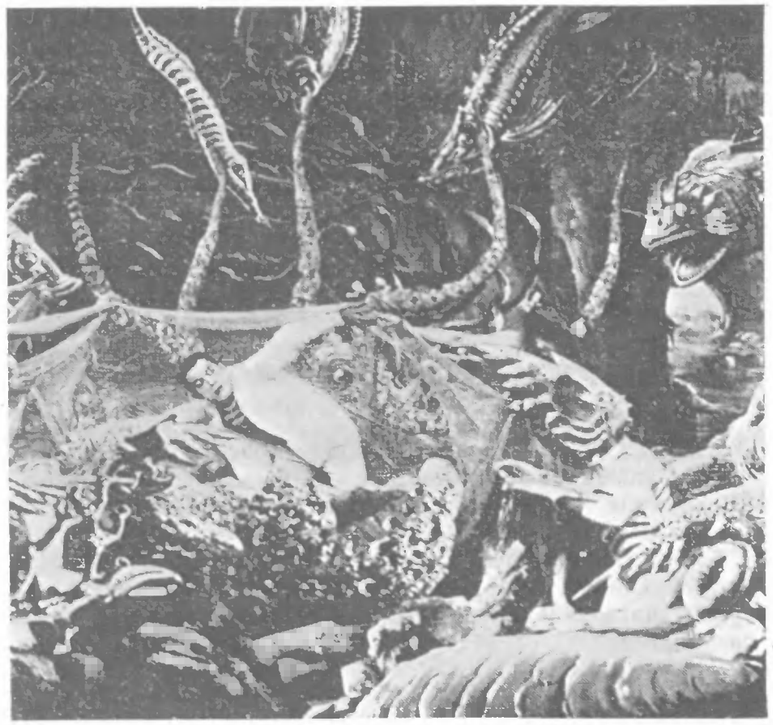

Tartelet: Excelent, excelent!
Valdemar: Şi domnul Georges? Şi domnişoara Eva? Şi doctorul Ox?
Tartelet: Sper că-i vom revedea curînd.
Valdemar: Cu atît mai bine! Dar mi-ar plăcea să-i revăd pe uscat, pe pămînt solid, cum se spune la Copenhaga.
Tartelet: Dar ce făceai în molusca asta?
Valdemar: Mă ascunsesem... din pricina unui crab.
Tartelet: A unui crab?
Valdemar: A unui rechin.
Tartelet: A unui rechin?
Valdemar: Şi a unei enorme caracatiţe...

Tartelet *(gesticulînd):* O caracatiţă?...
Valdemar: Aceste trei animale începuseră să mă urmărească, avînd intenţii a căror natură o bănuiesc.
Tartelet: Ce intenţii, Valdemar?
Valdemar: Vezi dumneata, Tartelet, pe uscat oamenii mănîncă peşti şi sînt convins că, în fundul mării, peştii mănîncă oameni.
Tartelet: Mă îngrijorezi, Valdemar.
Valdemar: Ah, am tras o spaimă... Şi tare aş mai vrea să plec de aici şi să urc la suprafaţă.
Tartelet: Vom urca, dar mai întîi trebuie să-i regăsim pe tovarăşii noştri de călătorie.
Valdemar: Ah, dacă ingrata Babichok nu s-ar fi măritat cu trădătorul Finderup... aş fi acum la Copenhaga... Aş fi însurat... instalat în casa mea... Ce spun? În palatul meu... şi mi-aş lua cele şase mese pe zi.
Tartelet: Şase mese?
Valdemar: Păi luam trei cînd eram sărac, acum, cînd sînt bogat, e normal să iau cel puţin şase sau opt.
Tartelet: Într-adevăr.
Valdemar: Mijloacele mele îmi permit. *(Tentaculul caracatiţei se iveşte deasupra unei stînci.)*
Tartelet: Aşa e... şi dacă stomacul îţi permite şi el...
(Tentaculul se balansează deasupra capului lui Valdemar.)

Valdemar: Stomacul... Cred şi eu că permite!... Hei!... Ce simt aici? *(Tentaculul i s-a încolăcit în jurul taliei.)* Ajutor, Tartelet, ajutor!... *(Tentaculul îl duce în spatele stîncii.)* Tartelet! Tartelet!
Tartelet: Ah, cerule! Nenorocitul!
Valdemar *(reapare ridicat şi balansat de tentacul):* Ajutor!... Mă sufocă... ajutor!
Tartelet: Ce-i de făcut?... Ajutor! Ajutor!

(Tartelet s-a retras mai întîi, cuprins de o spaimă cumplită; apoi se repede spre caracatiţă vrînd să i-l smulgă pe Valdemar, dar un alt tentacul îl răstoarnă şi nu poate să facă nici o mişcare.)

SCENA 4

Aceiaşi, Ox, Georges, Volsius, Eva.
(Ultimii patru intră prin fundul scenei. Volsius şi Georges se precipită asupra monstrului. Eva, înfricoşată, s-a repezit spre Tartelet, care s-a ridicat şi o susţine. Ox s-a alăturat celor care atacă monstrul cu lovituri de pumnal.
Apar alte caracatiţe care atacă personajele. Lupta devine generală. Caracatiţele emit un lichid negricios care întunecă apa; combatanţii, văzuţi printr-un fel de ceaţă deasă, sfîrşesc prin a dispărea cu totul.)

Tabloul XII
Grotele de corali

Ceața se risipește și scena reprezintă grote de corali.

SCENA UNICĂ
Valdemar, Volsius, Tartelet, Ox, Georges, Eva.

Valdemar *(pe jumătate leșinat, revenindu-și în fire):* Unde mă aflu?
Eva: Într-un loc sigur.
Georges: Nu mai ai de ce să te temi.
Valdemar: Adevărat?... Ah, domnule! Ah, prieteni!...
Volsius: Iată-te în deplină siguranță.
Valdemar *(pierdut, plîngînd):* Da da, deplină. Vreau să plec de aici! Vreau să plec de aici!
Eva: Ți-a fost tare frică, domnule Valdemar.
Valdemar: O, da, domnișoară! O, da... Am încercat un mare număr de spaime în viața mea, cred chiar că pot să spun, fără să mă laud, că nimeni n-a trecut prin mai multe spaime decît mine... Dar ca asta de acum... Niciodată! Niciodată!... Vreau să plec de aici.
Volsius: Dar, îți repet, aici, în mijlocul acestor bancuri de corali, la o asemenea presiune, ești la adăpost de toți monștrii marini.
Valdemar: E posibil, dar prefer să plec.
Volsius: Cred că nimic nu te mai reține. Am ajuns în străfundurile mării.
Eva: Și de aici vom urca, desigur, spre uscat...
Ox: Să urcăm?... Nu încă.
Georges: Mai sînt oare în aceste adîncuri minuni neștiute, mistere care să nu fi fost pătrunse pînă astăzi?
Volsius: Nici unul, vă asigur.
Ox: Iar eu vă asigur de contrariu. Aici pot să ajungă și să trăiască toți oamenii, măcar cîteva clipe! Aici e aproape posibilul... Dar să mai înaintăm și imposibilul se va ivi înaintea ochilor noștri și trecutul, irevocabilul trecut, el însuși, va răsări și se va reîntrupa în fața noastră.
Toți: Trecutul?
Ox: Vedeți aceste forme nelămurite, aceste obiecte care se conturează vag în depărtarea apelor?
(Apar forme nedeslușite, care par să aparțină unui oraș scufundat.)
Georges: Ce e acolo?
Ox: Întreabă-l pe Căpitanul Nemo. El îți va spune ce e, el care a străbătut de atîtea ori aceste mări.
Volsius: Acolo era odinioară Atlantida, imensul continent descris de Platon, mai mare decît Africa și Asia la un loc. Într-o zi și o noapte, el a dispărut sub mări, în urma unui cataclism înfricoșător.
Georges: Atlantida?
Ox: Da, Atlantida, unde a trăit faimosul popor al Atlanților, care a dominat aproape întreg Pămîntul și i-a ajutat pe Titani să escaladeze cerul,

ca să-i gonească pe zei! Ei bine, spune, vrei să fugi tocmai cînd să pui piciorul pe acest continent pe care nici un om nu va putea să-l mai revadă?...

Georges: Nu! Nu!... Dar nu sînt decît niște ruine informe...

Ox: Ruinele orașului Makhimos, una dintre cele mai vestite capitale ale Atlantidei, care va reînvia și va urca, pentru tine, la suprafața mărilor!...

Decorul se schimbă.

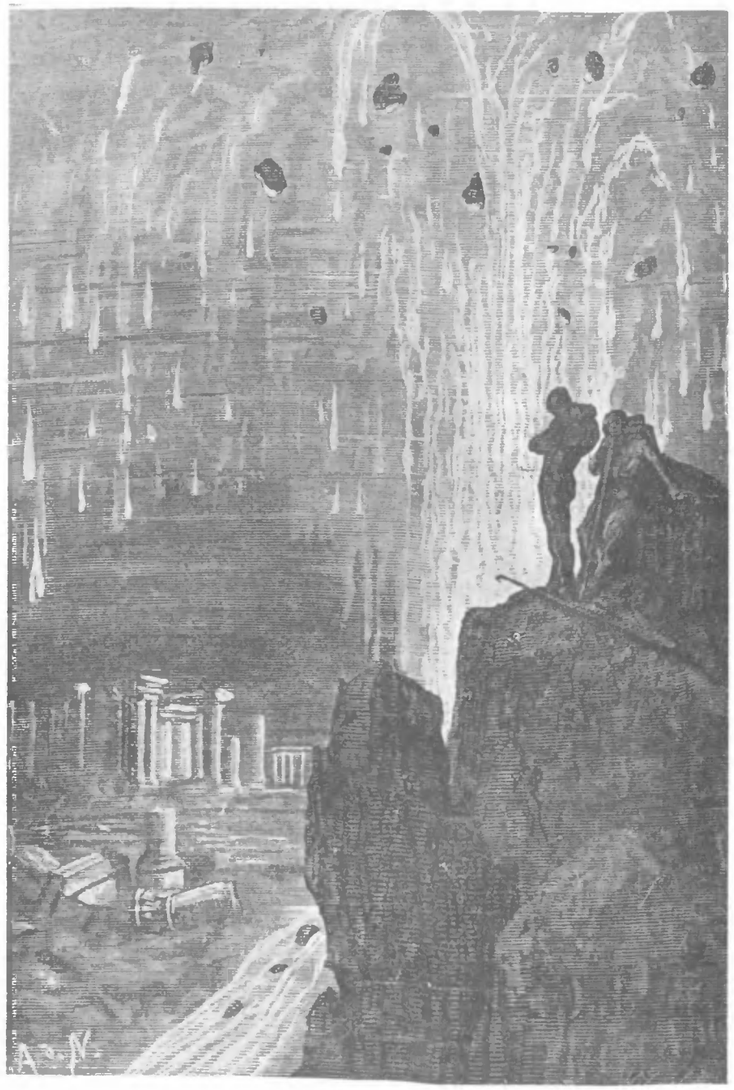

Tabloul XIII
Atlantida

Orașul Makhimos, capitala Atlantidei, patru sau cinci mii de ani înaintea erei creștine. Arhitectură în care se amestecă stilurile maur, arab și cel al hipogeelor mexicane. Apa a dispărut cu totul. Un soare splendid luminează decorul.

SCENA 1
Ascalis, Amon, atlanți
(Atlanții se plimbă prin piață.)

Un herald *(strigînd):* Glorie zeilor și fie ca ei să inspire poporul pentru a așeza un nou rege pe tronul atlanților!

Toți: Glorie zeilor!

Amon: S-au scurs multe zile de cînd așteptăm un urmaș demn de regele Atlas.

Ascalis: El n-a lăsat decît o fată, Celena, care nu-i poate urma la tron.

Amon: Celena, cea mai frumoasă dintre atlante, nu va fi regină decît după ce se va mărita cu regele pe care-l vom alege și care va trebui, asemeni gloriosului suveran defunct, să înfrunte trăsnetul lui Jupiter, pentru a escalada cerul.

Heraldul *(strigînd):* Glorie zeilor și fie ca ei să inspire poporul pentru a așeza un nou rege pe tronul atlanților!

Toți: Glorie zeilor!

SCENA 2
Aceiași, Electra, apoi Ox.

Toți: Profetesa!

Amon: Ce ne va spune Electra? A consultat oracolele? A citit în viitor?

Electra: Popor atlant, astăzi tronul rămas liber prin moartea celui mai falnic rege va fi, în sfîrșit, ocupat.

Toți: Ah!

Ascalis: Ce muritor va fi demn de a-i urma?

Electra: Ascultați: Atlas a căzut înfrînt de zei, în vreme ce-i ajuta pe Titanii răzvrătiți împotriva cerului. Dar cel care ne este proorocit e mai mult decît un muritor. Am cercetat măruntaiele victimelor, am băut licoarea îmbătătoare a dafinului și cînd m-am așezat pe trepiedul sibilelor, mi-a apărut un om ciudat, născut într-o țară îndepărtată și înzestrat cu puteri supranaturale.

Amon: Cine este acest om?

Ascalis: Ce mister ți-a dezvăluit? Vorbește!

Toți: Da, vorbește!

Electra: Așteptați... Cel care spune că e trimisul destinului îl va dezvălui el însuși.

Ascalis: Să vină, atunci!

Toţi: Să vină!
Electra: Iată-l.
(Apare Ox)
Amon: Străine, cine eşti?
Ox: Sînt mesagerul celui anunţat de profeţiile voastre şi care trebuie să domnească peste Atlantida.
Ascalis: Să fie rasa noastră atît de decăzută încît să nu se poată găsi printre noi un bărbat demn de acest tron?
Ox: Cînd veţi cunoaşte miracolele săvîrşite, pentru a ajunge pînă la voi, de cel pe care-l reprezint, îi veţi acorda toate sufragiile voastre.
Amon: Este deci un zeu, cel pe care ni-l anunţi?
Ox: Este un om pe care curajul său l-a ridicat deasupra întregii omeniri. Nici focul, nici apa, nici abisurile terestre nu au secrete pentru el!... Ce sînt, pe lîngă acest cutezător, eroii care v-au ilustrat istoria? Există printre ei unul singur care să se poată compara cu el?
Toţi: Nu, nu!
Electra: Să vină... şi aclamaţiile poporului îl vor înălţa la Puterea Supremă! Şi va fi fericitul soţ al Celenei.
Ox: Celena?
Electa: Minunea Atlantidei, neasemuita fiică a regelui Atlas.
Ox: Aşa să fie, cel pe care-l preced va fi demnul soţ al fiicei regelui vostru.

SCENA 4
Aceiaşi, Georges, Eva.

Ox: Iată omul pe care-l aşteptaţi!
Toţi: Evohe! Evohe!
Georges: Ce vor de la mine?
Ox: Au aflat despre miracolele pe care le-ai săvîrşit şi admiraţia lor te cheamă pe tronul atlanţilor.
Eva: Ce spuneţi?
Georges: Cine?... Eu?... Să fiu...
Ox: Vei fi rege!
Toţi: Da! Da!
Eva: Dumnezeule mare!
Georges: L-aţi auzit?... Îl auzi, Eva, îl auzi? Rege al acestei puternice naţiuni smulsă din trecut! Ce cinste! Ce glorie! Ce triumf!
Eva *(aparte)*: Iată deci pentru ce l-a adus aici... Este ultima lovitură dată raţiunii sale! *(cu voce tare)* Georges, ascultă-mă, auzi-mi glasul, nu te lăsa ispitit de această regalitate înşelătoare!
Georges: Înşelătoare, ai spus, cînd sînt suveranul unei întregi naţiuni reînviate pentru mine! Pentru mine, care voi îmbina de acum înainte minunatele amintiri ale antichităţii cu glorioasele descoperiri moderne! Ce putere se compară cu a mea? Rege al acestui continent care se întinde de la lumea veche pînă la cea nouă! Sînt rege! Sînt rege!

Ox: Şi acest popor imens se va prosterna în faţa celui care a făcut ceea ce nimeni nu făcuse încă.
Georges *(delirînd)*: Iat-o, în sfîrşit, această glorie atît de rîvnită, această supremaţie visată cu atîta ardoare! Eu, fiul lui Hatteras, sînt regele atlanţilor!
Eva: Nu te lăsa pradă orgoliului!... Respinge aceste tentaţii blestemate!...
Toţi: Evohe!... Evohe!...
Georges: Ascultă!... Auzi cum mă aclamă poporul?
Eva: Poporul acesta... Uiţi că nu e decît o himerică evocare a trecutului? Iar ţara aceasta, un imperiu efemer şi regalitatea, un miraj în care imaginaţia ta se rătăceşte... Georges, scumpul meu Georges, ascultă-mi rugămintea, ai milă de lacrimile mele.
Georges: Lacrimile tale... da, tu plîngi... Tu, Eva! Ah, nu vreau să plîngi, auzi?, nu vreau!
Eva: Ascultă-mă atunci, ascultă-mă cu atenţie!
Georges: Vorbeşte!... Vorbeşte....
Eva: Georges, tu urci pe o pantă fatală, care duce la delir, la nebunie!
Georges: Delir?... Nebunie, ai spus?
Eva: Da da, ai încredere în cuvintele mele!... Te-am înşelat eu vreodată?
Georges: Ei bine, da, cred în tine şi vreau... vreau să lupt... Vorbeşte-mi, Eva, vorbeşte-mi!
Eva *(cu bucurie)*: Iubirea noastră îl va salva!... Curaj, Georges, curaj! Luptă! Sînt la picioarele tale, eu, prietena ta, sora ta, logodnica ta...
Georges: O clipă... o clipă... Tenebrele se risipesc, adevărul se va arăta privirilor mele...
Eva: Şi tu vei fi salvat!... Vei fi salvat, Georges!
Ox *(aparte)*: Salvat?... *(cu voce tare)* Glorie suveranului vostru!
Toţi: Glorie lui! Glorie regelui nostru!
Georges *(cu vigoare)*: Ai auzit?... Rege!... Sînt cu adevărat rege!
Electra: Vino în palatul pe care Makhimos l-a clădit pentru suveranii săi! La întoarcerea ta în această piaţă, poporul adunat te va consacra prin aclamaţiile sale!
Eva: Nu, nu mă părăsi!
Toţi: Glorie lui, glorie lui!
Georges: Veniţi... veniţi toţi!
(Ies toţi, în afară de Eva şi de Ox.)
Eva *(scoţînd un ultim strigăt)*: Vai!... Totul s-a sfîrşit!
(Vrea să se avînte spre Georges, Ox o opreşte cu un gest.)

SCENA 5
Ox, Eva

Ox: Încă un acces ca acesta, încă o lovitură dată raţiunii lui şi demenţa va fi completă, nebunia incurabilă.
Eva: Da, iată unde l-a condus trădarea dumneavoastră, pentru a-l pierde...
Ox: Pentru a te cuceri, Eva!

Eva: A mă cuceri?
Ox: Nu e oare soarta lui în mîinile mele?
Eva: Ei şi?
Ox: Deci nu-ţi mai e teamă pentru el?
Eva: Nu!
Ox: Nici pentru tine?
Eva: Nu!
Ox: Dar ce aştepţi? Ce mai speri?
Eva: Aştept ca o forţă superioară să-i vină în ajutor, aştept ca dragostea lui să-l salveze — sau să moară!
Ox: Dacă moare... cel puţin vă voi fi despărţit!
Eva: Vă înşelaţi, dacă moare, voi muri împreună cu el!
Ox: Să mori pentru acest om care te uită, care nu te-a iubit niciodată...
Eva: Nu m-a iubit niciodată?
Ox: Niciodată, devreme ce caută aiurea şi nu în tine fericirea vieţii sale! N-avea decît să întindă mîna pentru a culege această fericire şi ţi-a dispreţuit iubirea pentru a-şi realiza visele nesăbuite!
Eva: Chiar dacă Georges nu m-ar mai iubi... eu n-aş înceta să-l iubesc... l-aş iubi de-a pururi, auziţi?, de-a pururi!

SCENA 6
Aceiaşi, Volsius

Ox *(ieşindu-şi din fire):* Taci! Taci! Nu mă duce la disperare, nu mai îmi tortura sufletul!
Volsius: Dar dumneavoastră nu i-l torturaţi pe al său?
Ox: Cine îndrăzneşte să-mi vorbească astfel?
Volsius *(apropiindu-se):* Eu.
Ox: Căpitane Nemo, nu ne mai aflăm la bordul navei dumneavoastră şi aici nu sînteţi atotputernic! Luaţi seama!
Volsius: Vă avertizez, domnule, că nu mă intimidez uşor.
Ox: Ce-mi pasă... Şi cine vă solicită intervenţia?
Eva: Eu, eu îl chem în ajutor.
Volsius *(către Eva):* Şi nu va fi în zadar.
Ox: Căpitanul Nemo vrea să lupte cu mine...
Volsius: Vreau să vă smulg din mîini omul pe care ştiinţa dumneavoastră blestemată l-ar face să treacă de la delirul intermitent care-l obsedează, la nebunia decisivă şi teribilă!... O vreau şi voi găsi în dumneavoastră înşivă o armă...
Ox: O armă! În mine! O armă împotriva mea?
Volsius: O iubiţi pe această tînără şi dragostea care vă mistuie va fi pedeapsa dumneavoastră. Ea va combate pentru noi.
Ox: Dragostea mea!
Volsius: Dumnezeu i-a spus şarpelui: femeia îţi va zdrobi capul sub călcîi, iar eu vă spun: această femeie vă va sfărîma orgoliul sub indiferenţa ei. Această femeie vă va zdrobi inima sub dispreţul şi ura ei.
Ox: Vom vedea...

Volsius: Vom vedea...
(De afară se aud aclamaţii.)
Ox: Pînă atunci... Ascultaţi: este poporul lui Hatteras care-l aclamă, care-l conduce spre tronul unde-l aşteaptă gloria şi iubirea!
Eva: Iubirea?
Ox: Da, cea mai frumoasă dintre fetele acestei ţări, descendenta lui Atlas, îi este destinată...

Eva: Dumnezeule!
Ox: Şi de data asta nu va mai fi vorba doar de uitare... ci de trădare!... Georges al tău va iubi o altă femeie!
Eva: Nu, nu, e cu neputinţă...

SCENA 7
Aceiaşi, Georges, Electra, Amon, Ascalis, Celena, atlanţi, seniori, ofiţeri, soldaţi, popor, sclavi.
(Un mare cortegiu alcătuit din întreaga curte a regelui atlanţilor, războinici, seniori care-l înconjoară pe noul rege. Georges poartă costumul regal şi ia loc pe ultimele trepte care se ridică în fundul scenei, după defilarea cortegiului, în sunetul muzicii şi în aclamaţiile poporului.)

Toţi: Evohe! Evohe!
Georges: Popor al Atlantidei, primesc coroana acestui imens regat, a cărui putere nu va slăbi sub domnia lui Hatteras!
Toţi: Trăiască Hatteras!
(Cortegiul care o însoţeşte pe prinţesa Celena intră în scenă. Electra înaintează spre prinţesă şi o conduce pînă la treptele în vîrful cărora tronează Georges.)
Electra: Şi acum, o rege, iat-o pe prinţesa Celena care va deveni, prin tine, regina noastră.
Toţi: Evohe pentru Celena!
(Prinţesa ia loc alături de Georges)
Eva *(avîntîndu-se):* Soţia lui! Nu, nu, e cu neputinţă! Georges! Georges! Nu-ţi mai aminteşti de trecut, de jurămintele tale, de dragostea noastră? Vrei să mor la picioarele tale?...
Georges *(încet):* Eva, voi împărţi cu tine tronul şi puterea mea.
Eva: Dar acest tron este efemer, această putere este himerică.
Georges: Ce spui?
Eva: Întoarce-te la realitate!
Ox: Realitatea, Georges Hatteras, este tot ceea ce vezi, tot ceea ce te înconjoară, este gloria ta de pe acum mare şi care va fi curînd şi mai strălucită.
Georges: Vorbeşte... explică-mi...
Eva: Nu-l asculta, Georges, nu-l asculta!
Ox: Am făgăduit noilor tăi supuşi, în numele tău, că opera lui Atlas se va înfăptui prin tine.
Eva: Ce îndrăzniţi să spuneţi?
Ox: Eu spun... spun poporului Atlantidei că regele vostru va duce la bun sfîrşit această măreaţă încercare neizbutită... Se spune că Atlas a fost lovit de trăsnet... Dar noul rege îi va opune lui Jupiter al vostru un alt trăsnet, creat de geniul omului şi, purtat chiar de acest trăsnet care va lansa în spaţiu bronzul sau oţelul, el va străbate infinitul şi se va înălţa pînă dincolo de bolta cerească!
Georges *(delirînd):* Da, aşa va fi!
Eva: Vai, totul e pierdut!
Toţi: Glorie lui! Glorie fiului lui Hatteras!
Volsius: Nu deznădăjdui, visul acesta se va destrăma curînd şi, odată cu întoarcerea la realitate, judecata îi va reveni, dar poate pentru ultima oară...
Georges: După măruntaiele Pămîntului şi adîncurile oceanului, spaţiul, infinitul, cerul!
(Călăreţii aduc un cal pe care încalecă Georges; amîndoi sînt ridicaţi în văzduh, în sunet de fanfare, pe o estradă bogat împodobită.)
Toţi: Evohe! Evohe!

Cortina

SFÎRŞITUL ACTULUI II

ACTUL III

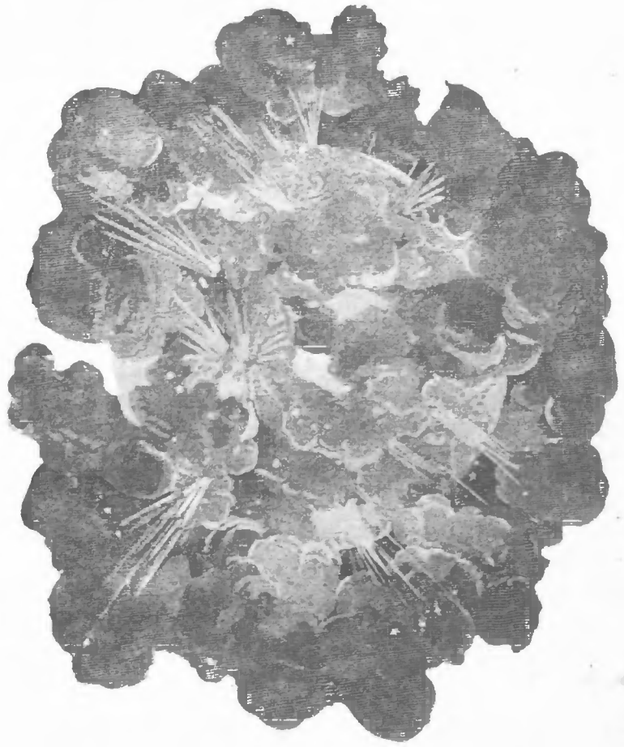

Tabloul XIV
Gun-Club

O sală a Gun-Club-ului, în Statele Unite. Panoplii pe pereți. Coloane formate din țevi de tun sprijinite pe mortiere. Șiraguri de bombe, coliere de proiectile, ghirlande de obuze atîrnînd din tavan. În dreapta, biroul președintelui clubului. În față, bănci ocupate de membri. E ziuă.

SCENA 1
Barbicane, Maston, membri ai clubului.
(Președintele Barbicane e așezat la biroul său, pe care se află un șir de revolvere servindu-i drept clopoțel pentru a restabili ordinea; din cînd în cînd trage focuri în aer. La ridicarea cortinei, tumultul adunării a atins culmea.)

Primul grup: Da! Da! Da!
Al doilea grup: Nu! Nu! Nu!
Barbicane: Iubiții mei colegi...
Primul grup: La naiba cu propunerea!
Al doilea grup: Și cu cei care au făcut-o!
Barbicane: Puțină liniște, vă rog!
Primul grup: Da! Da! Da!
Al doilea grup: Nu! Nu! Nu!
(Barbicane trage un foc de revolver)
Un ușier: Liniște, domnilor!...
Maston: Lăsați-l să vorbească pe președintele Barbicane!... Ce președinte! Domnilor, ce președinte!
Barbicane: Domnilor, problema este foarte simplă și ar fi fost acum rezolvată, dacă ați fi fost mai puțin gălăgioși...
Membru 1: Dar sîntem toți artiliști aici, în Gun-Club!
Maston: Și ce artiliști, domnilor! Artiliști și americani!
Membru 1: Și în această dublă calitate, avem dreptul să fim gălăgioși!
Primul grup: Da! Da! Da!
Al doilea grup: Nu! Nu! Nu!
Barbicane: Domnilor, sper că n-am mers prea departe...
Membru 1: Despre un artilerist nu se poate spune că merge prea departe!
Maston: Și nici despre obuzul său!...
Barbicane: Domnilor!
Primul grup: Da! Da! Da!
Al doilea grup: Nu! Nu! Nu!
(Barbicane trage un foc de revolver)
Ușierul: Liniște, domnilor!
(Se face liniște)
Barbicane: Domnilor, vă amintiți în ce condiții a fost efectuată prima noastră experiență. Un tun gigantic, Columbiadul, a fost ridicat pe solul Floridei. În el a fost introdus un proiectil. În proiectil s-au instalat trei călători: prietenul meu, căpitanul Nicholl...
Maston: Ce căpitan, domnilor! Ce căpitan!...

Barbicane: Prietenul nostru Ardan, bravul francez...
Maston: Ce francez, domnilor! Ce francez!
Barbicane: Şi eu, preşedintele dumneavoastră...
Maston: Ce preşedinte!...

Barbicane: Dar în urma unei erori, ţinta n-a fost atinsă şi proiectilul nostru, după ce a dat ocol Lunii, a căzut în Oceanul Pacific... Or, Columbiadul este tot acolo... E destul să-l încărcăm din nou!... Sînteţi de acord să reîncepem experienţa şi să trimitem un al doilea proiectil spre Lună... astfel încît de data asta s-o nimerim?
Primul grup: Da! Da! Da!
Al doilea grup: Nu! Nu! Nu!
Barbicane: Să înţeleg că aţi spus da?
Al doilea grup: Nu! Nu! Nu!
Barbicane: Dacă nu cumva a fost nu...
Primul grup: Da! Da! Da!
Primul şi al doilea grup împreună: Nu! Nu! Nu! Da! Da! Da!
(Tumult general. Barbicane trage un foc de revolver)
Uşierul: Linişte, domnilor!
Maston: Pentru onoarea clubului, trebuie ca experienţa să fie reînnoită.
Toţi: La vot, la vot!
Maston *(către vecinul său):* Vă interzic să votaţi împotriva propunerii!
Membru 1: Eu vă interzic să votaţi pentru!...
Maston *(ambalîndu-se):* Îmi veţi da socoteală!...
Membru 1: Să vă dau ceea ce n-aţi avut niciodată?
Maston: Domnule!...
Membru 1: Domnule!...
Barbicane: Domnilor, mai multă reţinere!... Doar nu sîntem în parlament... ce naiba!...
Membru 1: Cu ce armă?
Maston: La alegerea dumneavoastră!
Membru 1: Carabina cu repetiţie.
Maston: Tunul-revolver!
Membru 1: Peste un ceas.
Maston: Imediat!
Barbicane: Domnilor...
Membru 1: De la cincisprezece paşi.
Maston: De la zece paşi!
Membru 1: De la cinci paşi.
Maston: De la nici un pas!
Membru 1: Să ieşim.
Maston: Nu... să ne batem aici!
Primul grup: Da! Da! Da!

Al doilea grup: Nu! Nu! Nu!
(Maston şi Membru 1 se reped unul la altul, strigînd.)
Barbicane: Despărţiţi-i!
Primul grup: Înainte pentru Maston!
Al doilea grup: Înainte împotriva lui Maston!
(Membrii clubului s-au avîntat să-şi susţină campionii. Preşedintele Barbicane trage zadarnic cîteva focuri de revolver. Tumultul a ajuns la paroxism.)
Uşierul: Linişte, domnilor!

SCENA 2
Aceiaşi, un alt uşier.
(Un uşier al Gun-Club-ului intră în toiul scandalului şi-i înmînează preşedintelui o scrisoare.)

Barbicane: Tocmai am primit această scrisoare din partea celebrului Doctor Ox.
Toţi: Celebrul Doctor Ox!
Maston: Ce doctor, domnilor! Ce doctor!
Un membru: Şi ce spune scrisoarea?
Toţi: Să auzim! Să auzim!
Barbicane *(citind):* «Ilustre preşedinte. Doctorul Ox şi tînărul său însoţitor, Georges Hatteras, au sosit în acest oraş. Ei doresc să facă membrilor Gun-Club-ului o propunere care este de natură să-i intereseze profund.»
Maston: O propunere?
Barbicane: Cred că trebuie s-o ascultăm. Doctorul Ox e aici?
Uşierul: Doctorul e gata să se înfăţişeze membrilor Gun-Club-ului.
Barbicane *(apoi toţi):* Să intre!

SCENA 3
Aceiaşi, Ox, Georges.

Barbicane: Fiţi binevenit, ilustre Doctor Ox.
Maston *(apoi toţi):* Onoare Doctorului Ox!
Ox: Îngăduiţi-mi mai întîi, domnilor, să vi-l prezint pe tînărul meu însoţitor, Georges Hatteras, fiul gloriosului căpitan cu acest nume.
Maston: Să-l cinstim pe fiul Căpitanului Hatteras!
Toţi: Cinste lui! Cinste lui!
Georges: Înainte de a mă onora cu aclamaţiile dumneavoastră, domnilor, trebuie să ştiţi ce-am făcut şi ceea ce vreau să mai înfăptuiesc.
Toţi: Vorbiţi!
Ox: Veţi afla curînd ce-a făcut, iar pentru ceea ce vrea să încerce să facă, spre a cuceri imensul tărîm al spaţiului, el a venit să vă ceară să-i uşuraţi misiunea.

Georges: Da, eu aspir să părăsesc acest pămînt pe care l-am explorat pînă în cele mai adînci ascunzişuri. În afara globului nostru, vreau să păşesc în infinit!
Barbicane: Puteţi conta pe ajutorul nostru.
Ox: Iată propunerea pe care am venit să v-o înfăţişăm.
Maston *(strigînd)*: Linişte, domnilor, linişte!
Barbicane: Dar nu vorbiţi decît dumneavoastră, domnule Maston.
Maston: Ei bine, atunci mă adresez mie-însumi!
Ox: Domnilor, după această primă experienţă, care a ridicat în slăvi gloria Americii, nu v-a dat prin gînd să distrugeţi giganticul Columbiad, al cărui obuz s-a înălţat la peste o sută de mii de leghe în văzduh şi noi vă cerem să repetaţi experienţa, rectificînd, de astă dată, calculele, astfel încît să nu ratăm ţinta.
(şuşoteli)
Georges: Ei bine, domnilor, acceptaţi?... Vreţi să cuceriţi, prin persoana mea, acest satelit al Pămîntului căruia cei mai îndrăzneţi dintre noi i-au dat doar ocol? Vreţi, în sfîrşit, să-mi permiteţi să realizez a treia etapă a călătoriei mele prin imposibil?
Toţi: Da!... Da!...
Ox: Acceptînd propunerea noastră, domnilor, veţi fi demonstrat încă o dată că nimic nu este imposibil în lumea aceasta!
Maston: Cuvîntul «imposibil» nu e american.
Georges: Nici englez!...

SCENA 4
Aceiaşi, Volsius.
(Volsius intră în sala clubului, cu înfăţişarea lui Ardan.)

Volsius: Nici francez, domnilor!
Maston: Ardan!... Prietenul nostru Ardan!
Toţi: Ura pentru Ardan!...
Barbicane: Bravul meu companion!
(Îşi părăseşte biroul de preşedinte şi vine să-i strîngă mîna lui Ardan, pe care-l înconjoară toţi membrii clubului.)
Volsius: Da... da... prieteni!... Michel Ardan... Tocmai am debarcat de pe «Labrador»! Am aflat că Gun-Club-ul se află în şedinţă şi prima mea vizită am făcut-o aici!
Maston: Ce om! ...cu toate că e francez!
Barbicane: Francezii sînt un mare popor, domnilor, cărora nu le lipseşte decît un lucru pentru a fi primul popor al lumii...
Maston: Da, unul singur!
Volsius: Care?

Maston: Acela de a fi american.
Volsius: Mulţumesc!
Barbicane: Dragul meu companion, soseşti la momentul potrivit...Prima noastră tentativă şi-a găsit imitatori.
Volsius: Imitatori!... Cum, să existe sub bolta cerului nebuni mai nebuni decît am fost noi de nebuni?...
Maston: Nebuni?
Ox: Nu recunosc limbajul cutezătorului Ardan!
Volsius: Cine sînt domnii?
Barbicane: Doctorul Ox şi tînărul său însoţitor, Georges Hatteras.
Georges: Care a decis, domnule, să ia în stăpînire o lume care v-a scăpat!
Volsius: Aşa e, tinere! Nu te jena! Luna aparţine primului ocupant! Şi după aceea? Ce-ai să faci cu Luna?
Georges: Vom face...
Maston: Un dar Statelor Unite!... Va fi încă un Stat pentru Uniune!
Toţi: Da! Da!
Volsius: Luna?... Dar e un astru uzat, terminat, demodat şi chiar puţin cam ridicol!... Şi-a trăit traiul această bătrînă Astarteea, sora mumificată a radiosului Apolo!... Se va rîde pe seama acestei călătorii şi, la întoarcere, îi veţi auzi pe semenii voştri hohotind: «Vasăzică văzuşi Luna, băiete?».
Ox: Să fie celebrul Ardan cel care vorbeşte astfel?
Volsius: Şi, de altfel, într-o bună zi, toată lumea va ajunge pe Lună — şi chiar mai departe... Trenuri aeriene vor brăzda văzduhul... În locul vagoanelor gonind pe şine, proiectile legate unul de altul vor fi lansate în spaţiu!... Trenuri pentru toate planetele!... Expresuri pentru Mercur, Jupiter, Uranus şi Neptun. Dar Luna! Pfui! Luna!... Curînd nu va mai fi decît o suburbie a Pămîntului şi ne vom petrece acolo duminica, aşa cum se duc parizienii la Chatou sau la Vésinet!
Maston: Bine zis, prietene Ardan!
Volsius: Crede-mă deci, Georges Hatteras, abandonează acest proiect şi întoarce-te liniştit la dumneata acasă.
Georges: Să renunţ la ideea de a părăsi Pămîntul?!
Volsius: O, îl vei părăsi oricum prea devreme, dragul meu!...
Ox: Credeţi, deci, domnule Ardan, că Luna este nedemnă de a fi explorată de noi...
Volsius: Este opinia mea, Doctore Ox.
Ox: Ei bine, m-aţi convins!
Georges: E cu putinţă?
Ox: Da!... Da!... Trebuie să renunţăm la această umilă planetă, la acest rece satelit al Pămîntului, avîntîndu-ne spre o ţintă mai nobilă şi mai îndepărtată.
Volsius şi toţi ceilalţi: Ce spune?
Georges: Să pornim atunci spre Soare!
Ox: Mai departe!
Georges: Jupiter, Uranus?
Ox: Şi mai departe! Dincolo de lumea noastră solară!...
Georges *(cuprins de exaltare)*: A, înţeleg, doctore... Da!... Da!... Să te

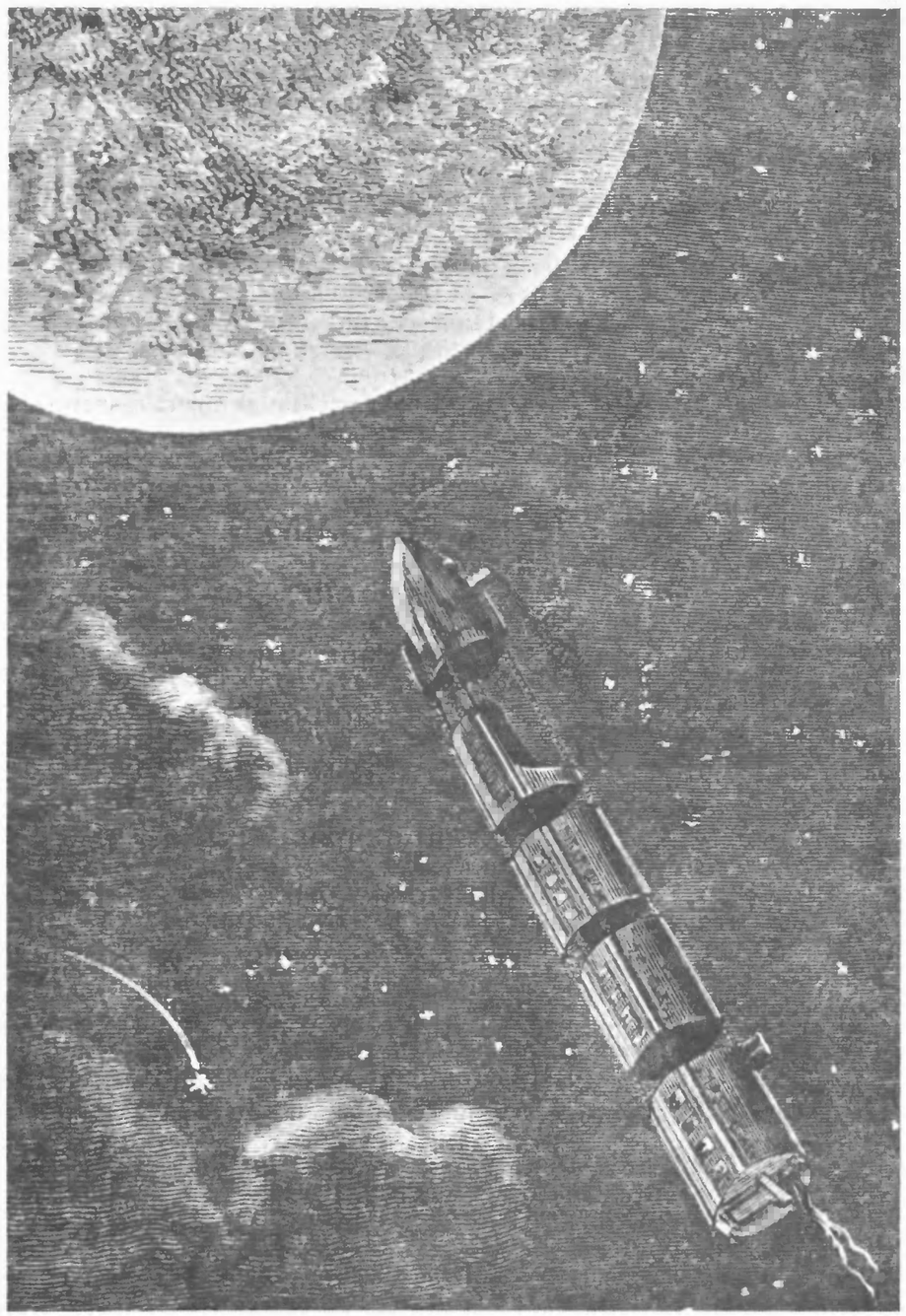

pierzi în infinit... să alergi printre stele... printre roiuri luminate de trei sau patru sori gravitînd sub influenţa lor reciprocă!... Ah, ce spectacol minunat!... Aştri strălucind în mii de tonuri diferite!... Zile ţesute din toate culorile, din toate nuanţele curcubeului, ridicîndu-se radioase la orizont!...
(Rumoare de admiraţie.)

Ox: Acolo vom merge, domnilor şi Columbiadul dumneavoastră, care a trimis un obuz spre Lună, va fi în stare să trimită acest obuz şi la miliarde de leghe!

Barbicane: Da... dacă deţineţi secretul unei pulberi în stare să-i dea o viteză suficientă.

Ox: Am descoperit o forţă de expansiune fără limite şi, sub impulsul său atotputernic, proiectilul nostru va trece curînd de marginile lumii solare!

Maston: Bravo, Doctore Ox! ...Ce doctor, domnilor! Ce doctor!

Barbicane: Şi spre ce punct din spaţiu veţi îndrepta Columbiadul?

Ox: Spre un nou astru abia descoperit de astronomii de la observatorul din Cambridge... Spre planeta Altor!...

Toţi: Altor!

Georges: Da!... Altor!... Altor!...

Barbicane: Cinste curajoşilor care vor porni în această aventură!

Toţi: Ura!... Ura!...

Ox *(ironic):* Ei bine, ce spuneţi despre asta, domnule Ardan?

Volsius: Eu? Nimic, domnule Doctor Ox.

Ox: Nici un cuvînt de dezaprobare sau de critică faţă de această îndrăzneaţă tentativă a lui Hatteras?

Volsius: Cum să-l dezaprob, eu care am intenţia să-l însoţesc?

Toţi: A!...

Ox: Cum? Pretindeţi...

Volsius: Să merg împreună cu dumneavoastră, dacă Georges Hatteras este de acord.

Georges: Desigur! Veţi porni cu noi, veţi împărtăşi gloria noastră...

Ox *(aparte):* Vom vedea.

Volsius: Ne vom reîntîlni în Florida, la picioarele Columbiadului!

Barbicane: Vom fi toţi acolo!

Toţi: Ura!... Ura!... Ura!...

Tabloul XV
Lovitura de tun

Scena reprezintă o cîmpie în Florida, în sudul Statelor Unite. Un tun gigantic, din care nu se vede decît partea inferioară, este ridicat pe afetul său, puţin oblic. În fund, un întreg oraş în amfiteatru, cu clopotniţe, case şi arbori. Acţiunea se desfăşoară în toiul zilei.

SCENA 1
Tartelet, Valdemar, Maston.

Maston: Am avut misiunea de a vă conduce aici, domnilor.
Tartelet: Pardon! Cu cine avem onoarea de a sta de vorbă?
Maston: Maston!... American pur sînge!
Valdemar: Auzi, Tartelet? Domnul este un pur sînge.
Maston: American... Os bătrîn.
Valdemar: Domnul este un os bătrîn.
Maston: American! Rădăcină veche!
Valdemar: Domnul este o rădăcină veche.
Tartelet: Asta se vede.
Maston: Ca membru al Clubului Artileriştilor, am inventat un tun miraculos...
Tartelet: Adevărat?
Maston: Un tun care bate la 1250 de picioare... dincolo de ţinta vizată...
Valdemar *(strîngîndu-i mîna)*: Ce precizie!
Tartelet: Admirabil!
Maston: Am conceput un altul a cărui ghiulea poate să răstoarne, dintr-o lovitură, 800 de oameni şi 200 de cai.
Tartelet: Patru oameni de fiecare cal!
Valdemar: Ca fiii Aymon *!
Tartelet: Este într-adevăr infailibil, domnule?
Maston: Am vrut să-l încerc: caii n-au avut nimic de obiectat, dar oamenii au refuzat prosteşte...
Tartelet: Îi înţeleg.
Valdemar: Ah, dacă aţi fi utilizat celălalt tun, cel care bate la 1250 de picioare dincolo de ţinta vizată, caii ar fi fost din nou de acord, iar oamenii ar fi consimţit, poate, mai lesne.
Tartelet: Dar de ce ne-aţi adus aici, domnule?
Maston: Companionul dumneavoastră, domnul Georges Hatteras, vă roagă să-l aşteptaţi, desigur dacă sînteţi decişi să-l urmaţi în noua sa călătorie.
Tartelet: Sîntem foarte decişi, domnule!

---

* Eroi ai romanului cavaleresc din secolul XII, *Cei patru fii Aymon,* care călăreau toţi în acelaşi timp pe cursierul vrăjit Bayard.

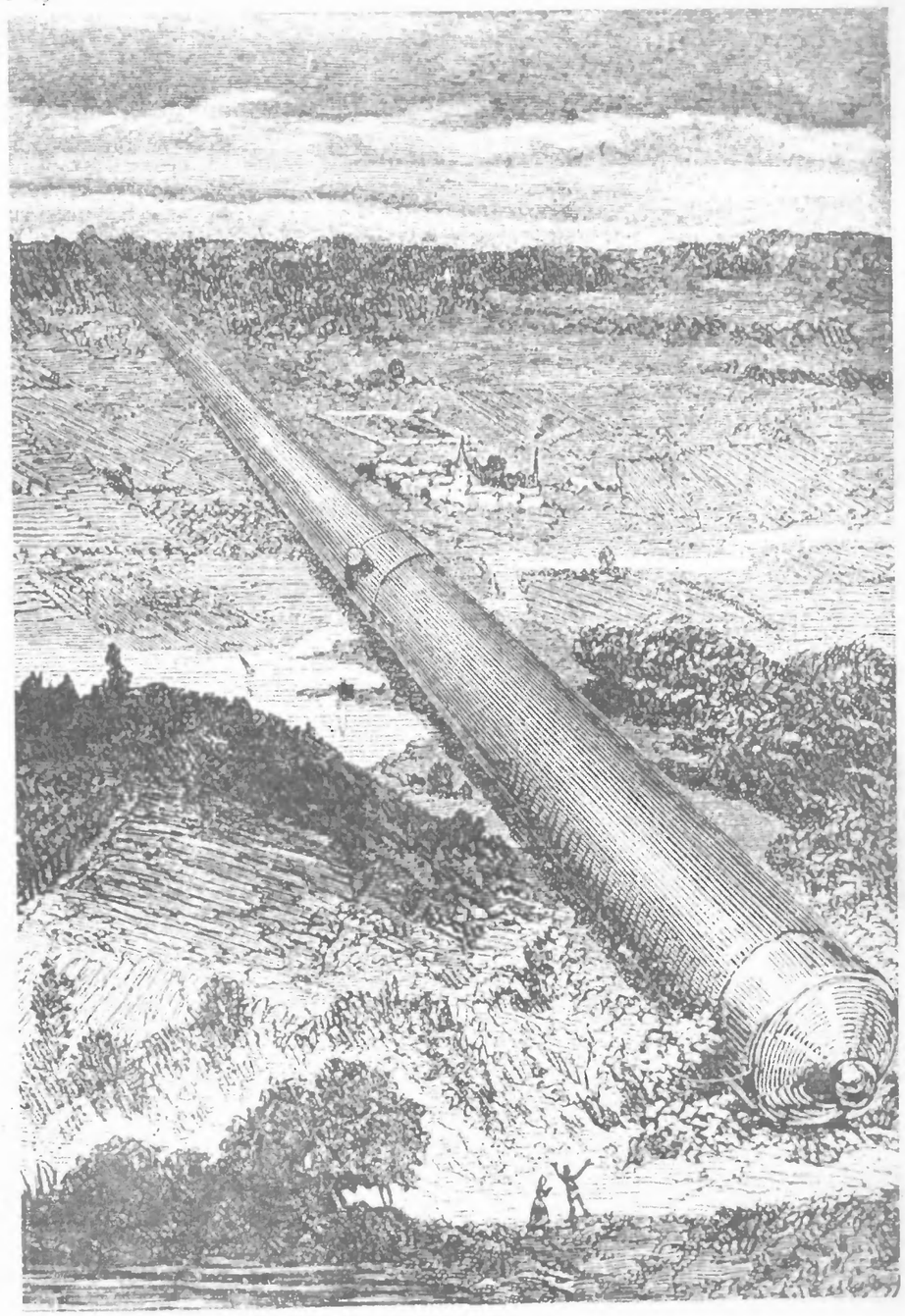

Valdemar: Bineînţeles, dar unde mergem?
Maston: La altorieni.
Valdemar: Altorieni? Nu cunosc...
Tartelet: În ce punct al Pămîntului locuiesc?
Maston: În nici un punct.
Valdemar: Cum adică, în nici un punct?
Maston: Foarte simplu: Altor este o planetă descoperită recent şi acolo mergeţi.
Valdemar: Daţi-mi voie, daţi-mi voie!... Acolo mergem... şi cu ce mijloc, vă rog?
Tartelet: Da... cu ce mijloc de locomoţie?
Maston *(întorcîndu-se şi arătînd spre tunul imens):* Mijlocul? Iată-l!...
Valdemar *(speriat):* Cu ăsta?... Haida de!... Dar este...
Tartelet: Este un tun!
Valdemar: Un tun imens!
Maston: Un Columbiad.
Valdemar şi Tartelet: Un Columbiad?...
Maston: Prevăzut cu un vagon-proiectil care, sub impulsul mai multor mii de kilograme de picrat, vă va duce drept pe planeta Altor.
Valdemar: Şi credeţi că eu am să urc acolo, cu diamantul meu de şaptesprezece milioane?... A, nici vorbă! Nici vorbă!...
Maston: Cum veţi dori.
Valdemar: Dumneata te vei... în-tun-a, Tartelet?
Tartelet *(calm):* Eu? ...Depinde.
Valdemar: De ce anume?
Tartelet *(către Maston):* Domnişoara Eva pleacă şi ea?
Maston: Fără nici o îndoială. A declarat că nimic nu o va despărţi de logodnicul ei.
Tartelet: Ei bine, pe mine nimic nu mă va despărţi de ea.
Valdemar: Dar e o nebunie, Tartelet!
Tartelet: Poate că ai dreptate, Valdemar, dar cînd am venit la bunica acestei tinere eram sărac şi singur, mi-era foame şi aceste două minunate femei m-au primit nu ca pe un cerşetor, ci ca pe un prieten. De aceea am urmat-o pe domnişoara Eva, cînd a plecat. Şi astăzi, cînd un nou pericol o ameninţă, un pericol poate mai mare decît toate cele de pînă acum, eu să o abandonez, să mă întorc liniştit la bunica ei şi să-i spun: am părăsit-o, doamnă, dragostea i-a dat acestei copile o energie pe care recunoştinţa n-a putut să i-o insufle unui bărbat?!... Nu voi avea niciodată curajul de a fi atît de laş!
Valdemar *(mişcat):* Ei bine, nici eu!... Şi nu mă voi despărţi de dumneata, Tartelet! E frumos, e foarte frumos ceea ce ai spus, Tartelet. Şi nu va trebui să aştepţi pentru a te instala în casa mea!... Va fi un palat... Prietenia mea, masa, punga, şi o bucăţică din diamantul meu, toate acestea sînt ale dumitale, Tartelet!
(Îl sărută pe obraz.)
Maston: Atunci, veţi participa amîndoi la călătorie?
Valdemar *(cu însufleţire):* Da, amîndoi... Şi aş vrea să fi şi plecat. Aş vrea chiar să fi şi revenit.

Tartelet: La ce oră e plecarea?
Maston: La douăsprezece şi patruzeci şi două... după ceasul meu.
Valdemar: Apropo, înainte de a pleca, am să văd dacă mi-a sosit răspunsul. Poate că au uitat să mi-l aducă aici...
Tartelet: Ce răspuns?
Valdemar: I-am expediat o nouă depeşă crudei Babichok, ca să-i spun tot ceea ce am făcut şi tot ceea ce voi face... ca să ştie... Ah, ce erou a dispreţuit, ce erou!... Iertare, domnilor. *(Iese)*

SCENA 2
Tartelet, Maston, Georges, Ox.
(Ultimii doi sosesc prin dreapta.)

Georges: Aici!... E aici!...
Ox: Aici este locul de pe globul terestru pe care piciorul tău va călca pentru ultima oară!...
Maston: Şi iată tunul gigantic care vă va da prima impulsie către infinit.
Ox: Către o lume mai veche decît a noastră, ai cărei locuitori au inventat, poate, tot ceea ce vom inventa noi într-o zi!
Georges: Astfel încît, după ce ne-am întors în trecut, spre Atlantida, vom călători prin viitor!
Tartelet: Dar cum vom pătrunde în interiorul acestui tun?
Maston: Veţi afla! *(Acţionează un resort şi chiulasa tunului, deschizîndu-se în secţiune laterală, lasă să se vadă proiectilul, care se deschide şi el şi al cărui interior este amenajat ca o cabină.)* Cum vedeţi, vagonul-proiectil este amenajat ca o adevărată cabină de clasa întîi.
Georges: Într-adevăr, dar ora plecării nu e foarte aproape? Grăbiţi-vă! *(cu voce joasă, lui Ox)* Nu vreau ca Eva să înfrunte noi primejdii.
Ox *(la fel):* Fii liniştit, ea nu va pleca.

SCENA 3
Aceiaşi, Volsius, Barbicane, toţi membrii Gun-Club-ului, o mulţime de spectatori, apoi un funcţionar de la serviciul telegrafic.

Barbicane: Am venit să vă adresăm un ultim rămas bun, domnilor. Toate pregătirile sînt încheiate, Maston?

Maston: Toate!
(Intră un funcționar de la serviciul telegrafic).
Tartelet: A, funcționarul de la serviciul telegrafic! *(către funcționar):* Îl căutați, desigur, pe domnul Valdemar?
Funcționarul: Da, domnule.
Tartelet: Aveți o depeșă pentru el?... Dați-mi-o și am să i-o remit! *(O ia și o bagă în buzunar.)*
Maston: Douăsprezece și treizeci și nouă de minute.
Georges: Să pornim!
Ox: Da! Să pornim! Să pornim!
Barbicane: Adio, prieteni... Adio! Vă vom însoți cu uralele noastre!
Toți: Ura! Ura! *(Aclamațiile răsună pretutindeni.)*
Georges: Spre infinit! Spre infinit!

SCENA 4
Aceiași, Valdemar
(Intră alergînd.)

Valdemar: Uf! Sper că am ajuns la timp.
Tartelet: Grăbește-te, Valdemar! Era să plecăm fără dumneata.
Valdemar: Fără mine!...
Tartelet: Domnii călători pentru Altor, în tun!
Valdemar: În tun!...
Tartelet: A, Dumnezeule!... Și domnișoara Eva?...
Valdemar: Și domnul Ardan?...

SCENA 5
Aceiași, Volsius, Eva.

Volsius: Iată-ne, domnilor. Domnișoara m-a rugat s-o însoțesc.
Georges: Eva!...
Ox: Tăcere!... Ei nu vor pleca!
Maston: La douăsprezece și patruzeci și două, voi da semnalul!
(Georges și Ox urcă în proiectil, urmați de Tartelet și Valdemar.)
Volsius: Vino, Eva!
Eva: Da, da, vin!
(Se îndreaptă amîndoi spre tun, dar, în clipa în care vor să se urce, chiulasa se închide din interior.)
Eva: Dumnezeule!...
Volsius: A, doctore, vrei să pleci fără noi? *(către Eva)* Fii liniștită, copila mea, vom ajunge înaintea lor pe planeta Altor.
Vocea lui Maston *(de dedesubt):* Douăsprezece și patruzeci și două... Foc!
(Se aude detunătura. Într-o puternică mișcare de recul, Columbiadul se înclină, lăsînd să se vadă tot peisajul din spate. Spectatorii grupați în jurul tunului își agită batistele și fac să răsune văzduhul de strigătele lor.)
Toți: Ura!... Ura!...

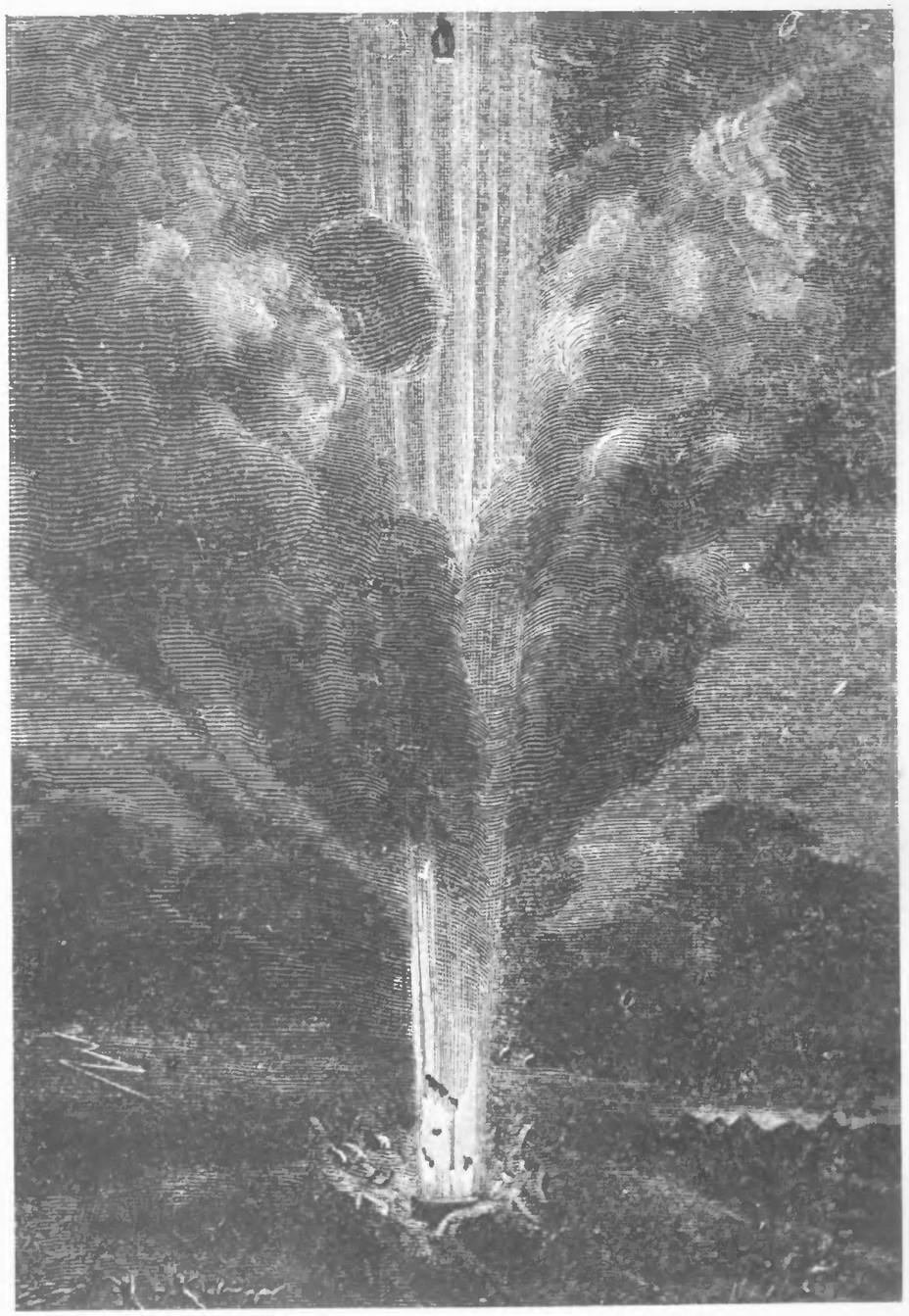

Tabloul XVI
Planeta Altor

Un peisaj de pe planeta Altor. În depărtare, silueta unui oraş care pare să fie din aur şi din argint. În dreapta, în prim plan, faţada unei clădiri ale cărei ziduri sînt încrustate cu pietre preţioase.

SCENA 1
Primul altorian, al doilea altorian şi alţi doi sau trei locuitori ai planetei.

Primul altorian: Vă repet că acest enorm bolid a căzut acum o clipă.
Al doilea altorian: Am putut să-l observ în timpul căderii: străbătînd atmosfera, a produs un şuierat înfricoşător.
Primul altorian: Va trebui să-l transportăm la muzeu, unde n-a fost niciodată expus ceva asemănător.
Toţi: Da!... Da!...
Primul altorian: Uitaţi-vă!... Uitaţi-vă!... Pe suprafaţa aerolitului s-a ivit o deschizătură!
Al doilea altorian: Prin ea ies doi oameni...
Primul altorian: Trei... patru oameni...

SCENA 2
Aceiaşi, Valdemar, Tartelet, apoi Georges şi Doctor Ox.

Valdemar *(merge ridicînd mult picioarele):* Ce mers ciudat am aici!...
Tartelet *(mergînd la fel):* Şi eu... Ce mers ciudat!
Valdemar: Picioarele mele nu se lipesc de pămînt.
Tartelet: Nici ale mele!
Valdemar *(către locuitori):* Domnilor, am onoarea! Planeta Altor, vă rog?
Primul altorian: E aici!
Valdemar: Nu sînt nemulţumit că am ajuns. *(strigînd)* Hei!... Cei de colo!... Bravii mei companioni!
Tartelet: Au să vină. Examinează acest ţinut straniu.
Valdemar: Deci sîntem pe planeta Altor?
Primul altorian: Da. Şi dumneavoastră veniţi...?
Tartelet: De pe Pămînt.
Toţi altorienii: De pe Pămînt?
Valdemar: Dar ce oraş este acela? *(Face cîţiva paşi spre fundul scenei.)*
Primul altorian: Este capitala noastră.
Tartelet: S-ar părea că e construită din aur!
Valdemar: Drace!... Asta ar merita călătoria!
Tartelet: N-aţi vrea să ne conduceţi pînă acolo?
Primul altorian: Mai e vorbă?... Vă cerem chiar permisiunea de a vă prezenta la Academia de Ştiinţe.

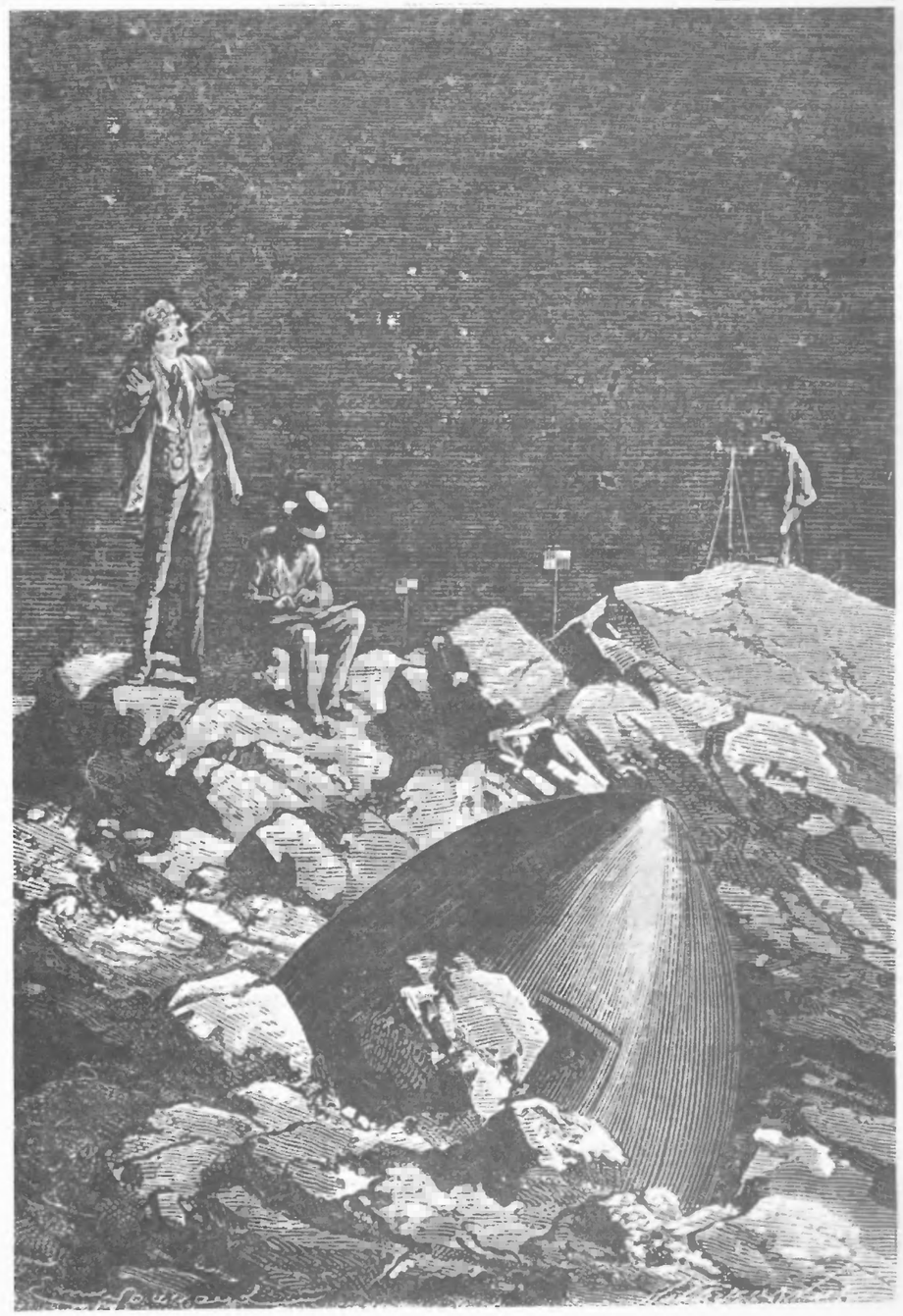

Tartelet: La Academia de Ştiinţe?
Primul altorian: Apoi o să vă expunem în Muzeul de istorie naturală.
Valdemar: Împăiaţi?
Al doilea altorian: O, nu!... Îmbălsămaţi!
Tartelet: Îmbălsămaţi... Protestez!
Primul altorian: O, mai tîrziu!... Numai după deces.
Valdemar: Sînteţi foarte amabil, domnule...
Tartelet: Atunci, conduceţi-ne. Sîntem gata să vă urmăm!
Valdemar: Ei, drăcie!... Dar oraşul e departe!... N-am putea să ne odihnim puţin, înainte de a porni la drum?
Primul altorian: Iată locuinţa unui savant, venit foarte de curînd, împreună cu fiica sa, din regiunile cele mai îndepărtate ale planetei *(Le arată locuinţa, în dreapta.)* El nu va refuza să vă găzduiască în coliba lui.
Tartelet: O colibă, asta... cu zidurile încrustate cu pietre scumpe?...
Valdemar: Şi cu paiele de pe acoperiş din aur!... Dar noi nu sîntem, aici, decît nişte cerşetori. Cred că diamantul meu nu mai are nici o valoare!
(Îl scoate din buzunar)
Primul altorian: Puteţi găsi peste tot diamante mai mari şi mai frumoase decît acesta!
Valdemar: Chiar aşa?
Primul altorian *(privindu-l)*: Noi nu le folosim nici măcar pentru a ne pava drumurile.
Valdemar: Nu valorează nici cît o piatră de pavaj... Atunci sînt ruinat şi n-am să-l mai păstrez... *(îl aruncă)*
Tartelet: Iar eu am să-l pun deoparte, ca amintire din centrul globului nostru. *(îl ia de jos.)*

SCENA 3
Aceiaşi, Volsius

(Volsius apare în prag, purtînd veşminte de altorian.)
Volsius: Străini?
Tartelet: Pămînteni, domnule.
Volsius: Pămîntul!... O planetă de a douăzeci şi cincea mărime, luminată de un singur soare!...
Valdemar: I se pare că nu e de ajuns!
Tartelet: Iertaţi-mă, domnule, aici aveţi mai mulţi?
Volsius: Avem doi sori şi şase Luni care se înalţă pe rînd la orizonturile lui Altor.
Tartelet: Doi sori?
Valdemar: Şase Luni!... Aşa că dacă una din cele şase Luni se disiluneazăă... nu, se disimulează...
Tartelet: Vă mai rămîn cinci. Păreţi să cunoaşteţi perfect planeta de pe care venim!
Volsius: Da, o cunoaştem!... De două sute de mii de ani, de cînd generaţiile

se succed aici, progresul a ajuns, în toate domeniile, la cel mai înalt grad şi telescoapele noastre, al căror grosisment este, pentru a spune astfel, nelimitat, ne permit să vedem Pămîntul ca şi cum s-ar afla la mai puţin de o leghe!
Tartelet: Admirabil!
Volsius: Dar există anumite lucruri în legătură cu care savanţii noştri ar vrea să fie lămuriţi. De pildă, ce oraş este acela unde se zăreşte o movilă care-l domină, un fluviu sinuos care-l traversează, monumente, pieţe şi pretutindeni lume, multă lume, agitîndu-se în ceaţă iarna şi în praf vara?
Tartelet *(aparte)*: Un oraş care nu e udat. Trebuie să fie Parisul.
Volsius: Am văzut acolo în mod distinct o mare piaţă cu un pod la capăt şi, în faţa acestui pod, un fel de palat în care se adună o mulţime de oameni agitaţi, vorbind mult şi neauzindu-se niciodată.
Valdemar: Cunosc această ţară, am fost acolo. Podul se numeşte Podul Concorde, iar palatul, Palatul Discor..., nu, Camera deputaţilor.
Tartelet: Da, este Palatul corpului legislativ. *(aparte)* Ce făceam acolo?
Volsius: Ce se face în acest palat?
Valdemar: Ce se face?... Se desfac guvernele.
Volsius: Se pare, de asemenea, că, din timp în timp, în oraş e mare agitaţie; oamenii se bat, apoi se îmbrăţişează, apoi se bat din nou şi iar se îmbrăţişează...
Tartelet: Nu mai încape îndoială, este capitala frumoasei noastre Franţe. Parisul!
Valdemar: Paris... mîncat vacă, etc...
Volsius: Atunci, ţara dumneavoastră nu e uşor de guvernat!
Tartelet: Şi a dumneavoastră, domnule?
Volsius: A noastră, e altfel... Se guvernează singură!
Tartelet: Singură?
Volsius: Da. De cîteva mii de ani, am încercat toate formele de guvernămînt: cîrmuire absolută, răsturnată de regalitatea constituţională; cîrmuire constituţională, răsturnată de republică...
Tartelet: Şi republica?
Volsius: Răsturnată de republicani!
Tartelet: Şi pînă la urmă aţi ajuns...
Volsius: Să nu mai avem cîrmuire deloc.
Valdemar: Şi merge?
Volsius: Merge perfect! Merge chiar prea bine! Căci, datorită progresului, toată lumea a devenit savantă! Cizmarii fac versuri şi brutarii astronomie; ducem lipsă de lucrători şi vom fi obligaţi să decretăm ignoranţa obligatorie.
Tartelet: Ignoranţa obligatorie?
Volsius: Pe deasupra, avem un exces de populaţie care devine foarte stînjenitor, căci oamenii se înmulţesc zi de zi şi nu mor decît după două-trei sute de ani.
Valdemar: Aici se trăieşte trei sute de ani?
Volsius: Da, domnule.
Valdemar: Asta înseamnă că nu aveţi medici?

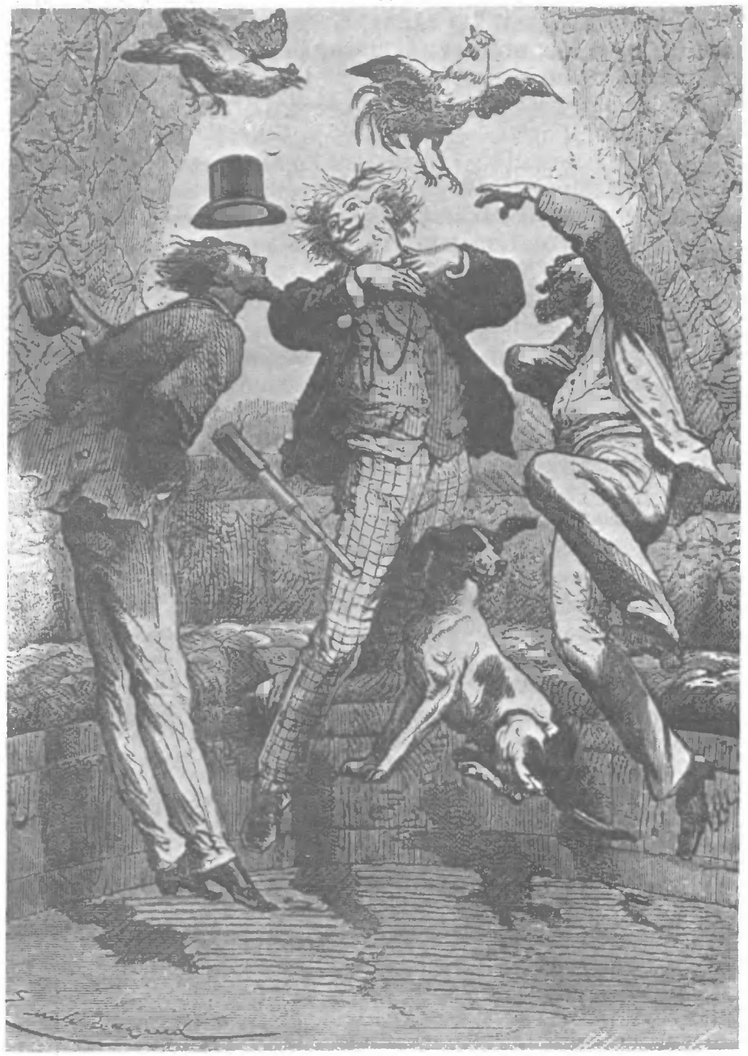

Volsius: I-am suprimat, în mod imprudent. După aceea am vrut să creăm alţii, dar aceia n-avuseseră timp să înveţe temeinic medicina şi îi vindecau pe bolnavi.
Valdemar: Îmi cer iertare... Vă rog să-mi daţi o mică lămurire. Cum se explică faptul că aici mă simt uşor ca un fulg?... Plutesc ca un fluture.
Tartelet: Eu, de asemenea, fără să vreau, ridic picioarele atît de sus, încît mi se pare că am aerul unui cocoş.
Valdemar: Sau al unui curcan!
(Merg amîndoi, ridicînd mult picioarele.)

Volsius: E foarte simplu, domnilor. Pentru a acţiona şi a merge faceţi un efort egal celui pe care-l făceaţi pe planeta dumneavoastră?
Tartelet şi Valdemar: Da!
Volsius: Cum masa lui Altor este de douăzeci de ori mai mică decît aceea a Pămîntului, atracţia spre centru este mult mai slabă, iar forţa dumneavoastră musculară pare însutită!
Tartelet: Aha!... Bun!... Bine!...
Valdemar: Foarte bine!... N-am înţeles nimic.
Tartelet: Astfel încît, dacă aş da aici lecţii de dans...
Volsius: I-aţi vedea pe elevii dumneavoastră ridicîndu-se la o înălţime neobişnuită.
Tartelet: Şi dacă aş încerca un salt cu bătăi?
Volsius *(rîzînd)*: S-ar putea să vă luaţi zborul...
Valdemar: Fără prostii!... Nu sălta, Tartelet.
Volsius: Dar mi s-au anunţat patru străini şi...
Tartelet: Tovarăşii noştri de călătorie sînt pe aproape... privind marile lucrări în curs de execuţie.
Volsius: O gigantică operă a inginerilor noştri.
Georges: Da, da, într-adevăr gigantică! Porţi colosale şi ecluze imense par făcute pentru a lăsa să treacă valurile unui ocean care se va avînta în întregime în afara albiei săpate de natură.
Volsius: Nu v-aţi înşelat, chiar despre asta e vorba, domnilor.
Georges: Dar motivul? Scopul?
Ox: Această lume pe care am ajuns numără milioane de ani de existenţă. Şi-a epuizat solul pentru a hrăni populaţia sa crescută fără măsură. Şi-a epuizat carierele pentru a-i oferi materialul necesar locuinţelor; a săpat mine fără capăt pentru a satisface nevoile unei civilizaţii şi ale unei industrii excesive, astfel încît,pretutindeni, imense spărturi brăzdează planeta, pînă în străfundurile ei.
Valdemar: Dar aici nu sîntem în siguranţă!...
Volsius: Nu, căci focul central, în lipsa unor pereţi destul de solizi care să-l îngrădească, ameninţă să-şi croiască drum în afară.
Ox: Şi mii de cratere pot să se deschidă dintr-o clipă într-alta...
Tartelet: Am sosit la momentul cel mai potrivit!
Valdemar *(către Volsius)*: Iertaţi-mă, domnule, cum ajung la Copenhaga?
Volsius: Liniştiţi-vă: savanţii noştri susţin că au găsit mijlocul de a înlătura pericolul de a muri de foame sau mistuiţi de flăcări.
Georges: Şi acest mijloc?
Ox *(ironic)*: Mai întîi, cultivarea vastelor cîmpii acoperite de oceanul pe care vor să-l reverse, prin imensele spărturi pomenite mai sus, pînă în centrul planetei...
Volsius: Unde va stinge focul care ameninţă să irupă!
Georges: Vor îndrăzni să întreprindă acest efort incomparabil?
Ox: Această formidabilă demenţă!...
Georges: Este un proiect extraordinar, la a cărui realizare aş vrea să asist.
Volsius: Nimic mai uşor: chiar astăzi va avea loc deschiderea giganticelor ecluze pe care le-aţi văzut mai devreme. Veniţi, domnilor, înainte de a vă

conduce în Capitală, fiica mea şi cu mine vă vom face onorurile casei noastre.
(Georges şi Ox se îndreaptă spre casa din dreapta, urmaţi de Volsius.)
Tartelet *(îşi scoate batista, lăsînd să cadă o bucată de hîrtie):* Ia te uită!... Ce-i asta?... A, depeşa sosită pe Pămînt pentru Valdemar, pe care am uitat să i-o înmînez... Ei, Valdemar!... Valdemar!...
(Georges, Ox şi Volsius au intrat în casă. În momentul în care Valdemar vrea să-i urmeze, Tartelet îl reţine.)

SCENA 4
Tartelet, Valdemar.

Valdemar: Domnule Tartelet!
Tartelet: Prietene, în clipa în care ne pregăteam să ne instalăm în Columbiad, a sosit o depeşă pentru dumneata.
Valdemar: Şi ce s-a întîmplat cu ea?
Tartelet: Nu erai încă acolo... mi-au dat-o mie... şi... pe cinstea mea... îţi mărturisesc că am uitat-o în buzunar...
Valdemar: Dumnezeule!... Un răspuns!... Un răspuns de la domnişoara Babichok!... Dă-mi depeşa!... Dă-mi-o odată!
Tartelet *(întinzîndu-i depeşa):* Iat-o.
Valdemar *(citind):* «Eveniment teribil... la banchetul de nuntă, vărului Finderup i-a rămas un os de peşte în gît». *(cu tristeţe)* Mort... a murit, bietul Finderup a mu... *(surîzînd)* În timpul banchetului de nuntă!... Deci între douăsprezece şi unu... Şi Babichok e văduvă *(foarte vesel)* Ha! Ha! Ha!... Văduvă... E văduvă, prietene... chiar în ziua căsătoriei... Între douăsprezece şi unu... Ha! Ha! Ha!...
Tartelet: Termină de citit depeşa.
Valdemar: Da, da... Termin. *(foarte trist)* Vărului Finderup i-a rămas un os de peşte... Vărul Finderup s-a sufocat! *(vesel)* «Întoarce-te iute... *(cu sentiment)* N-are importanţă că eşti la fel de corpolent, dacă diamantul e şi el.» Ah, ce cuvinte agreabile, delicate, tandre...
Tartelet: Da, foarte tandre...
Valdemar: Babichok!... Scumpă Babichok, ea are încredere în mine, ea m-aşteaptă... Repede, repede!... Alerg s-o întîlnesc... Am nevoie de cai... O trăsură... O cale ferată...
Tartelet: Vrei să străbaţi în trăsură, pe calea ferată, spaţiul... infinitul...
Valdemar: Aşa e... am uitat... Cum, aici îmi înmînezi depeşa?
Tartelet: Din păcate...
Valdemar: Cînd acolo, în momentul în care a sosit, nu mă aflam decît la o mie cinci sute de leghe de Babichok!...
Tartelet: O mică scăpare din vedere...
Valdemar: El numeşte asta o mică scăpare din vedere! Cînd Babichok mă aşteaptă, cînd e liberă, văduvă, sufocată... adică el, Finderup!...

Ştii dumneata, domnule, că am dreptul să te socotesc răspunzător pentru tot ceea ce se poate întîmpla?
Tartelet: Răspunzător!... Eu!... Haida de!
Valdemar *(furios):* Dacă se mărită cu un altul... te angajezi dumneata să-l sufoci?
Tartelet: Domnule Valdemar, te sfătuiesc să-mi vorbeşti pe un ton mai cuviincios, altfel...
Valdemar: Altfel ce?
Tartelet: Domnule Valdemar, ia seama!...
Valdemar: Ia seama dumneata — şi nu uita că pe planeta asta puterea mea e înzecită!...
Tartelet: A mea de asemenea, presupun!... Şi iată dovada!...
(Îi dă un picior în spate. Valdemar se înalţă la doi metri de sol.)
Valdemar: Hei!... Ce înseamnă asta? *(recade)*
Tartelet *(rîzînd):* Ha! Ha! Ha!... Lipsa de atracţie. Picioarele în afară, domnule, picioarele în afară!
Valdemar: Ah, ticălosule! *(Îi dă şi el un picior.)*
Tartelet *(înălţîndu-se)* Ah... *(recade)*
Valdemar: Lipsa de atracţie, domnule, lipsa de atracţie!... Sst! Vine cineva!

SCENA 5
Aceiaşi, Eva, apoi Ox.
(Eva, îmbrăcată ca o tînără altoriană, iese din casă.)

Eva: Casa tatălui meu vă este deschisă, domnilor.
Tartelet: Casa tatălui... A, da! Iertare, domnişoară!
Eva: Prietenii dumneavoastră vă aşteaptă.
Valdemar: Îi vom reîntîlni.
Tartelet *(ameninţător):* Cînd veţi dori, domnule!
(Ajung amîndoi odată la uşă.)
Valdemar *(amabil):* După dumneavoastră!
Tartelet *(la fel):* Treceţi!
Valdemar *(idem):* Nu se poate.
Tartelet: Mă supun, atunci.
(Intră amîndoi odată.)
Eva *(visătoare):* Curînd, mi-a spus misteriosul meu protector, raţiunea lui Georges va renaşte — dar, poate, pentru ultima oară!... Şi, fără îndoială, crudul nostru duşman îl va face să treacă printr-o nouă încercare. Cea care ar trebui să-l piardă pentru totdeauna!... Nu vreau să mai rămîn o străină pentru el: l-am urmat ca să-i împărtăşesc primejdiile... Voi face astfel încît să mă recunoască, dar numai el... În zadar mă urmăresc privirile acestui doctor Ox... El nu m-a recunoscut!
Ox *(ieşind din casă, aparte):* Iat-o!... Este într-adevăr ea!
Eva *(aparte):* El!

SCENA 6
Eva, Ox.

Ox: Doar o clipă, vă rog.
Eva: Tatăl meu mă aşteaptă. Permiteţi?
Ox: Omul acela nu îţi este tată şi te-am recunoscut!
Eva: Eu nu vă cunosc!
Ox: Nu ştiu prin ce miracol ai ajuns aici, dar eşti Eva... şi ştii că eu...
Eva: V-am spus că nu vă cunosc!
Ox: Ei bine, fie... M-am înşelat şi, de fapt, nu regret. Mi-ar fi părut rău ca tînăra despre care vă vorbesc să fi asistat la ceea ce se va petrece aici.
Eva: Ceea ce se va petrece!
Ox: Mi-ar fi părut rău, vă spun, ca ea să fie martoră nu la demenţa, ci la moartea logodnicului său.
Eva *(trădîndu-se):* Va muri!... Georges!...
Ox *(cu putere):* Vezi bine că nu m-am înşelat!
Eva: Ei bine, da, m-am trădat... Da, sînt Eva... Dar ce aşteptaţi de la mărturisirea pe care mi-aţi smuls-o, ce vreţi de la mine?
Ox: Încerc, pentru ultima oară, să te înduplec, să-ţi moi inima.
Eva: Dar inima dumneavoastră s-a muiat? Aţi încetat să mă persecutaţi?
Ox: Nu pe tine!... Pe el... rivalul meu detestat!
Eva: Dar el este viaţa mea.
Ox: Nu-mi spune asta!
Eva: El este sufletul meu.
Ox: Taci!
Eva: El este fericirea mea, dragostea mea...
Ox *(cu putere):* Destul! Destul!
Eva: Şi omorîndu-l vreţi să ajungeţi la mine!... Mă ucideţi şi vreţi să vă iubesc!... Ei bine, aflaţi atunci că aversiunea pe care o simţiţi faţă de Georges, pe care-l ador, eu o simt faţă de dumneavoastră... Îl urîţi, eu vă urăsc!
Ox *(ieşindu-şi din fire):* Eva!... Dar ce-i cu mine? Vocea ei fremătînd de mînie şi de ură a răsunat pînă în adîncul sufletului meu! Ah, m-aş resemna, poate, să nu fiu iubit de tine, dar să fiu urît, niciodată! Ah, nenorocitul de mine, am descoperit cele mai redutabile secrete ale naturii, am dobîndit cunoştinţe supraomeneşti, pentru ca toate acestea să se năruie la picioarele unei copile!... Ah, bine a spus Căpitanul Nemo: ea va găsi arme cu care să vă înfrunte chiar în inima dumneavoastră!... Ei bine, da! Orgoliul meu este înfrînt, inima mea este sfărîmată!... Te conjur, te implor, sînt la picioarele tale... Nu mă urî, Eva, nu mă urî!
(Se tîrăşte, într-adevăr şi vrea să-i apuce mîna.)
Eva *(desprinzîndu-se):* Lasă-mă!... Lasă-mă!...
Ox: Îţi cer o favoare, Eva!... Ascultă: vrei să devin umilul tău servitor, sclavul tău?...
Eva: Nu!

Ox: Atunci de o mie de ori mai mult: al lui, sclavul acestui Georges!... Ar fi un sacrificiu imens şi sfîşietor, îţi jur, nu contează, spune un cuvînt, un cuvînt de compasiune, de milă şi-l voi face, dar nu mă urî, nu mă urî!... Eva... nu mă urî!

SCENA 7
Aceiaşi, Volsius.

Volsius: Fiica mea!
(Eva intră încet în casă.)
Ox *(vrea să o urmeze; Volsius îi taie calea şi amîndoi se privesc în ochi):* Eva!...
Volsius: Femeia îţi va zdrobi capul sub călcîi!
Ox *(urmărind-o pe Eva din ochi):* Acest teribil blestem a străbătut deci secolele ca să cadă asupra mea?... Nu, voi triumfa asupra acestei iubiri, o voi smulge din inima mea!... Ah, nu pot!... Nu voi putea niciodată!... Femeia te va zdrobi sub călcîi!...

Schimbare

Tabloul XVII
Sfîrşitul unei lumi

O imensă piaţă mărginită de palate cu o arhitectură specială. Zidurile sînt clădite din pietre preţioase, din cea mai frumoasă marmură. Pretutindeni aur şi argint. O lumină strălucitoare, avînd intensitatea luminii electrice.

SCENA 1

Georges, Eva, Ox, Tartelet, Valdemar, altorieni, altoriene. Serbarea se desfăşoară în întreaga ei splendoare. Cupe pline trec din mînă în mînă.

BALET

Baletul altorienilor care, în momentul cînd se află în toi, este întrerupt de un puternic sunet de clopote şi de tobe. Însoţit de alte personaje, Georges se avîntă în mijlocul balerinelor.

Georges: A sosit ceasul şi gigantica operă se înfăptuieşte chiar acum! Prin aceste porţi colosale, deschise de mîinile mele, am văzut oceanul prăbuşindu-se vuind în abis. L-am văzut precipitîndu-se în imense cataracte şi zgomotului răsunător al căderii sale i-au răspuns bubuiturile prelungi ale tunetelor subterane. Era ca şi cum masa de foc s-ar fi revoltat împotriva invaziei vrăjmaşe şi din încleştarea acestor două elemente ţîşneau mari valuri de aburi împurpuraţi. Cîntaţi, beţi, dansaţi, căci aţi înfăptuit o operă fără asemănare, un glorios triumf al omului asupra naturii, un spectacol magnific, pe care merită să-l plăteşti cu viaţa.

SCENA 2

Aceiaşi, Volsius.

Volsius: Şi-l veţi plăti curînd cu viaţa voastră, a tuturor.

Toţi: Ah!...

Eva: Ce spune?

Ox *(cu o voce puternică şi ironică):* Spune, bieţi nebuni ce sînteţi, că se va produce un groaznic cataclism, provocat de voi înşivă!... Apele pe care le-aţi precipitat în cuptorul central nu-l vor stinge!... Transformate în aburi denşi, ele vor răsturna şi vor distruge totul, iar rămăşiţele acestei planete se vor risipi în spaţiu!...

Georges *(delirînd):* Ei bine, ne vor duce cu ele în alte lumi stelare...

Volsius: Vă spun, Altor va mai trăi doar cîteva clipe.

Georges *(luînd o cupă):* Să bem, prieteni, să bem! Şi dacă sîntem sortiţi pieirii, să murim cu un ultim cîntec de triumf pe buze!...

Eva: Să murim cu o ultimă rugăciune.

Jumătate dintre locuitori: Da! Să bem!

Cealaltă jumătate *(înclinîndu-se):* Să ne rugăm.

(Într-o parte încep dansurile, în cealaltă rugăciunile.)

Tabloul XVIII
Explozia

Deodată se produce o înspăimîntătoare explozie. Totul se prăbuşeşte, într-un vîrtej de aburi şi de flăcări. Totul se scufundă. Nu mai rămîn decît cîteva ruine informe. Cerul este acoperit de nori brăzdaţi de fulgere, se aud bubuituri de tunete.

Toate personajele au căzut şi par fără viaţă. Doar Ox şi Volsius au rămas în picioare şi se privesc sfidător.

O cortină de aburi urcă încet spre cer, acoperind treptat ruinele şi personajele.

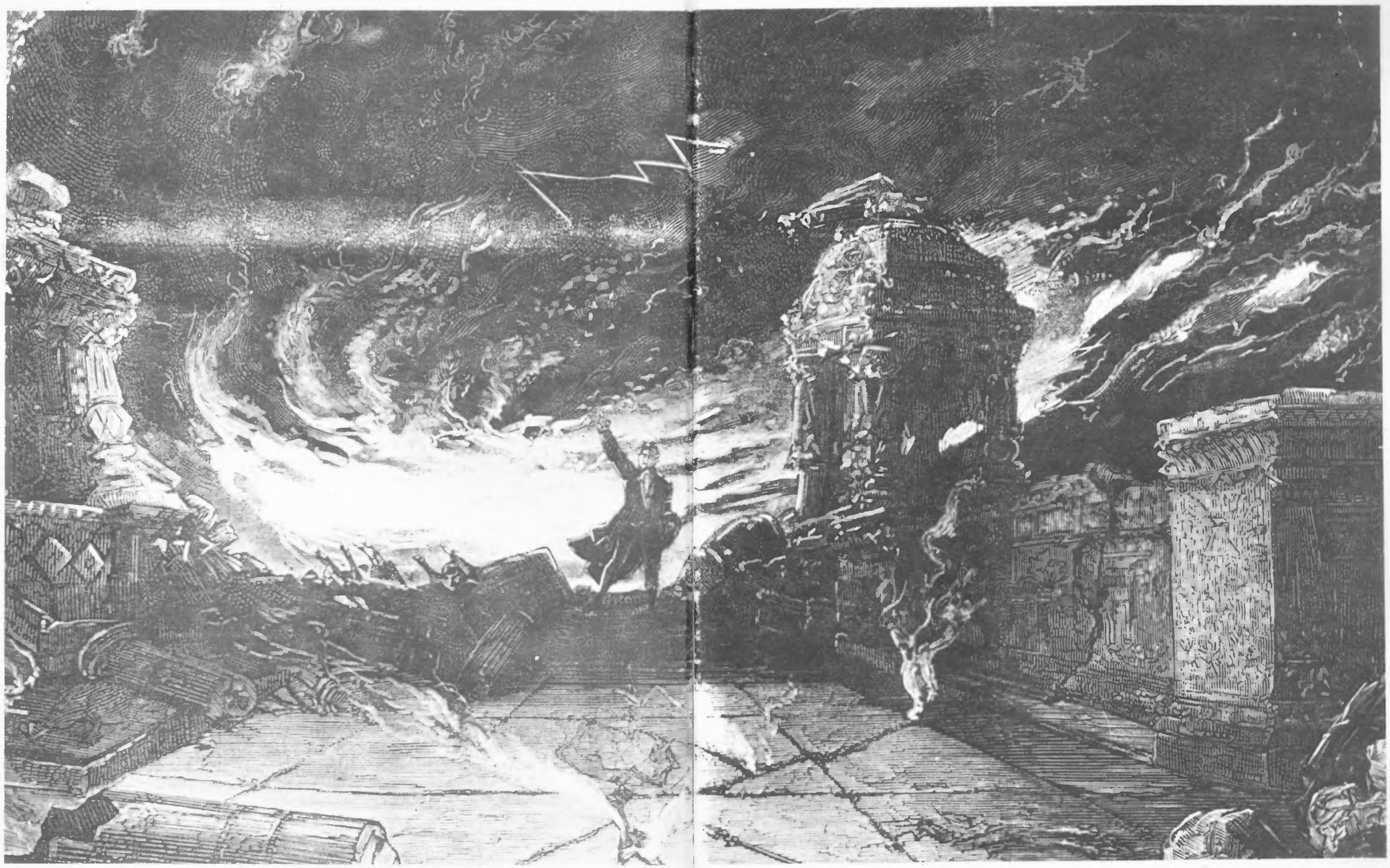

Tabloul XIX
Castelul Andernak

Salonul castelului Andernak, aşa cum arăta în primul tablou.

SCENĂ UNICĂ
Georges, Eva, Ox, Volsius, Tartelet, d-na de Traventhal.
(Georges este întins pe o canapea. Eva e îngenuncheată lîngă el. D-na de Traventhal se află lîngă Eva. Tartelet stă mai la o parte. Volsius şi Doctorul Ox stau la capătul bolnavului).

D-na de Traventhal: Bietul copil!... De ce a trebuit să-l revăd în starea asta?
Eva: Dumnezeule, va trăi oare?... Şi dacă va trăi, judecata lui va rămîne oare pierdută pentru totdeauna?
Tartelet *(aparte):* Vai, mi-e teamă că da.
Volsius: Nu deznădăjdui, copila mea, Doctorul Ox şi cu mine vom săvîrşi poate, împreună, un dublu miracol.
Ox: Împreună?... Ce vreţi să spuneţi?
Volsius: Dumneavoastră sînteţi o puternică încarnare a ştiinţei, pentru care trupul este totul şi care nu crede în nimic, în ceea ce priveşte viitorul. Eu sînt smeritul slujitor al credinţei şi, pentru mine, învelişul terestru nu contează. Redaţi viaţa acestui trup, spuneţi-i : ridică-te şi mergi!... Iar eu mă voi strădui să-i trezesc raţiunea şi să redau liniştea şi puterea sufletului său nemuritor!
Ox: Să-l salvez!... Eu!...
Eva: Nu spuneaţi că sînteţi gata să deveniţi sclavul meu şi al lui, pentru a nu vă mai urî? Ei bine, abjur orice ură, salvaţi-l!
(Ox varsă cîteva picături de licoare dintr-un flacon pe buzele lui Georges.)
Ox: Şi acum, să aşteptăm.
Tartelet: Să aşteptăm *(văzîndu-l pe Valdemar, care intră)* Valdemar, sst!... *(îi cere prin semne să nu facă zgomot.)*
Valdemar *(cu voce joasă, luîndu-l pe Tartelet de o parte):* Tartelet, sînt în acelaşi timp foarte fericit, şi foarte disperat!
Tartelet: Ce s-a întîmplat?
Valdemar: Am revăzut-o pe Babichok... Mă aştepta, dar aştepta şi diamantul meu, ori vai! *(plîngînd)* Acolo... pe planetă... unde era lipsit de valoare... l-am aruncat, prosteşte...
Tartelet: Da... Şi eu l-am ridicat... Eu!
Valdemar *(trist):* L-ai ridicat, Tartelet?
Tartelet: Şi am să ţi-l restitui, Valdemar!
Valdemar: Mi-l restitui... Tartelet, prietene!... Îl vom oferi domnişoarei Babichok... amîndoi şi ne vom însura cu ea amîn... Nu!
Ox: Priviţi: ochii i se deschid, se ridică, va vorbi...
Georges: Ah!
Ox: Vorbeşte!
Georges *(într-un delir total):* Unde ne aflăm?... A, centrul Pămîntului!... Eva în pericol de moarte!... E salvată!... Acum... marea... Atlantida... regalitatea... triumful meu!...

Eva: Vai!... Aceeaşi demenţă!
Volsius: Acum e rîndul meu!
(Se apropie de orgă şi începe să cînte.)
Georges: Altor!... Planeta Altor!... O lume care se spulberă!... Unii cîntă şi beau!... Ceilalţi se roagă!... *(În timp ce rosteşte ultimele cuvinte, decorul s-a schimbat şi înfăţişează un fel de catedrală aeriană.)* Ei se roagă!... Şi iată sanctuarul ceresc, aud vocile îngerilor!... Ah, ce linişte binefăcătoare îmi cuprinde întreaga făptură, fruntea mi s-a răcorit şi vălul care-mi întuneca gîndirea se risipeşte... Da! Da!... Îmi amintesc!... Văd!... Vă recunosc... vă recunosc pe toţi!... *(luînd mîna Evei)* Eva! Scumpă Eva! Te iubesc!... S-a terminat cu visele nesăbuite!... Sînt al tău... numai al tău, pentru totdeauna!...
Valdemar: Al tău, Babichok! Valdemar al tău!...
Tartelet *(dîndu-i diamantul):* Valdemar şi diamantul său *(Valdemar se aruncă în braţele lui.)*

Tabloul XX
Apoteoza

Volsius cîntă un fel de osană. Catedrala se transformă din nou. În fund apare o aureolă strălucitoare, înconjurată de îngeri. Învins de sublimitatea acestei viziuni, Ox se înclină şi el.

SFÎRŞITUL CELUI DE-AL TREILEA ACT, ULTIMUL.

Călătoria lui Jules Verne prin imposibil (2)

Aţi remarcat, desigur, că textul «piesei feerie» este alcătuit din numai douăzeci de tablouri, faţă de cele douăzeci şi cinci anunţate pe coperta revistei «L'Illustration». Să se datoreze această nepotrivire intervenţiilor efectuate după repetiţia generală din 25 noiembrie? Cronicile teatrale se referă la eliminarea a doar trei tablouri din Actul II: X. *Adîncurile submarine,* XI. *O pădure submarină* şi XII. *Grotele de corali,* tributare în prea mare măsură unor montări anterioare. Un al patrulea ar putea fi Tabloul VII, din care a rămas, în exemplarul din arhiva Serviciului de cenzură teatrală, o indicaţie de mişcare (lipită — în mod eronat, după opinia mea — la finele Tabloului VI). Arnold Mortier ne sugerează, peste timp, că pierderea este neglijabilă: «...într-un mic tablou foarte scurt, îl vedem pe Taillade (interpretul doctorului Ox — I.H.) în picioare pe acelaşi «Nautilus», care, de astă dată, pare o stîncă în mijlocul mării.»[1] Ceea ce înseamnă fie că alte cinci tablouri au dispărut fără urmă, fie că legenda de pe copertă a fost redactată după ureche.

Să revenim însă la piesa care înmănunchează idei, situaţii şi personaje din cîteva cunoscute romane verniene: *Călătoriile şi aventurile căpitanului Hatteras, Şcoala Robinsonilor, Doctorul Ox, Călătorie spre centrul Pămîntului, Douăzeci de mii de leghe sub mări, De la Pămînt la Lună, Insula misterioasă* (în ordinea utilizării). Nu este vorba despre o simplă reluare şi asamblare: eliberat de exigenţele programului editorial cu un mărturisit şi apăsat caracter instructiv-educativ al autoritarului Hetzel, scriitorul îşi dă frîu liber imaginaţiei. Iată cîteva exemple grăitoare.

În ediţia definitivă a *Călătoriei spre centrul Pămîntului* (1867), capitolele adăugate după ce Boucher de Perthes pusese bazele preistoriei le îngăduie călătorilor să asiste la încleştarea mortală a unor gigantice reptile antediluviene, să descopere un om fosil mumificat, să întrezărească uriaşul păstor al unei turme de mamuţi. Axel, povestitorul, nu poate însă accepta această ultimă erezie ştiinţifică: «Simţurile noastre au fost înşelate, ochii noştri n-au văzut ceea ce vedeau!», Or, în piesa de faţă, adîncurile Terrei adăpostesc «fiinţe bizare, cu fruntea foarte teşită, privirea sălbatică, părul zburlit», animate de intenţii nu tocmai amicale, dar sensibile la farmecul muzicii. E adevărat că ideea existenţei subpămîntene a unor colectivităţi umane sau neumane nu constituia o noutate în literatura conjecturală. Dintre lucrările anterioare *Călătoriei prin imposibil* voi cita *Icosameron ou Histoire d'Edouard et d'Elisabeth qui passèrent quatre vingts un ans chèz les Mégamicres habitants aborigènes du Protocosme dans l'intérieur de notre globe* (1787) de Jacques Casanova de Seingalt, *Lamékis, les voyages extraordinaires d'un Egyptien dans la terre intérieure* (1788) de Fieux de Mouhy, *Călătoria lui Niels Klim* (1788) de Ludwig Holberg, *Voyage au centre de la terre* (1821) de Collin de Plancy, *The Coming Race* (1871) de Edward Bulwer Lytton. Mai neobişnuită este justificarea verniană a acestei existenţe şi, mai

1. Arnold Mortier, *Les Soirées parisiennes de 1882 par un monsieur de l'orchestre,* Paris, E. Dentu, Editeur, 1883, p. 453.

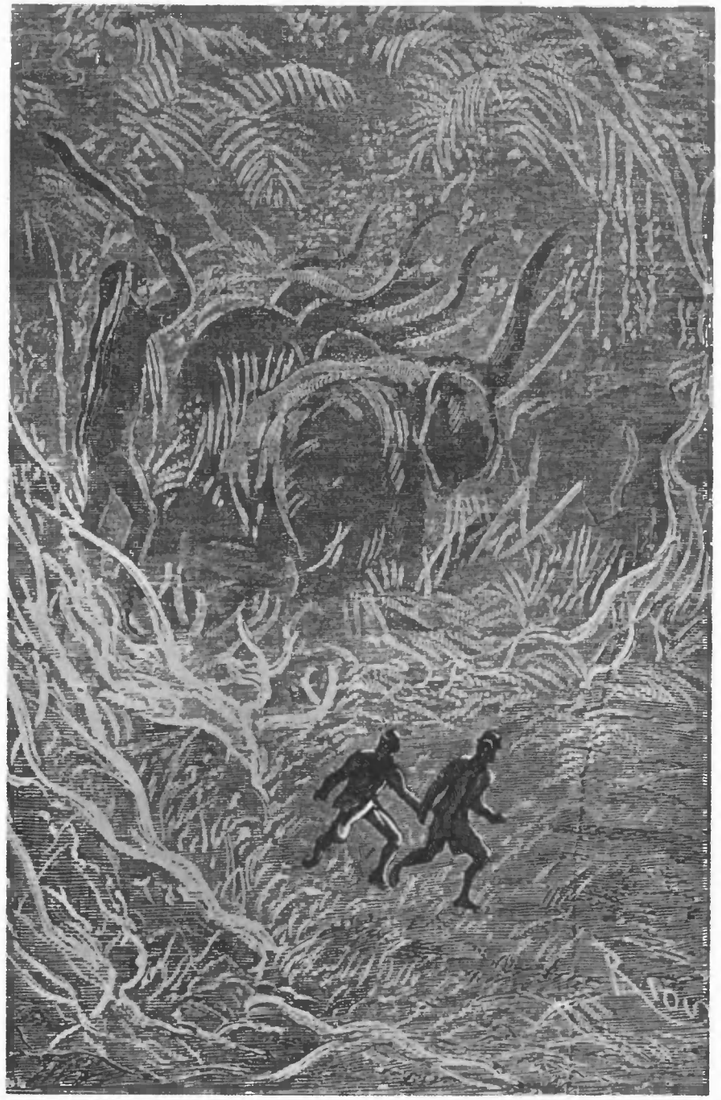

ales, a decăderii «ființelor bizare». La întrebarea lui Georges: «Dar cum ar fi putut o rasă umană să se formeze și să trăiască în aceste adîncuri?», doctorul Ox răspunde: «Nimic mai simplu! Ar fi fost de ajuns ca, în urma uneia dintre catastrofele naturale care au avut loc acum cîteva mii de ani, locuitori ai Pămîntului să se fi pomenit aici! Ei ar fi populat aceste vaste pustietăți și descendenții lor, transformați puțin cîte puțin de mediul în care trăiau, ar fi încetat să mai semene oamenilor, devenind ființele degenerate pe care le-ați văzut.»

În incitanta sa teză de doctorat «ès lettres et sciences humaines», susținută la 23 iunie 1980 la Sorbona, eminentul vernolog Charles-Noël Martin consacră explicației lui Ox următorul pasaj: «Fiind redactată în anul morții lui Darwin (1882), această mărturie concentrată de anti-evoluționism nu trebuie trecută cu vederea. Darwinismul pătrundea extrem de greu în Franța, chiar în acea epocă. Potrivit ideii negative care continua să predomine, ca expresie a opoziției față de evoluționism, nu se putea «evolua» decît regresînd. Louis Figuier, pe care Jules Verne l-a urmat cu atîta fidelitate adesea — dacă nu întotdeauna — respinge într-un mod disprețuitor și definitiv lamarckismul în cartea sa *L'Homme Primitif* (1870)...»[1] Interpretarea mi se pare discutabilă. Nu susține oare doctorul Ox tocmai principiul lamarckist al influenței mediului asupra speciilor animale?... De altfel, un darwinist convins și statornic, pe nume Herbert George Wells, avea să descrie un proces regresiv determinat de condiții similare și, după cîte știu, morlocii lui din *Mașina timpului* n-au fost considerați drept o expresie a opoziției scriitorului față de evoluționism! Această precizare nu vrea să spună că Jules Verne nu și-ar fi manifestat dezacordul cu teoria lui Darwin, cum arată și Charles-Noël Martin, citînd un interviu din 1901[2]. Dar planul concepțiilor nu se confundă obligatoriu cu cel al creației.

Ajungînd la *Cinci sute de leghe sub pămînt* (titlul Tabloului IV), Georges nu se declară satisfăcut, pentru că, spune el, «Aici este extraordinarul și nu imposibilul!». În acest «extraordinar», Jules Verne crede că poate îngloba și o anumită proprietate a corpurilor, după cum reiese dintr-o discuție pe care v-o reamintesc:

«Valdemar: (...) vedeți cît de grea e (piatra), față de volumul ei!
Volsius: Totul e greu aici, tinere!
Valdemar: Cum adică, totul e greu aici?
Ox: Desigur!... Este efectul firesc al atracției.
Valdemar: Atracția!
Volsius: Și dacă am ajunge chiar în centru, portmoneul dumitale ar deveni atît de greu, încît ți-ar rupe buzunarul.»

În realitate, lucrurile stau tocmai pe dos: greutatea scade pe măsura pătrunderii în interiorul Pămîntului. «Chiar în centru», un corp oarecare n-ar mai cîntări nimic, fiind atras în mod egal și simetric de tot ceea ce-l înconjoară. Dar să trecem peste această inadvertență și să continuăm

1. *Recherches sur la nature, les origines et le traitement de la science dans l'oeuvre de Jules Verne*, text dactilografiat, p. 385.
2. Id., p. 386.

evidenţierea aspectelor insolite ale piesei-feerie — insolite faţă de ansamblul operei verniene.

Într-una din cele mai tulburătoare secvenţe ale «Călătoriilor extraordinare», Nemo îl călăuzeşte pe Aronnax către locul unde s-a scufundat Atlantida şi-i arată ruinele imperiului legendar. Profesorul de istorie naturală demonstrează îndată o cunoaştere foarte cuprinzătoare a subiectului, dorindu-şi să poată cerceta «marile oraşe clădite înaintea potopului», printre care şi «cetatea Makhimos cea războinică». Timpul măsurat al excursiei submarine nu-i permite să trăiască pasionanta aventură arheologică. Pomenindu-se în faţa aceloraşi ruine, «călătorii prin imposibil» nu se mulţumesc să contemple tristele vestigii: magia doctorului Ox îi poartă la multe mii de ani înaintea erei noastre, în epoca de glorie a cetăţii Makhimos. Recursul la Wells se impune din nou, dar am în vedere nu ultimele forme ale *Maşinii timpului,* în care întoarcerea în trecut nu depăşeşte prezentul acţiunii sau constituie doar o supoziţie a povestitorului. Exista însă, potrivit unui prieten din tinereţe a lui H. G., o versiune ulterior pierdută care descria o veritabilă călătorie în... paleolitic. Evident, între roman şi piesă, între maşina timpului şi licoarea magică există o deosebire esenţială, aceea dintre science fiction şi feerie. Important mi se pare însă faptul că, pentru prima şi ultima oară, Jules Verne îşi îngăduie să facă o incursiune pe tărîmul celei de-a patra dimensiuni. În amintita sa teză de doctorat, Charles-Noël Martin susţine chiar că exclamaţia doctorului Ox, «Nu vor mai fi intervale de timp, nici intervale de distanţă!», este o «asociaţie profetică (...) prefigurînd spaţiul-timp einsteinian şi intervalul său, aşa cum apare la Minkovski».[1]

Al treilea hotar trecut fără ezitare de Jules Verne este cel care ne desparte de stele. În călătoriile doar extraordinare de pînă atunci, scriitorul îşi trimisese personajele «în jurul Lunii» şi «prin lumea solară» (cu toate că Hector Servadac nu va şti niciodată dacă aventura lui cosmică n-a fost un vis). Acum, «forţa de expansiune fără limite» descoperită de Ox va propulsa proiectilul uriaşului Columbiad «la miliarde de leghe», făcîndu-l pe Georges să se extazieze: «Să te pierzi în infinit... să alergi printre stele... printre roiuri luminate de trei sau patru sori gravitînd sub influenţa lor reciprocă!... Ah, ce spectacol minunat!... Aştri strălucind în mii de tonuri diferite!... Zile ţesute din toate culorile, din toate nuanţele curcubeului, ridicîndu-se radioase la orizont!...» Planeta Altor este un astfel de corp ceresc feeric, luminat de doi sori şi de şase luni, cu case din aur şi argint, avînd zidurile încrustate cu pietre preţioase. Şi, aşa cum presupusese Ox, e «o lume mai veche decît a noastră, ai cărei locuitori au inventat, poate, tot ceea ce vom inventa noi într-o zi!» Tot, inclusiv mijlocul de distrugere al propriei lor planete... Să fie acesta încă un semn al «părăsirii atitudinii scientiste, pozitiviste şi optimiste, pentru a aluneca spre o atitudine de neîncredere în progres, net pesimistă», cum afirmă Charles-Noël Martin, situînd tranziţia în anii 1880—1882? [2] Împărţirea în perioade sau faze distincte a gîndirii şi operei scriitorului a devenit un loc comun al exegezei vernie-

1. Op. cit., p. 409
2. Op. cit., p. 397

ne. Hubert Juin, de pildă, se referă la «optimismul fără nori şi fără nuanţe care se arată în primele romane (deci din 1863)...» [1] Dar chiar primul roman, *Cinci săptămîni în balon* (1863!), conţine această declaraţie a lui Dick Kennedy: «Tot inventînd maşini, oamenii vor ajunge să fie devoraţi de ele! Mi-am închipuit totdeauna că ziua cea din urmă va fi aceea în care un cazan imens, încălzit la trei milioane de atmosfere, va face să sară în aer globul pămîntesc!» Cu două decenii înaintea *Călătoriei prin imposibil,* Jules Verne îşi imaginase o modalitate la fel de eficientă de neantizare ca şi gîlceava focului cu apa. Curat «optimism fără nori şi fără nuanţe»!...

În treacăt fie zis, dezastrul cosmic datorat întîlnirii celor două elemente este un ecou al celui de proporţii infinit mai modeste din *Insula misterioasă* (1875), care provoacă doar dispariţia unei insuliţe vulcanice din Pacific.

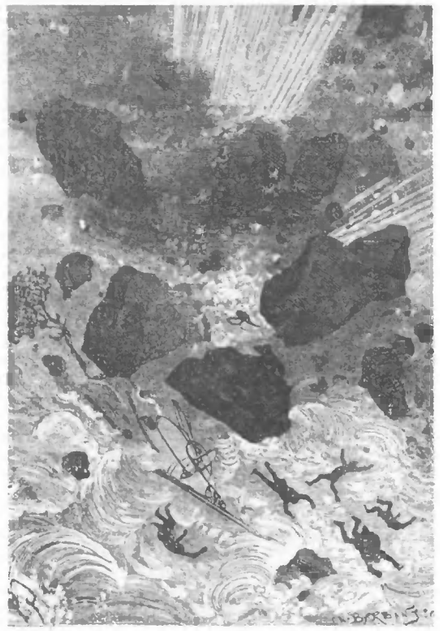

Viziunea simplificatoare nu rezistă nici confruntării cu concepţia foarte elastică a scriitorului în ceea ce priveşte relaţia posibil-imposibil. În *Casa cu aburi,* roman apărut cu doi ani înaintea premierei piesei-feerie, personajele se lansează într-o discuţie prilejuită de evocarea piscurilor Himalaiei, neatinse, atunci, de vreun picior omenesc:

«— Asta se va înfăptui, răspunse căpitanul Hod, după cum se vor înfăptui, cîndva, călătoriile la Polul Sud şi la Polul Nord!

— Evident!

— Călătoria pînă la cele mai mari adîncimi ale oceanului!

1. *Jules Verne et ses mythologies,* «Magazine littéraire», nr. 119, Décembre 1976

— Fără nici o îndoială!
— Călătoria spre centrul Pămîntului!
— Bravo, Hod!
— Așa cum se va înfăptui totul! am adăugat eu.
— Chiar o călătorie în fiecare dintre planetele lumii solare! afirmă căpitanul Hod, care nu mai putea fi oprit.
— Nu, căpitane, am replicat eu. Simplu locuitor al Pămîntului, omul n-ar putea să treacă dincolo de hotarele lui!»

Sînt lăsate, așadar, pe seama viitorului izbînzile imaginare dobîndite anterior în *Călătoriile și aventurile căpitanului Hatteras, Douăzeci de mii de leghe sub mări, Călătorie spre centrul Pămîntului.* Și, ciudat, este eliminată din sfera posibilului desprinderea din îmbrățișarea gravitației terestre, descrisă «științific» în *De la Pămînt la Lună* și fantezist în *Hector Servadac.* Pentru ca, peste doi ani, toate aceste amînări și oprelişti să fie abandonate, fantezia verniană dezlănțuindu-se într-un splendid foc de artificii: subpămîntenii, întoarcerea în timp, zborul galactic, extratereștrii, cataclismul planetar... Alibiul *călătoriei în imposibil* nu ne poate face să nu regretăm că scriitorul s-a desprins atît de rar de pe orbita hetzeliană.

Piesa ne oferă și altfel de surprize, nu cea mai mică fiind participarea Evei la toate etapele călătoriei. Este o premieră în universul SF vernian. Limitîndu-ne la sursele piesei, ne amintim că, în *Călătorie spre centrul Pămîntului,* Graüben, cu toate că e «foarte tare în mineralogie», rămîne acasă, încurajîndu-l pe Axel să plece în expediție și făgăduindu-i că-l va lua de soț la întoarcere; în *Douăzeci de mii de leghe sub mări,* singura prezență feminină este aceea dintr-un portret: soția căpitanului Nemo, ucisă

de opresorul necunoscut; în *De la Pămînt la Lună,* nimic... Lui Jules Verne i s-a reproșat faptul că «sexul frumos joacă un rol atît de neînsemnat» în romanele sale, cum afirma Marie Belloc, luîndu-i un interviu, în 1895. Scriitorul a protestat, schițînd o explicație de ordin pasional: «Iubirea e o pasiune atotcuprinzătoare și lasă puțin loc pentru altceva în sufletul omului; personajele mele au nevoie de întreaga lor inteligență și prezența unei tinere fermecătoare poate să le împiedice să facă ce au de făcut.» Și una de ordin moral: «... am dorit întotdeauna ca romanele mele să poată fi puse fără nici o ezitare în mîinile tuturor tinerilor și am evitat cu multă grijă orice scenă despre care un băiat ar gîndi că sora sa nu trebuie s-o citească.» [1] Prezența fermecătoarei sale logodnice nu-l împiedică însă pe Georges să facă ce are de făcut, la imboldul demonicului Ox. De altfel, înainte de apariția doctorului, el mărturisise că imaginația îi este mai puternică decît sentimentul și că viața lui se va uni cu aceea a Evei numai după ce-și va fi împlinit visele. Pe de altă parte, nici în această piesă, destinată unui public adult, Jules Verne nu-și permite să propună vreo scenă care ar fi fost nelalocul ei în «Magasin d'Education et de Récréation», unde i-au apărut mai întîi romanele. Spectatorii au trebuit să se mulțumească, din acest punct de vedere, cu baletele «dansate de fete frumoase, atît de puțin îmbrăcate pe cît era cu putință...» [2]

Dacă prezența Evei, dictată de imperativele construcției dramatice, trădează doar aparent una dintre atitudinile verniene, cum să interpretăm avalanșa de replici, tirade și indicații de regie cu un conținut mistic de o fervoare explicită absentă în «Călătoriile extraordinare»? Cronicarii teatrali l-au considerat răspunzător pe Adolphe d'Ennery, despre care Charles-Noël Martin afirmă că, în cele circa trei sute cincizeci de piese pe care le-a scris (de nouă ori din zece în colaborare), n-a pierdut «nici o ocazie de a strecura pe Dumnezeu și Biserica acolo unde nu era neapărat necesar». Dar Martin adaugă imediat că trebuie să-i atribuim lui Jules Verne «esența textului» și «filosofia lui anti-științifică», întrucît perioada 1880—1882 a însemnat pentru el «o netă reapariție a curentului deist în formă catolică.» [3] Jean Jules-Verne, nepotul în linie directă al scriitorului, e de altă părere: «Dacă era deist, chiar creștin, nu mai era catolic, socotind totuși că religia catolică era specialmente utilă. Trăind într-o familie și într-un mediu catolice, n-a vrut să șocheze pe nimeni: nu mergea la mesă, dar pretindea că s-ar fi dus la ora cinci dimineața!» [4] Două romane ulterioare *Călătoriei prin imposibil, Testamentul unui excentric* (1899) și *Satul aerian* (1901), par să-i dea dreptate nepotului, nefiind deloc prevenitoare la adresa catolicismului. Dar poate că o repede ochire asupra mecanismului colaborării celor doi autori ne va oferi un punct de sprijin în tentativa elucidării acestei controversate chestiuni.

---

1. *Jules Verne at home,* «The Strand Magazine», February 1895
2. Arnold Mortier, Op. cit., p. 455
3. Op. cit., p. 397
4. *Jules Verne,* Paris, Hachette, 1973, p. 91

La 21 mai 1882, Jules Verne îi trimitea lui d'Ennery o misivă pe care o reproduc in extenso:

«Iubite Maestre,

Vă adresez astăzi, sub banderolă, primele două tablouri. Ceea ce vă trimit este foarte incoerent, stîngaci, neîndemînatic, dar cred că veţi găsi tot ceea ce am convenit să se afle în ele. A trebuit să modific de două ori scenariul: 1. pentru a nu-l face pe Hatteras fiul să intre şi să iasă fără un motiv plauzibil, 2. pentru a nu-l mai face pe Joumard (interpretul lui Volsius — I. H.) să iasă, din momentul intrării în scenă. Veţi aprecia dacă am făcut bine sau rău. Acest prolog mi-a dat multă bătaie de cap şi este încă foarte incomplet, iar scenele nu au, poate, tot *nervul* pe care trebuie să-l aibă. Veţi vedea, totodată, dacă numele vă convin. Va dura mai puţin pînă să vă trimit tablourile următoare, acum cînd sînt puţin *lansat*. Vă rog să-mi scrieţi cîteva cuvinte pentru a-mi confirma primirea şi a-mi spune părerea dumneavoastră. Mă apuc iar de lucru, nu înainte de a vă ruga să transmiteţi complimentele mele d-nei d'Ennery.

Al dumneavoastră foarte cordial,
Jules Verne

Cred că textul e prea lung, dar tăiaţi după plac ! »[1]

Reiese de aici că prima formă a piesei a fost redactată de Jules Verne. Ţinînd seama şi de faptul că ideile SF, întîmplările şi personajele emblematice au ca sursă «Călătoriile extraordinare», i-am restituit autorului, pe copertă, întîietatea uzurpată, în epocă, de colaboratorul său (vezi pagina de titlu). E firesc să ne întrebăm în ce a constat aportul fabricantului de melodrame d'Ennery. Să fi adăugat el, pe lîngă *nervul* solicitat implicit în scrisoarea de mai sus, replicile, tiradele, indicaţiile de regie care constituie obiectul nedumeririi noastre? Eventuala descoperire a unor alte scrisori ne-ar putea aduce răspunsul dorit. Oricum, semnînd textul, Jules Verne şi-a asumat răspunderea nemijlocită pentru tot ce cuprinde. Şi, în definitiv, cu adevărat important este faptul că, sub masca feeriei, vrăjitorul perpetuei noastre adolescenţe îşi exprimă încă odată crezul dătător de speranţă: «Tot ceea ce poate să-şi imagineze un om, alţi oameni vor fi în stare să înfăptuiască.»

ION HOBANA

1. Robert Pourvoyeur, *Du nouveau sur l'Impossible*, «Bulletin de la Société Jules Verne», n° 45, 1er trimestre 1978.

Lista ilustraţiilor

Coperta — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible**, «L'Illustration», 2 Décembre 1882, compoziţie pe coperta revistei
p. 1 — Portret fotografic al scriitorului, din anul 1877
p. 5 — Caricatură de Gill, «L'Eclipse», 13 Décembre 1874
p. 6—7 — Smeeton Tilly, **Le Voyage dans la Lune**, «L'Illustration», 6 Novembre 1875, p. 296—297
p. 8 — Smeeton Tilly, **Le Docteur Ox**, «L'Illustration», 3 Février 1877, compoziţie pe coperta revistei
p. 9 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible**, «L'Illustration», 2 Décembre 1882, compoziţie pe coperta revistei
p. 11 — Riou, «Lămpile au fost agăţate de un colţ de lavă», **Voyage au centre de la terre**, 1867, p. 93
p. 12 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): Eva şi d-na de Traventhal
p. 13 — Riou, Căpitanul Hatteras, **Voyages et aventures du capitaine Hatteras**, 1867, p. 89
p. 14 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): Tartelet
p. 15 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): Georges
p. 17 — L. Froelich, Doctorul Ox, **Le Docteur Ox**, 1874, p. 17, (detaliu)
p. 20 — Riou, Căpitanul Hatteras, **Voyages et aventures du capitiane Hatteras**, 1867, p. 442
p. 22 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): Volsius, Tartelet, Georges, Eva, d-na de Traventhal, Ox
p. 23 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): «Geniul rău doborît de geniul bun»
p. 29 — Riou, «Otto Lidenbrock era un bărbat înalt, slab», **Voyage au centre de la terre**, 1867, p. 5 (detaliu)
p. 31 — Riou, «Coboram un fel de scară în spirală», **Voyage au centre de la terre»**, 1867, p. 117
p. 32 — Riou, «Era vegetaţia epocii terţiare, în întreaga ei splendoare», **Voyage au centre de la terre**, 1867, p. 185
p. 34 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): locuitori din centrul Pămîntului
p. 40 — Riou, «Mă imaginam călătorind printr-un diamant», **Voyage au centre de la terre**, 1867, p. 109
p. 41 — A. de Neuville, Tablou submarin, **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 125
p. 42 — Riou, Frontispiciu, **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 1 (detaliu)
p. 44 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): Valdemar
p. 49 — Riou, «Ne aflam pe spatele unei nave submarine», **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 48
p. 50 — Riou, «Un vast patrulater cu unghiurile rotunjite», **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 80
p. 51 — Riou, «Acest personaj avea treizeci şi cinci, sau cincizeci de ani...?», **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 56 (detaliu)
p. 52 — Riou, «Era o bibliotecă...», **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 73
p. 53 — Riou, «Auzeam răsunînd acordurile orgii», **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 313
p. 54 — Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): «Doctrul Ox pe Nautilus»
p. 55 — A. de Neuville, «Puteau fi numărate milioane de calmari», **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 137
p. 56 — A. de Neuville, «M-am apropiat de această moluscă fenomenală», **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 225
p. 58 — Georges Méliès, **Deux cent mille lieues sous les mers**, fotografie de platou din Denis Gifford, **Science Fiction Film**, p. 40 (detaliu)
p. 60 — A. de Neuville, «Caracatiţa agita victima ca pe un fulg», **Vingt mille lieues sous les mers**, 1870, p. 400

p. 62 A. de Neuville, «Acolo, sub ochii mei, se ivise un oraş distrus», **Vingt mille lieues sous les mers,** 1870, p. 297
p. 67 George Roux, coperta romanului **Atlantis** de André Laurie, 1895 (detaliu)
p. 69 Emile Bayard, «Închipuiţi-vă...», **Autour de la lune,** 1872, p. 136
p. 71 H. de Montaut, «Şedinţa Gun-Club-ului», **De la terre à la lune,** 1872, p. 16
p. 72 H. de Montaut, «Preşedintele Barbicane», **De la terre à la lune,** 1872, p. 9 (detaliu)
p. 74 H. de Montaut, Michel Ardan, **De la terre à la lune,** 1872, p. 120 (detaliu)
p. 76 H. de Montaut, «Trenuri de proiectile spre lună», **De la terre à la lune,** 1872, p. 113
p. 78 H. de Montaut, «Maston se năpusti în cameră», **De la terre à la lune,** 1872, p. 128 (detaliu)
p. 79 H. de Montaut, «Vedere ideală a tunului lui J.T. Maston», **De la terre à la lune,** 1872, p. 48
p. 81 H. de Montaut, «Interiorul proiectilului», **De la terre à la lune,** 1872, p. 153
p. 83 H. de Montaut, «Foc!», **De la terre à la lune,** 1872, p. 161
p. 85 Emile Bayard, «Mi se pare că-i văd», **Autour de la lune,** 1872, p. 153
p. 88 Emile Bayard, «Ah, dacă Rafael ne-ar fi văzut», **Autour de la lune,** 1872, p. 65
p. 94 Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible,** (detaliu): o balerină de pe planeta Altor
p. 96—97 Fern. Besnier, **L'écroulement de la planète Altor,** «L'Illustration», 2 Décembre 1882, p. 364
p. 99 Fern. Besnier, **Le Voyage à Travers l'Impossible** (detaliu): Volsius cîntînd la orgă
p. 102 Riou, «Un Proteu al acestor tărîmuri subterane», **Voyage au centre de la terre,** 1867, p. 189
p. 105 J. Férat, «O explozie zgudui văzduhul», **L'Ile mystérieuse,** 1875, p. 608
p. 106 Riou, «Graüben era o încîntătoare tînără blondă», **Voyage au centre de la terre,** 1867, p. 13 (detaliu)

S U M A R

Călătoria lui Jules Verne prin imposibil (1) 5
Actul întîi 11
Actul al doilea 41
Actul al treilea 69
Călătoria lui Jules Verne prin imposibil (2) 101
Lista ilustraţiilor 109

Lector: Ana Maria Grădinariu
Tehnoredactor: Sandu Nicolae
Format 8/70x100 Coli de tipar: 14
Bun de tipar: 25.02.1994 Apărut 1994
Tipărit la S.C. Arta Grafică S.A.

JULES VERNE

și

ADOLPHE D'ENNERY

CĂLĂTORIE PRIN IMPOSIBIL

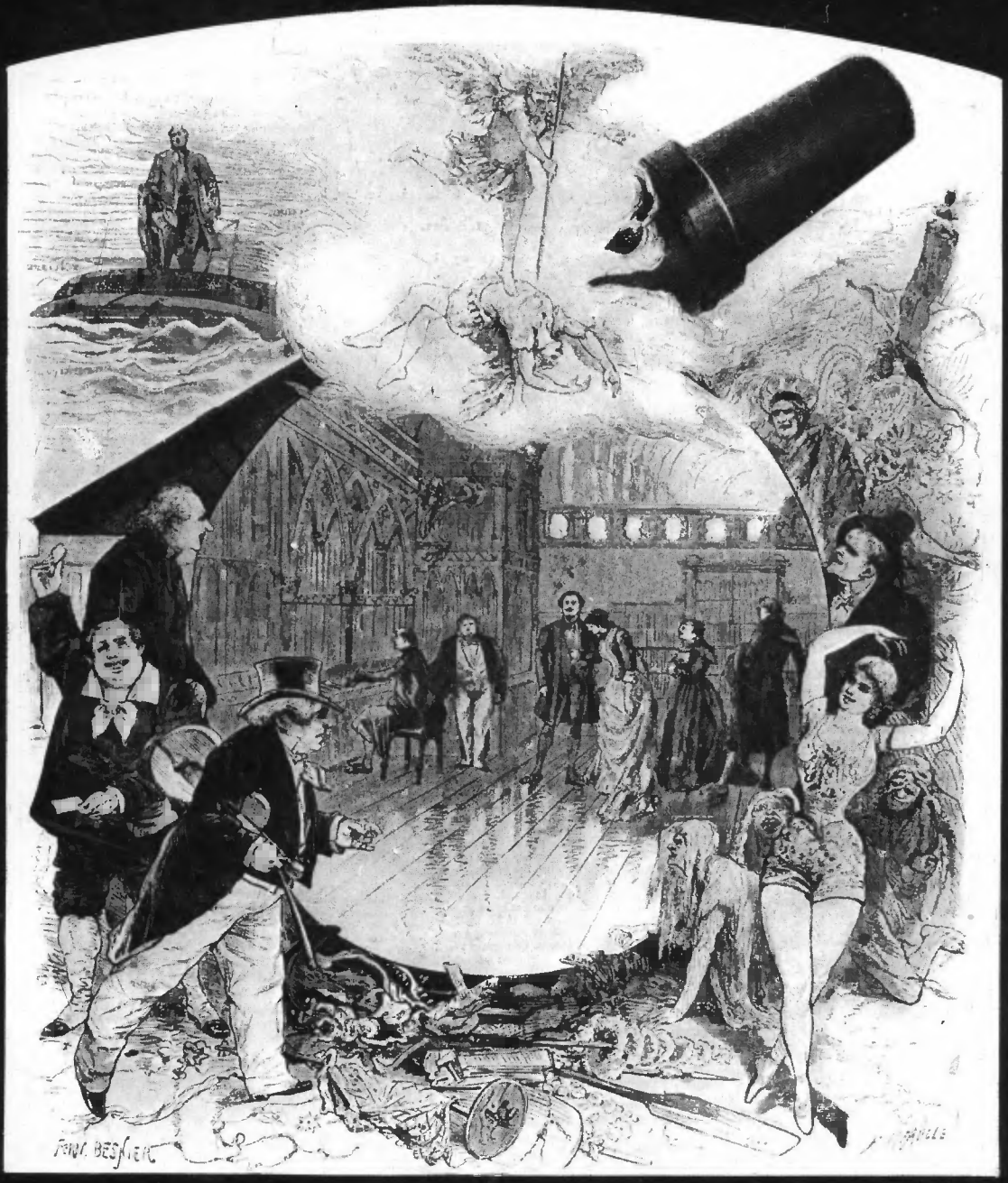

EDITURA ARTA GRAFICĂ

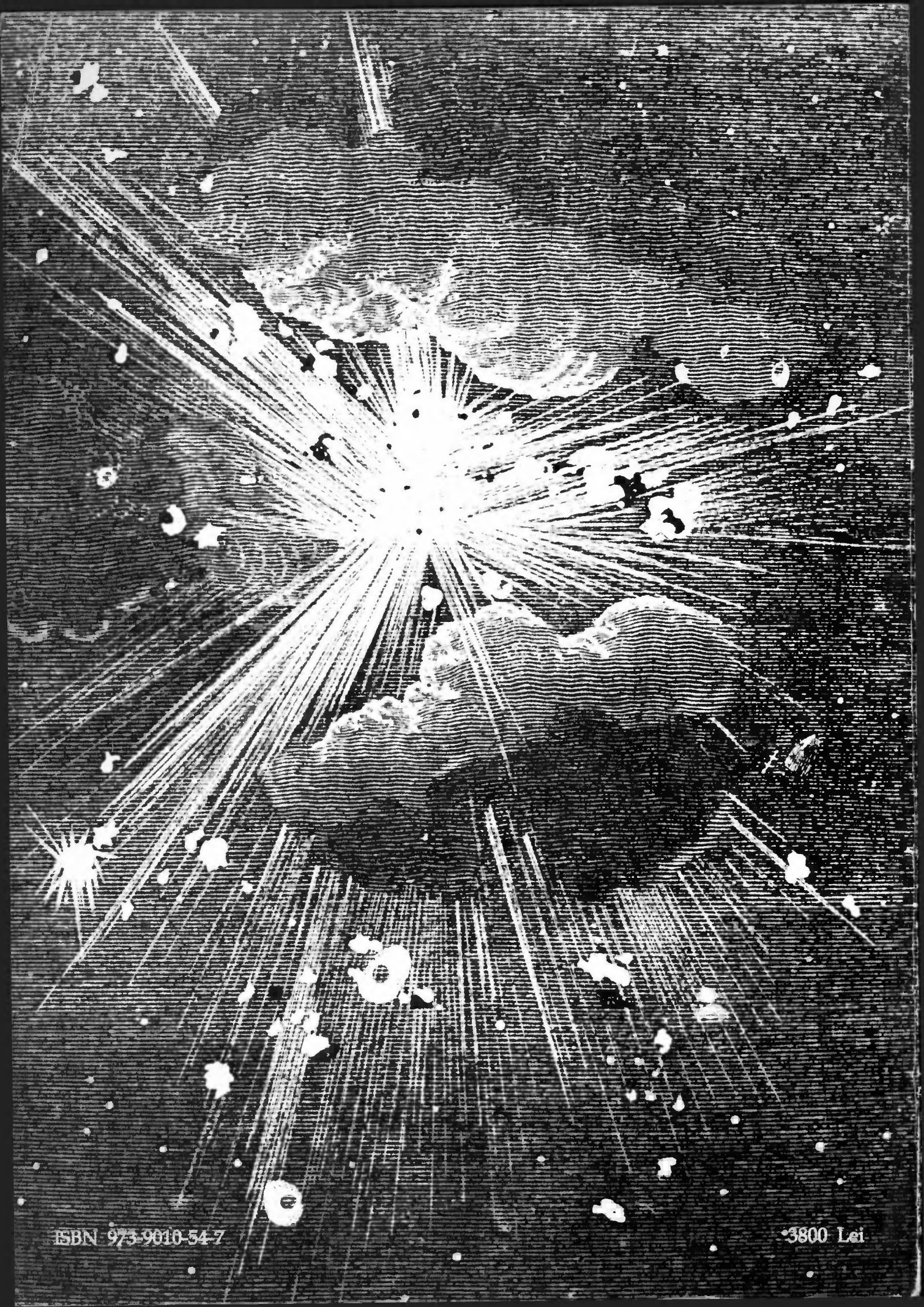

ISBN 973-9010-54-7

3800 Lei